

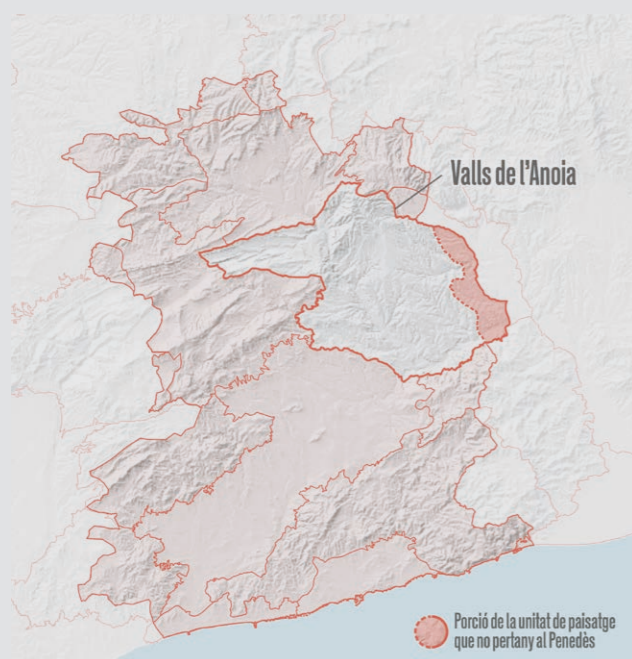
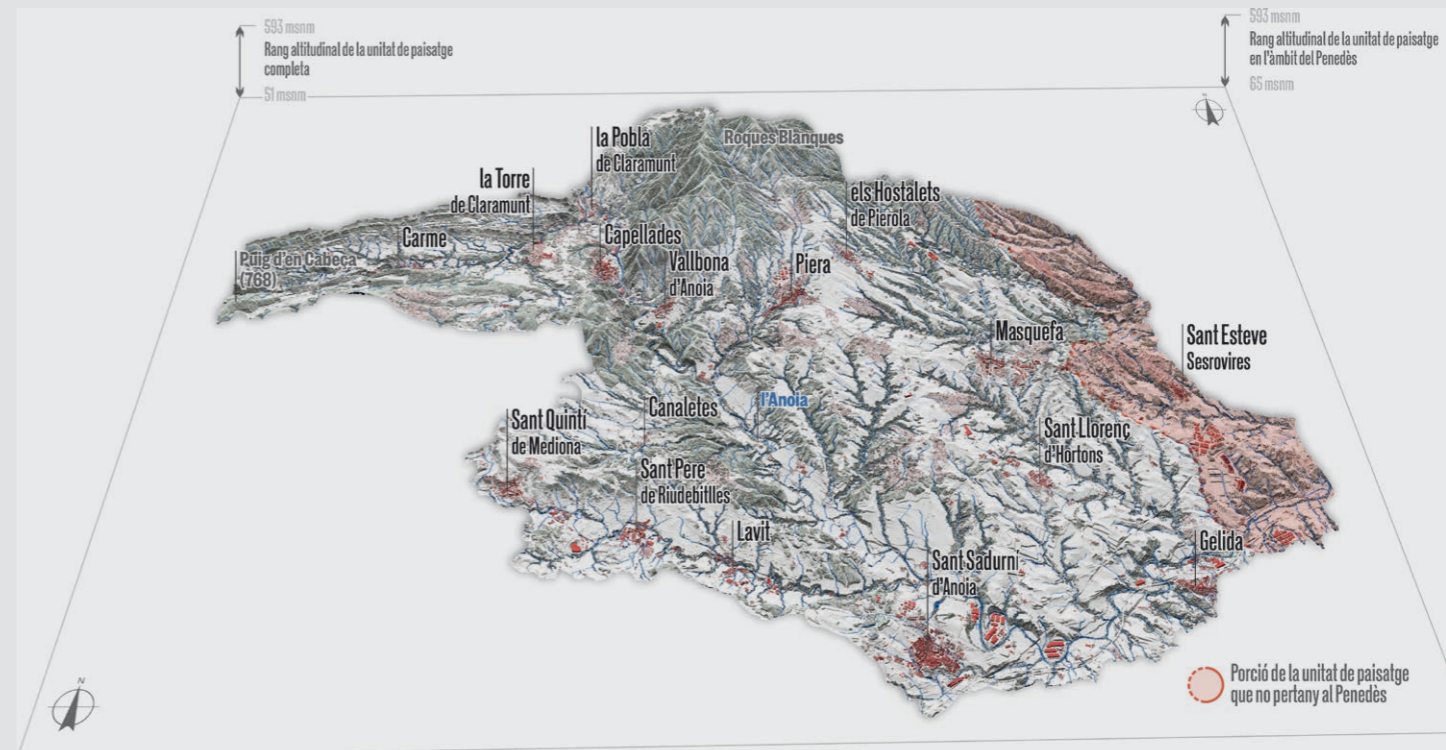
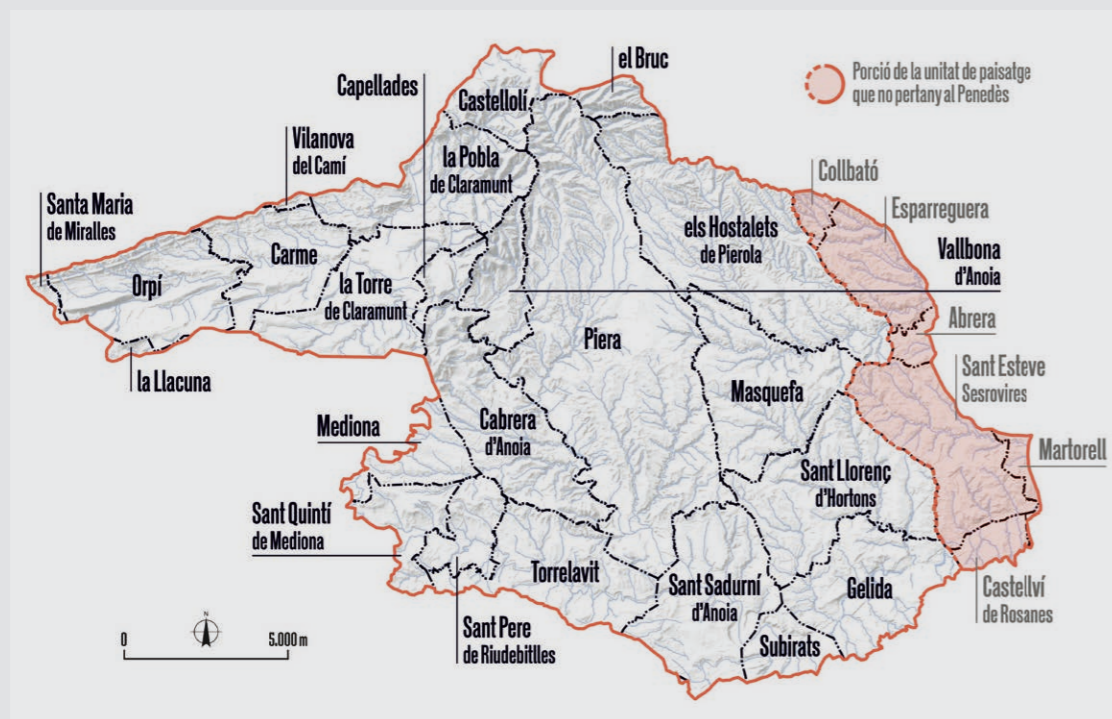
UNITAT DE PAISATGE

VALLS DE L'ANOIA

Montserrat és el teló de fons de bona part de la unitat. A la imatge, Masquefa i Montserrat des de Sant Llorenç d'Hortons. Àngela Llop

UNITAT DE PAISATGE / VALLS DE L'ANOIA

COMARQUES

Alt Penedès, Anoia i Baix Llobregat

SUPERFÍCIE

31.503 ha (28.438 ha corresponen al Penedès i 3.064 ha a la Regió Metropolitana de Barcelona).

MUNICIPIS

La unitat inclou, totalment o parcialment, els següents municipis del Penedès: Cabrera d'Anoia, Capellades, Carme, Castellolí, el Bruc, els Hostalets de Pierola, la Llacuna, la Poble de Claramunt, la Torre de Claramunt, Masquefa, Orpi, Piera, Santa Maria de Miralles, Vallbona d'Anoia i Vilanova del Camí, Mediona, Sant Quintí de Mediona, Sant Pere de Riudebitlles, Torrelavit, Sant Sadurn d'Anoia, Subirats, Sant Llorenç d'Hortons, Gelida. També inclou Sant Esteve Sesrovires, Castellví de Rosanes, Martorell, Abrera, Esparreguera i Collbató a la Regió Metropolitana de Barcelona.

LÍMITS¹

Les Valls de l'Anoia limiten al nord-est amb el Pla de Montserrat i Montserrat des de la urbanització de la Serra Alta (Hostalets de Pierola), seguint vers l'oest vorejant can Pujol de la Muntanya i ca n'Oller de la Guàrdia. El límit amb Montserrat ressegueix el torrent de les Roques Blanques i la regió de la Fembra Morta fins a tocar de la boca oest del túnel del Bruc.

La delimitació septentrional voreja amb la Conca d'Òdena al nord del castell de Castellolí i al sud del poble homònim, pren direcció sud-oest enllaçant el turó de la Creu d'en Mabres i el coll de Mollons i arriba a Sant Procopi i el castell de Claramunt travessant la C-15 i la C-244. La divisió segueix per la serra de la Guàrdia i el Pujol de la Guàrdia, continua per la serra de Collbàs i la serra de la Portella fins al turó de Mas Capell.

La unitat queda cenyida a l'oest formant una prolongació per la riera de Carme des de la Poble de Claramunt i la Torre de Claramunt, acollint els pobles de Carme i Orpi. Des del turó de Mas Capell, el límit passa a la vora del castell de Santa Maria de Miralles i cerca el coll d'Orpi resseguint la serra

de Feixes i la serra d'Orpinell. Abans de virar al sud, passa vora la urbanització de les Pinedes de l'Armengol (la Torre de Claramunt) i pel nord de la urbanització de la Font del Bosc (Mediona). La divisió segueix cap al sud envoltant el nucli de Sant Quintí de Mediona fins al turó dels Casalots.

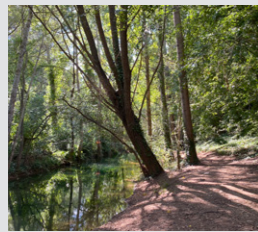
El límit meridional de la unitat creua la C-15 cap al puig Cugot aproximant-se a Sant Sadurn d'Anoia, on creua la via del TAV i arriba a l'AP-7. S'encavalca amb l'AP-7 durant un quilòmetre en direcció est i passa pel sud de Torre-ramona fins a trobar-se amb la C-243b, que delimitarà la unitat entre el km 14 fins al km 6.5 passant pel nord de les urbanitzacions de Casablanca (Subirats), Martivell (Gelida) i creuant el poble de Gelida.

El límit est cal cercar-lo al km 6.5 de la C-243b, en el qual Gelida termeneja amb Castellví de Rosanes. D'aquí, mena direcció nord travessant zones industrials i can Bargalló fins la C-224, encavalcant-se entre els km 22 i 19 fins a la Beguda Baixa i la Beguda Alta. La delimitació passa per can Parellada, la Plana de Can Garrigosa i la riera de Pierola fins arribar al turó de can Dolcet.

CARÀCTER

Molta diversitat geològica i uns relleus que actuen com nus d'unió entre diferents sistemes muntanyosos de la serralada Prelitoral, i entre aquesta i la plana penedesenca

Les conques del riu Anoia i del riu de Bitlles articulen el paisatge, generen un relleu suau en la seva part central i sud, i són els eixos sobre els quals s'han disposat nombrosos assentaments urbans i activitat econòmica

Masses forestals molt estables que formen continuïtats al nord de la unitat, mentre que al centre i sud s'integren dins el mosaic agroforestal, i també formant boscos de ribera

La vinya és el principal conreu i dona un caràcter rural al paisatge a través de la configuració de diversos patrons agrícoles singulars on també s'hi combinen altres conreus, rieres i boscos

Sant Sadurn d'Anoia concentra una gran quantitat de cellers de cava on s'hi troben les principals marques d'escumosos del país, i la indústria i el sector agrícola que se'n deriva tenen una gran empremta en el paisatge

La diversitat dels diferents elements patrimonials existents doten el paisatge de les Valls de l'Anoia de valors estètics, històrics, simbòlics i socials, des de restes paleontològiques fins a l'edat medieval i contemporània

Referent històric pel que fa a la indústria paperera que es remunta segles enrere

Convivència de nuclis rurals, agrupacions de cases formant carrers, i masies aïllades, amb una forta associació a l'agricultura, i extenses urbanitzacions i polígons industrials

Les infraestructures, amb una forta petjada a la unitat, sovint es veuen amagades per la forta ondulació del territori

PUNTS D'OBSERVACIÓ

1. Castell de Claramunt (La Pobla de Claramunt, Anoia)
5. El Capelló (Capellades, Anoia)
11. Casa Alta de Feixes (Orpí, Anoia)
12. Ermita Mare de Déu de Collbàs (Carme, Anoia)
26. Gelida (Gelida, AltPenedès)
34. La Miranda d'Espells (Sant Sadurn d'Anoia, Alt Penedès)
35. Sant Jeroni (Sant Pere de Riudebitlles, Alt Penedès)
55. El Pàmpol (Sant Llorenç d'Hortons, Alt Penedès)
9. La Cadira (Torrelavit, Alt Penedès)
64. Masquefa (Masquefa, Anoia)
76. Els Tres Mollons (La Pobla de Claramunt, Anoia)
77. Castell de Castellolí (Castellolí, Anoia)
79. Carretera de Canaletes (Cabrera d'Anoia, Anoia)

ITINERARIS

No motoritzats

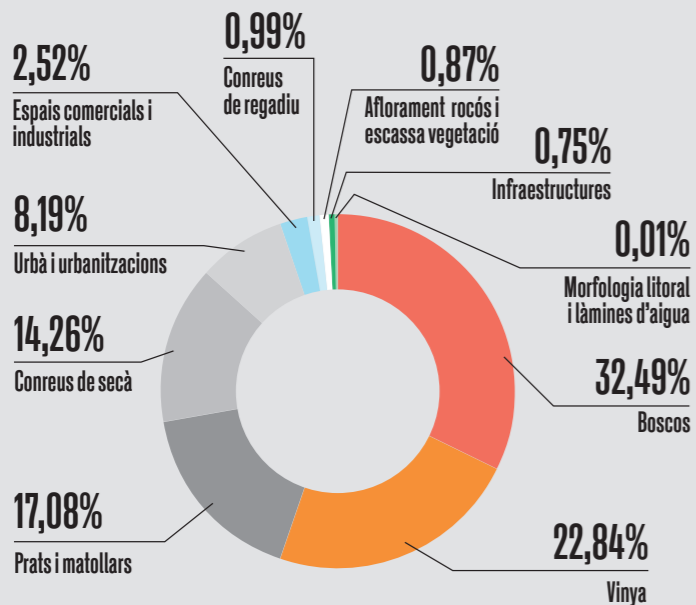
37. GR-172 De Bellprat a la Mussara
42. Volta a la Conca d'Òdena
43. Camins de Paper (Capellades - la Torre de Claramunt - riera de Carme)
44. Camins de Paper (Capellades-Ca La Fou-Bedorc)
45. Camins de Paper (La Rata-La Pobla de Claramunt-Vilanova del Camí)
46. Les Flandes
47. Cresta del Gall i castell de Cabrera
48. Camí ramader de Marina
49. GR-5 Sender dels Miradors
50. Serra de l'Ocata
51. Camí de les Banderes
52. Camí de les Vinyes
53. Ruta dels salts d'aigua de Cabrera
54. Camí del Riu
55. Penedès 360 (Trekking)
56. Penedès 360 (SlowBike)
57. Via Augusta

58. Camins del vi i el cava: Montserrat
59. Camins del vi i el cava: Xarel·lo
60. Camins del vi i el cava: Sumoll
61. Camins del vi i el cava: Montcau
62. Camins del vi i el cava: Garnatxa
63. Camins del vi i el cava: Macabeu
66. Camins del vi i el cava: Subirat parent
67. Camins del vi i el cava: Monestrell

Motoritzats

6. Igualada - Esparreguera
8. Vilafranca del Penedès - Igualada
10. Sant Pere Sacarrera - Monistrol d'Anoia
12. Sant Pere de Riudebitlles - Sant Llorenç d'Hortons

GRANS USOS I COBERTES DEL SÒL

OBJECTIUS DE QUALITAT PAISATGÍSTICA

- 1/ Un sistema fluvial format pel riu Anoia i de Bitlles, i les rieres de Carme i Pierola, que, juntament amb els seus afluents, travessen i structuren la unitat, valorat i preservat com a connector ecològic i estructurador del paisatge.
- 2/ Un paisatge agroforestal preservat i ben gestionat, amb masies, cellers i caves d'interès arquitectònic, que mantingui la diversitat d'elements que el caracteritzen i el doten d'identitat pròpia.
- 3/ Un patrimoni arquitectònic i arqueològic ben preservat i gestionat, que permeti la seva accessibilitat, descobriment i gaudi.
- 4/ Un important patrimoni industrial lligat a la fabricació de paper i uns molins restaurats i rehabilitats com a elements amb caràcter històric i compatible amb els seus nous usos i funcionalitats.
- 5/ Una convivència ordenada entre nuclis tradicionals, petits nuclis, i polígons industrials, encaixats entre espais dedicats a l'agricultura i zones forestals, i que no comprometin els valors del paisatge circumdant.
- 6/ Unes urbanitzacions i extensions urbanes de baixa densitat ordenades i integrades en el paisatge, de manera que se'n minimitzi la incidència visual i on la seva relació amb el paisatge sigui el més equilibrada possible.
- 7/ Un sistema d'infraestructures amb una implantació que respongui a criteris d'integració paisatgística i que millori la interconnexió del territori sense comprometre'n la continuïtat i la permeabilitat ecològica i social.
- 8/ Un sistema d'itineraris i miradors que emfasitzi les panoràmiques més rellevants i permeti descobrir la diversitat i els matisos dels paisatges de les Valls de l'Anoia.

EVOLUCIÓ HISTÒRICA DEL PAISATGE

Punt de cruïlla entre la Catalunya interior i la depressió Prelitoral, el gran corredor de pas de Catalunya, les Valls de l'Anoia han jugat un paper fonamental en l'evolució del poblament al conjunt de l'àmbit. El poblament d'aquesta unitat es remunta, com a mínim, al final del paleolític i al Neolític, i es té també constància de diversos assentaments íbers, romans i àrabs, en part coincidents amb els emplaçaments dels nuclis medievals i actuals.

L'any 2002 es descobriren als Hostalets de Pierola les restes d'un antropoide (*Pieralopithecus Catalaunicus*), anomenat popularment en Pau, que va viure fa uns 13 milions d'anys i que es movia en un ambient tropical. A les terrasses

de l'Anoia (Sant Jaume Sesoliveres) es descobrí també indústria lítica del paleolític inferior, considerada una de les més antigues de Catalunya. També durant el paleolític cal ubicar el jaciment de l'Abric Romaní i tot l'entorn de la Cinglera del Capelló (Capellades), un dels principals registres europeus per conèixer les comunitats de neandertals que poblaren Europa fa entre 80.000 i 40.000 anys i el seu context paleoecològic. Es tractà de petits grups nòmades que es dedicaven a la caça, la pesca i la recol·lecció, i que devien instal·lar-se a les ribes del riu per aprofitar-ne els recursos. Altres jaciments paleolítics són a Vallbona, a la cinglera del Mamut (Cabrera d'Anoia), una de les cavitats més grans del món excavades en travertí, i a la cova del Cucala (la

Pobla de Claramunt). A Piera es trobaren també eines de sílex.

Tots aquest jaciments aparegueren lligats al curs del riu Anoia. El paisatge deuria ser principalment de caire natural: els boscos de ribera ocuparien l'àmbit vora l'Anoia, mentre el bosc d'alzina devia cobrir la resta del territori, acompanyat per claps de pi com ho posa de manifest la fusta emprada en les eines trobades a l'Abric Romaní.

Amb el Neolític s'instal·laren els primers grups d'agricultors i ramaders, s'introduïren els primers conreus (cereals i lleguminoses) i es desenvoluparen activitats artesanals (teixit, ciste-

L'abric Romaní i tota la cinglera del Capelló és un importantíssim jaciment arqueològic que trobem a costat del riu Anoia i per sota de Capellades. Joan Soler i Gironès

lleria) i artístiques. A les Valls de l'Anoia, aquest període es pot identificar a Cabrera d'Anoia, Castellolí, la Pobla de Claramunt, Piera, la Torre de Claramunt i Capellades. Es continuà la pauta ocupacional del paleolític; l'Anoia concentrà al seu entorn els jaciments i els canvis en el paisatge es centraren en la desforestació de zones properes al riu, tot i que a molts indrets es devia respectar l'estreta faixa de bosc de ribera on l'Anoia circulava encaixat en la seva vall.

Entre final del Neolític i començament de l'edat del Bronze, l'ésser humà s'establí a les valls en poblats formats per cabanes circulars. La població va créixer i s'iniciaren canvis socials, polítics, econòmics, tecnològics i religiosos. Aquestes es manifestaren, entre el IV i II mil·lenni aC, en els dòlmens, els menhirs (de Cabrera i Pedra Dreta o menhir de Cabrera, a la Torre de Claramunt) o les fosses sepulcral (Comallagosa a la Llacuna, Ventosa a Piera i les coves sepulcral de la Torre de Claramunt i de la Muntanya dels Mollons, a la Pobla de Claramunt).

L'aculturació posterior per grecs i fenicis donà com a resultat el desenvolupament de la cultura lber, representada a les Valls de l'Anoia per la tribu dels lacetans, bé que els indicis no semblen suposar assentaments gaire importants. A Piera, sota el castell, es trobaren algunes restes ceràmiques d'aquest període, punt estratègic que podria haver estat lloc idoni per a un *oppidum*, un poblament fortificat. Altres jaciments ibers es troben a Cal Tino (Orpí), la cova dels Ossos (Carme), els Mollons (la Pobla de Claramunt), cova del Parano (Capellades), riera Seca (Vallbona d'Anoia), Creueta (Cabrera d'Anoia), etc. Els jaciments d'aquest període segueixen el mateix esquema poblacional heretat, però aparegué un important focus entorn de la riera de Carme (Orpí) i de Vallbona-Piera. El poblament s'expandí ja a gran part de la unitat, amb l'excepció del sector més oriental, més sec i feréstec. El bosc anà perdent espai i és possible que s'iniciés una forta acció erosiva de rius que junt amb les precipitacions donarien lloc als actuals xaragalls.

Amb els romans s'inicià el procés de romanització de les tribus ibèriques que progressivament abandonaren els seus poblats per integrar-se en el nous models d'ocupació i explotació del territori. La major part va passar a viure en vil·les, establiments rurals dispersos per tot el territori, situats prop les millors terres de conreu, vora l'Anoia, i de les vies de comunicació, fins que entraren en decadència a partir del segle IV i varen quedar definitivament abandonades al segle VI. L'activitat fonamental va ser l'agricultura, centrada en els cereals, la vinya i l'olivera. Part de la producció es destinà a l'autoconsum i s'emmagatzemà en sitges excavades al terra (Sitges del Camaró), mentre que la resta s'emprà pel comerç. Restes de l'ocupació romana es troben a cal Poc i can Claramunt (Orpí); camí dels Pèlags (Castellolí), castell de Piera, Llobetó, serrat del Campanar i Vinya de Cal Notari (Carme), mas d'en Ponç, Cameró, Frígols, Garsa i pla de les Sitges del Camaró (la Torre de Claramunt) i camí del Pont del Bisbe i can Codina (Capellades).

El 711 es produí la invasió musulmana, però el 801 Carlemany portà els límits del seus dominis al Llobregat, establint una franja de "terra de ningú" de la qual formà part l'Anoia. El poblament devia ser escàs amb tendència a disminuir, ja que tot aquest territori va ser considerat terreny de marca. Tot i no existir el denominat "desert poblacional", com ho mostren diverses troballes i construccions àrabs (el pont sobre el Llobregat, més enllà de la unitat, en testimonia la seva presència), les Valls de l'Anoia no tornaren a ser apreciades fins que la invasió de Barcelona (985) va obligar a reforçar-les amb castells. Amb l'allunyament de la frontera dels territoris sota domini sarraí arrencaren els primers nuclis estables de certa entitat. Progressivament la repoblació anà ocupant el territori a redós dels castells termenats a l'entorn d'una fortalesa, d'una església i de les aprisions. El castell de Fontanet, a Piera, constituí un bon exemple: dominava l'actual municipi de Piera, Pierola, Vallbona, Cabrera i part de Masquefa. Reorganitzat el territori, les Valls de l'Anoia pas-

saren al comtat de Barcelona, amb posicions als castells de Bonifaci o de la Guàrdia (el Bruc), Piera, Orpí i altres. També entorn la Via Augusta romana va sorgir Gelida, d'origen sarraí, i Sant Sadurní, que, a les darreries de l'edat mitjana, va fer un creixement molt superior al dels nuclis veïns gràcies a la seva situació estratègica entre el camí de Tarragona i el de Santa Coloma de Queralt, i per la seva proximitat a les terres fèrtils de fons de vall de l'Anoia i la riera de Lavernó. Sant Pere de Riudebitlles, gràcies a la presència dels cabals permanents, va tenir un desenvolupament urbà primerenc en el tombant del segle X i XI. Durant els segles XI i XII també existí un poblament dispers en masos, com Bofill i Piera. Tot i així, el feble poblament durant aquest període va permetre una lleu recuperació dels boscos, amb el pi blanc com a principal colonitzador, per deixar pas més endavant als boscos naturals d'alzina.

A les valls, especialment a les ribes de l'Anoia i a la conca del riu de Bitlles, es té notícia de l'existència d'una activitat industrial força antiga vinculada amb l'aprofitament i transformació dels recursos endògens, a partir de la força motriu de l'aigua que feia anar els primers molins fariners ja al segle XII, molins que després es convertirien en tèxtils i finalment esdevindrien molins paperers. Es té constància també que en aquest territori hi havia una agricultura diversificada, amb oliveres, cereals, fruiters de seca, lli, fruita dolça i hortalisses en els fondals, i que la vinya hi era clarament minoritària fins ben entrat el segle XVIII.

Al llarg dels segles XII i XIII, allunyat el perill sarraí i en ple funcionament el camí de Barcelona a Lleida, les velles jurisdiccions feudals s'afirmaren i es repoblà definitivament el territori, creant-se indrets i poblacions protegides. El 1147 s'originà la vila de Capellades i s'atorga la carta de poblament de la Pobla de Claramunt. També es creà la divisió administrativa de Catalunya en vegueries i sotsvegueries, que duria a aquestes contrades a ser motiu de freqüents disputes entre els sots-veguers d'Igualada i els

duc de Cardona. Fruit d'aquesta revifalla poblacional són el castell de Castellolí; Santa Creu de Creixà, Sant Nicolau del Tretzè i Santa Maria a Piera; o Sant Miquel d'Orpí i Sant Pere i la Santa Creu del Cementiri Vell a Masquefa. L'allunyament de la frontera i els avenços tècnics provocaren canvis en l'estructura social i econòmica: difusió d'eines de metall, presència de bous per llaurar i aprofitament dels rius (molins fariners i regadiu). L'economia era bàsicament agrària (cereals) amb la ramaderia com a complement, i lentament es va reintroduir la vinya, l'olivera i l'horta. De nou els boscos foren talats per donar espai a una agricultura que tornava a tenir sortida comercial.

El segle XIV va ser marcat per males collites, epidèmies, guerres i fortes càrregues fiscals per cobrir les necessitats de les noves monarquies que començaven a emergir sobre el model feudal. El riu Anoia s'afegí a les malastrugances, i el 1344 una rierada s'emportà el nucli de la Pobla de Claramunt. El segle XV evidencià una pèrdua de vitalitat de l'economia i una davallada demogràfica generalitzada, agreujada els anys 50 amb les tensions dels pagesos remences i la Guerra Civil. Les zones conreades conegueren un cert retrocés, especialment les parts més allunyades dels nuclis de població.

En els segles XVI i XVII van aparèixer els nuclis de la Beguda Alta i la Beguda Baixa, entorn sengles hostals a ran del camí ral de Martorell a Piera, de manera semblant al que succeïa al nord de la unitat, a Vallbona d'Anoia i a d'altres municipis. L'abandonament d'aquesta ruta del camí ral d'Aragó a favor dels Bruços, el 1802, possiblement expliqui l'escàs creixement més modern d'aquests nuclis i dels territoris entorn l'actual carretera entre Martorell i Masquefa, malgrat la proximitat estratègica a la connexió barcelonina.

Els segles XVII i XVIII foren època de vitalitat a la unitat, com ho indicà el constant augment de la població. L'aprofitament al segle XVII de la força hidràulica a tota la ribera de l'Anoia i a la

A finals del segle XVIII i principis del XIX Capellades va ser el centre paperer més important de l'estat espanyol. Els molins usaven aigua de la Bassa del molí de la Vila o del riu Anoia. A la imatge, pont sobre el riu Anoia a Capellades. ICGC, Fons Cuyàs

riera de Carme permeté un desenvolupament primerenc de la indústria, especialment a la Pobla de Claramunt, on el 1584 apareix ja citada la indústria paperera, que omplí tota la conca de l'Anoia de molins paperers, especialment Capellades, que fabricava el paper de barba destinat a l'exportació americana. Junt amb l'agricultura, especialment vinya, aquestes indústries donaren un fort impuls a la prosperitat de les Valls de l'Anoia, no sense conèixer etapes de crisi, com la Guerra dels Segadors (1640-1652), molt activa a les Valls de l'Anoia. Amb tot, al segle XVIII, Carme, Capellades, la Pobla de Claramunt, la Torre de Claramunt, Vallbona, Castellolí i Vilanova del Camí podien considerar-se paisatges protoindustrialitzats (paper, llana i cotó).

La Guerra del Francès (1808-1814) significà un important contratemps per a l'economia de les Valls. A la baixa d'efectius humans per lleves i batalles cal sumar el cost del manteniment de les tropes, entrebanc que es va allargar amb les Guerres Carlines. A la segona meitat del segle XVIII, a la conca del riu de Bitlles així com a Cabrera i Vallbona d'Anoia, Sant Sadurn i Gelida,

es van desenvolupar molins de dimensions considerables destinats a la fabricació industrial de paper, activitat que va esperonar l'economia i es va ampliar a d'altres sectors amb la millora progressiva de les comunicacions. La majoria dels nuclis entorn de les dues conques fluvials van experimentar un fort creixement per aquest motiu. Al mateix temps, al congost de Cabrera-Vallbona d'Anoia es van implantar cap al 1840 diverses indústries de cotó, força rellevants per a l'economia de la zona, en detriment de la fabricació tradicional de draps.

El creixement del conreu de la vinya va arrencar a la segona meitat del segle XVIII. Així, a l'ammirament de 1771 consta que Sant Sadurn d'Anoia tenia ja un 26,9% de la seva superfície destinada al conreu vinater. Aquest creixement, en detriment dels cereals i dels llegums, seria constant fins a les acaballes del segle XIX. A Vallbona d'Anoia, el 1860 el 48% de la seva superfície era plantada amb vinya, que ocupava prop del 90% de la superfície agrícola total. Cal dir que l'olivera alternava sovint amb els ceps, per bé que el consum d'oli era bàsicament local, mentre que el vi es destinava en bona part a l'exportació.

A la segona meitat del segle XIX va arrencar l'especialització en la producció industrial del cava, iniciada per Josep Raventós l'any 1872. Això es va traduir molt ràpidament en un important creixement de la vila de Sant Sadurn, que va construir el seu eixample en aquest període. Contribuïren a aquest procés l'arribada del tren el 1865 i l'obertura de la carretera de l'Ordal a Sant Quintí de Mediona el 1883, obra que es va fer a instàncies de l'ajuntament sadurninenc.

La fil·loxera va arribar el 1887 a Sant Sadurn i provocà la mort de molts ceps i l'abandonament de les feines del camp i l'emigració de bona part de la població activa vers altres comarques. Tanmateix, a principis del segle XX es va recuperar la vinya amb l'empelt de varietats americanes i es van plantar de nou grans superfícies. La introducció del mètode *champanoise* per

Manuel Raventós i Doménech a can Codorniu l'any 1872 va acabar tenint una important transcendència atès que va consolidar, una vegada superat el tràngol de la fil·loxera, el conreu de la vinya i la implantació d'una important indústria productora, embotelladora i auxiliar a la producció de cava.

El creixement o puixança de la pròpia vila de Sant Sadurn, que es va reprendre ràpidament després de la fil·loxera, està estretament lligada a la industrialització de l'activitat vitivinícola, amb tot el conjunt d'indústria auxiliar, que va créixer i es va consolidar a les darreries del segle XIX i principis del XX, fet que va determinar la singular fesomia de vila agroindustrial que ha perdurat fins al dia d'avui. Per contra, la crisi de la vinya, que es va iniciar devers 1892 quan finalitzà l'acord d'exportació amb França amb baixos aranzels i va començar a haver-hi sobreproducció, tingué greus efectes, sobretot a Vallbona d'Anoia i, menys, a Cabrera d'Anoia, amb una davallada progressiva de la superfície conreada.

Sant Sadurn d'Anoia va recuperar-se de la crisi de la fil·loxera gràcies a la industrialització de l'activitat vitivinícola. A la imatge, Sant Sadurn l'any 1962. ICGC, Fons SACE

Al segle XX la indústria era un dels sectors econòmics més importants de la unitat. A principis de segle la indústria cotonera experimentà un fort increment, especialment a Capellades, Carme, Piera, la Pobla de Claramunt, la Torre de Claramunt i Vallbona, tot i que basada en la mà d'obra, ja que les noves energies no van aparèixer fins entrat el segle. A partir de 1950 aquesta indústria entrà en declivi i va ser substituïda per la confecció de gèneres de punt, el sector tèxtil més important de l'Anoia tot i que a aquesta contrada no va ser tant present com a la Conca d'Òdena. El sector del paper també era important (Orpí, Carme, la Pobla de Claramunt, la Torre de Claramunt) i resistí fortes dificultats fins que als anys 60 diversificà la producció, amb una sotragada de nou als anys 80. Completen el panorama industrial la ceràmica a Piera, i el metall, especialment a Piera, Vallbona, Capellades i la Torre de Claramunt. A partir dels anys 60 també prengué forta importància el sector de la construcció arrel de l'inici de les urbanitzacions de segona residència, esteses per tota la unitat. Aquest augment de la indústria i la construcció significà per una part la pèrdua de pes del sector primari en l'economia de les Valls de l'Anoia, i de l'altra, un espectacular creixement demogràfic, que en el decurs del segle XX va quadruplicar la seva població, i fins i tot Piera i Cabrera la van quintuplicar.

D'altra banda cal destacar les importants repercussions territorials i paisatgístiques derivades de la millora de les comunicacions resseguint la vall baixa de l'Anoia, amb el desenvolupament d'un turisme incipient que va arrencar a principis del segle XX a municipis com ara Gelida, Sant Llorenç d'Hortons i també a Sant Sadurn d'Anoia, els quals van experimentar un creixement pel que fa a la tipologia de cases unifamiliars aïllades o no, de caire senyorial, així com d'alguns equipaments, d'estil modernista. En el cas de Gelida, la pressió dels estiuencs va comportar, el 1924, la construcció del funicular, per salvar el desnivell des de l'estació de tren fins el nucli, un dels trets identitaris més rellevants d'aquest nucli, estructura del municipi que que-

da retratada en la pel·lícula *Las largas vacaciones del 36*, del director Jaime Camino i estrenada el 1976. Tanmateix, les màximes expressions modernistes apareixen a Sant Sadurní i rodalies, amb nombroses construccions, algunes de gran vàlua, entre les que destaquen les caves Codorniu, les caves Freixenet i els magatzems Santacana Roig, a més de diverses cases particulars.

Durant la segona meitat del segle XX van proliferar les urbanitzacions de baixa densitat a la unitat, especialment a les zones elevades i, en general, sense interès vitivinícola, orientades inicialment a la segona residència. A partir d'aquest moment augmentà força el contrast entre l'àmbit vitivinícola, amb un camp intensament gestionat i relativament net d'artefactes, i el paisatge rural desestructurat, en què la manca de rendibilitat del terreny en va propiciar l'abandonament i el seu recobriment amb brolla o bosquina de pi blanc, o bé la urbanització residencial i d'àrees d'activitat econòmica. Tanmateix, la industrialització moderna també ha afectat el paisatge rural, amb la construcció de nous cellers i naus industrials o ampliació de les existents.

Cap al final del segle XX els canvis que es van donar a la unitat van suposar una intensa urbanització del paisatge. En els darrers quinze anys del darrer segle, la superfície urbanitzada va créixer considerablement, tant pel que fa als usos industrials i residencials com pel que fa a les infraestructures. Entre 1987 i 2002, les infraestructures de mobilitat van passar d'ocupar 153,6 ha (0,5% de la superfície de la unitat) a 435,2 ha (1,5%), amb un increment del 183,3%; les urbanitzacions van passar de 914,9 ha (3,2%) a 1.992,6 ha (7%), amb un increment del 117,8%; les zones industrials i comercials van passar de 86,5 ha (0,3%) a 298,8 ha (1,1%), amb un increment del 245,4%.

En canvi, aquestes tendències transformadores es van veure significativament alentides durant la primera dècada del segle XXI, sobretot a causa de la crisi financera que va suposar un fre a

A Gelida l'any 1924 es va posar en funcionament un funicular per comunicar l'estació de tren i el nucli urbà. ICGC, Fons Cuyàs

molts processos de transformació del territori previstos (nous creixements residencials i industrials, expansió de les infraestructures de mobilitat, etc.).

Així, durant les darreries del segle XX les noves zones industrials canviaren la seva ubicació, vinculada històricament als cursos fluvials, per l'accessibilitat a les vies de comunicació més ràpides, igual com feren altres àrees especialitzades, com els primers centres comercials. Aquests usos són els que més van créixer en el tombant de segle, passant d'unes 90 ha a finals dels anys 80 del segle anterior a prop de 300 a l'inici del segle XXI i ocupant sobretot conreus de secà. A diferència però de la resta d'usos urbans, les superfícies industrials i comercials han continuat creixent durant els primers quinze anys del segle XXI, i de manera més intensa fins i tot que a finals del segle XX, arribant en l'actualitat a ocupar quasi 1.700 ha.

L'extensió de les àrees d'activitats econòmica especialitzades, entre les quals es compten els polígons industrials, és l'únic dels processos de transformació del territori que va continuar produint-se ben bé fins a finals de la primera dècada del segle actual. En molts casos, aquests polígons se situaren a l'interior o adjacents al nucli urbà, com en el cas de Sant Sadurní, Sant

Pere de Riudebitlles o Piera, tot i que també se n'instal·laren de forma aïllada aprofitant les noves accessibilitats generades per les modernes vies de comunicació. En l'actualitat, encara està prevista l'ampliació d'algunes d'aquestes àrees d'activitat econòmica especialitzada, com l'abocador i la planta de tractament de residus de Can Mata, a Hostalets de Pierola.

En aquests mateixos anys de canvi de segle les infraestructures van més que duplicar la seva extensió. És en aquest període quan s'obriren algunes de les principals vies de comunicació actuals, comportant no només la transformació del paisatge, sinó també la seva fragmentació. Aquestes es concentren al corredor que passa pel sud de la unitat, especialment al curs baix del riu Anoia, que es correspon amb el corredor prelitoral. Per aquí hi passen actualment l'AP-7, l'N-340, el ferrocarril convencional i, més aixecat al nord, el TAV. Aquesta és una de les darreres infraestructures que s'han obert pas en aquest territori, juntament amb l'ampliació de l'autopista AP-7 i l'eix de la C-15 entre Igualada-Vilafranca del Penedès. Els paisatges que han resultat més afectats, tant directament com indirecta, se situen a la part baixa de l'Anoia, amb creixements industrials i residencials que aprofiten cada vegada més la proximitat a la conurbació barcelonina.

És també en els darrers quinze anys del segle XX que es van estendre les urbanitzacions residencials de baixa densitat, duplicant també la seva ocupació del sòl i en detriment especialment de zones cobertes per bosquines i prats i espais on s'hi conreaven fruiters de secà i, en menor mesura, vinyes. Al conjunt de les Valls de l'Anoia hi ha actualment una dotzena de creixements de dimensions considerables amb habitatge unifamiliar de diferents tipologies, principalment aïllat, la majoria dels quals es troben separats dels nuclis urbans compactes.

Pel que fa a l'evolució de la superfície agrícola, en aquest mateix període hi ha una certa regressió de la superfície conreada, de 11.809,7 ha

(41,5%) el 1987 a 10.805,1 ha (38%) el 2002, i només la vinya augmenta la seva extensió, creixent del 17,7% (5.030 ha) fins un 20% (6053,5 ha). La resta de conreus disminueixen, absorbits per la urbanització creixent, procés especialment accentuat en el cas dels fruiters de secà, que passen de les 2.734,7 ha (9,6%) el 1987, a 1.289,4 ha (4,5%) el 2002, amb una reducció del -52,85%. El territori agrari també evidenciava l'increment en l'artificialització, en forma de naus i magatzems i altres edificacions no sempre vinculades al sector, i d'equipaments diversos com camps o algun camp de golf. Val a dir que l'auge del cava va implicar la pèrdua de diversitat de conreus en la unitat, i va reduir de forma important la superfície de cereals, olivera i fruiters. A principis del segle XXI la vinya era predominant amb un 60% de la superfície agrícola, i la tendència al seu creixement ha continuat tot i que de forma més alentida. Aquest creixement de les terres de conreu dedicades a la vinya es va donar sobretot a expenses de les zones de vegetació natural, provocant la desaparició de marges i petits turons i creant talussos bruscos força visibles, amb un efecte d'homogeneïtzació i de pèrdua de varietat del paisatge rural i una reducció d'espais de refugi per a la fauna.

Període	Data	Procés històric i fets històrics destacables	Configuració del paisatge
PALEOLÍTIC		Restes humanes esparces pel territori. Jaciment de l'Abric Romaní, Cinglera del Capelló, Cinglera del Mamut, cova del Cucala	— Boscos de ribera a l'àmbit vora l'Anoia, bosc d'alzina a la resta del territori acompanyat per claps de pi.
NEOLÍTIC		Primers grups d'agricultors i ramaders	— Primers conreus (cereals, lleguminoses) i activitats artesanals. Assentaments a l'entorn de l'Anoia, desforestació de les parts baixes però manteniment de la faixa de bosc de ribera.
EDAT DELS METALLS		Jaciments funeraris dispersos pel territori	— Primers poblats formats per cabanes circulars a les valls.
ÈPOCA IBÈRICA			— Estructures de poblament a les valls, entorn de l'Anoia, però també a la riera de Carme (Orpi) i de Vallbona-Piera. — El sector més oriental roman més sec i feréstec.
ÈPOCA ROMANA			— Estructura de poblament romanitzada. Vil·les i conreu de la tríada mediterrània: cereals, vinya i olivera.
ÈPOCA MUSULMANA		Establiment de la frontera i terra de ningú a l'occident del Llobregat.	— Despoblament progressiu
EDAT MITJANA	985	Invasió de Barcelona	— Construcció de castells
	SEGLE XI	Allunyament de la frontera	— Repoblació del territori a redós dels castells termenats a l'entorn d'una fortalesa, d'una església i de les aprisions. — Primers nuclis estables. Entorn la Via Augusta romana sorgeix Gelida, d'origen sarraí, i Sant Sadurní
	SEGLE XII		— Activitat industrial vinculada a l'aprofitament i transformació dels recursos endògens, a partir de la força motriu de l'aigua que feia anar els primers molins fariners. — Presència d'una agricultura diversificada, amb oliveres, cereals, fruiters de seca, lli, fruita dolça i hortalisses en els fondals, i la vinya encara és minoritària
	SEGLE XIII	Presència del camí de Barcelona a Lleida. Vila de Capellades (1147) i carta de poblament de la Poble de Claramunt. També es creà la divisió administrativa de Catalunya en vegueries i sotsvegueries	— Repoblament definitiu del territori i creació d'indrets i poblacions protegides. — Economia bàsicament agrària (cereals) amb la ramaderia com a complement, i lentament es va reintroduir la vinya, l'olivera i l'horta. — Els boscos són talats per donar espai a una agricultura que torna a tenir sortida comercial.
	SEGLES XIV-XV	Època de males collites, epidèmies, guerres i fortes càrregues fiscals per cobrir les necessitats de les noves monarquies. Rierada del riu Anoia que s'emporta el nucli de la Poble de Claramunt (1344)	— Cert declivi poblacional, crisi econòmica i retrocés de les zones conreades més allunyades dels nuclis.
	SEGLES XVI-XVII	Aparició dels nuclis de la Beguda Alta i la Beguda Baixa, entorn sengles hostals a ran del camí ral de Martorell a Piera	— Incipient indústria paperera amb aprofitament hidràulic, especialment a la Poble de Claramunt.

EDAT MODERNA	SEGLE XVIII		<ul style="list-style-type: none"> — Expansió de la indústria paperera a tota la conca de l'Anoia, especialment a la ribera de l'Anoia i la riera de Carme. — Paisatges protoindustrialitzats (paper, llana i cotó) a Carme, Capellades, la Pobla de Claramunt, la Torre de Claramunt, Vallbona, Castellolí i Vilanova del Camí. — Creixement de la vinya en detriment dels cereals i els llegums.
	SEGLE XIX	Guerra del Francès (1808-1814) i guerres carlines. Especialització en la producció industrial del cava. Arribada de la fil·loxera (1887)	<ul style="list-style-type: none"> — A inicis del segle, estancament de l'economia de les Valls. — Creixement important dels nuclis de les dues conques fluvials. — Desenvolupament de molins papereres de considerables dimensions a la conca del Bitlles, a Cabrera, Vallbona d'Anoia, Gelida i Sant Sadurní. — Creixement de Sant Sadurní, construcció de l'eixample. — Arribada del tren (1865) i obertura de la carretera Ordal-Sant Quintí de Mediona (1883). — Expansió de la vinya gràcies a la producció industrial del cava, que es consolida com el principal conreu de la unió. L'olivera alterna amb els ceps.
EDAT CONTEMPORÀNIA	SEGLE XX	Industrialització de l'activitat vitivinícola. Incipient arribada del turisme	<ul style="list-style-type: none"> — Creixement de Sant Sadurní i consolidació del paisatge agroindustrial de la unitat, amb la indústria productora, embotelladora i auxiliar del cava. — Increment de la indústria cotonera a Capellades, Carme, Piera, la Pobla de Claramunt, la Torre de Claramunt i Vallbona. — Arribada del turisme a Gelida, Sant Llorenç d'Hortons, Sant Sadurní. — Construccions d'edificacions d'estil modernista, especialment a Sant Sadurní i rodalies (caves Codorniu i Freixenet, magatzems Santacana i Roig, cases particulars, etc.) — Construcció del funicular de Gelida (1924).
	ca. 1950		<ul style="list-style-type: none"> — Declivi de la indústria cotonera i substitució per confecció de gènere de punt, que s'acaba imposant.
	DES DE 1950	Industrialització i fort creixement demogràfic	<ul style="list-style-type: none"> — Creixement dels nuclis urbans i aparició i expansió de la urbanització dispersa, especialment en zones elevades i sense interès vitivinícola.
		Industrialització moderna	<ul style="list-style-type: none"> — Desestructuració del paisatge rural amb poca rendibilitat agrària: aparició de nous cellers i naus industrials, d'àrees d'activitat econòmica, etc.
	DES DE MITJANS DELS ANYS 1980		<ul style="list-style-type: none"> — Intensa urbanització del paisatge: expansió dels polígons industrials i localització en noves àrees colindants dels nuclis però també de forma aïllada. — Creixement de les infraestructures de comunicació i vies ràpides: AP-7, N-340, ferrocarril convencional. — Creixement de les urbanitzacions disperses. Fins a una dotzena d'àrees de creixement urbà residencial de baixa densitat. — Artificialització del paisatge agrari amb l'aparició de naus, magatzems, edificacions i instal·lacions d'usos no agraris. — Regressió de la superfície agrícola, només la vinya augmenta un 20% la superfície conreada.
DES D'INICIS DEL SEGLE XXI	Crisi financera	<ul style="list-style-type: none"> — Construcció del TAV, ampliació de l'AP-7, autovia C-15. — Alentiment en el procés de transformació urbanitzadora del paisatge. — Expansió de la vinya en detriment d'altres conreus i d'àrees amb vegetació natural amb la construcció de talussos, desaparició de marges i petits turons, etc. — Homogeneïtzació del paisatge vitivinícola i reducció de la diversitat del paisatge agrari. 	

CARÀCTER

MOLTA DIVERSITAT GEOLÒGICA I UNS RELLEUS QUE ACTUEN COM NUS D'UNIÓ ENTRE DIFERENTS SISTEMES MUNTANYOSOS DE LA SERRALADA PRELITORAL, I ENTRE AQUESTA I LA PLANA PENEDESENCA

▼ El paisatge de la part nord de la unitat pertany a la serralada Prelitoral Catalana on el riu Anoia i la conca hidrogràfica estructura morfològicament la unitat.

▼ El centre i el sud de la unitat predomina el paisatge ondulat, que drena fonamentalment el curs mig-baix de la conca de l'Anoia i de cursos tributaris, com el riu de Bitlles.

▼ Rica diversitat litològica de diferents períodes, amb argiles, gresos, conglomerats, granits i pissarres, que es manifesten en diversos espais d'interès geològic.

▼ Les geozones d'Hostalets de Pierola o de la de Sant Procopi-els Mollons, el Capelló de Capellades i les Flandes de Piera tenen una gran vàlua didàctica.

▼ La ondulació intensa del territori representa un element que dona força atractiu a la unitat, arriba a emmascarar visualment moltes de les grans infraestructures i dels creixements urbans poc integrats amb el territori, a l'hora que condiciona la visibilitat del paisatge.

▼ La part nord de la unitat gaudeix de grans panoràmiques vers la vall del Llobregat i Montserrat com a teló de fons principal.

El clima de les Valls d'Anoia mostra l'inici de la transició entre el típic mediterrani de les conrades penedesenques i el més cru i irregular de la Conca d'Òdena, ja amb influències continentals. La serralada Prelitoral intercepta els vents humits de la mediterrània que originen importants precipitacions en la façana litoral i fins i tot al vessant oriental, mentre que els sectors ubicats a sotavent les pluges són més fluixes. Per contra, la mateixa serralada protegeix els sectors a sotavent de les fredorades continentals. Tot i això, l'estret de Capellades permet, encara que debilitada, la penetració de les influències marítimes del Mediterrani cap a l'interior, especialment les marinades que alleugereixen la calor estival. La pluviositat es situa entre els 450 i 650 mm anuals segons la ubicació de l'observatori, inferior en tot cas a la que rep el Baix Penedès o Sant Jeroni (Montserrat), al voltant dels 700 mm, però superior en tot cas als indrets amb influència continental de més al nord. Es registren màxims equinoccials, especialment de tardor, i a l'estiu les precipitacions són provocades per moviments convectius conseqüència de l'escalfament de l'aire.

El clima de les Valls de l'Anoia és de tipus subhúmit (C1) segons la classificació de Thorntwaite. La orientació nord-oest a sud-est dels cursos fluvials facilita que els aires humits marítimes i la influència mediterrània impregni tota la unitat. La temperatura mitjana a Sant Sadurn d'Anoia és de 15,9°C, i la precipitació mitjana de 620 mm anuals. La orientació nord-oest a sud-est dels cursos fluvials facilita que els aires humits marítimes i la influència mediterrània impregni tota la unitat.

Aquesta unitat està constituïda majoritàriament per materials sedimentaris de la depressió Prelitoral, del període miocè. Predomina les argiles, els gresos i els conglomerats del serraval-lià-vallesià. També són rellevants els conglomerats amb matriu argilosa poc cimentada (aragonià-vallesià), que conformen bona part dels relleus més prominents –encara que sovint força erosionats– de la unitat, sobretot

a les dues bandes del riu de Bitlles. També són destacables les argiles blaves, molt plàstiques i ben visibles al marge esquerre del riu Anoia. D'altra banda, són abundants les restes fòssils de coralls i mol·luscs marins a les terrasses sedimentàries properes a Sant Sadurn d'Anoia. Per sobre de Capellades i la Pobla de Claramunt hi ha afloraments de materials granítics i pissarres del Paleozoic, més antics que la resta i una singularitat geològica del Penedès, doncs són uns materials gens habituals en aquest entorn geogràfic.

Estructuralment, tota la unitat anoienca pertany a la serralada Prelitoral Catalana, inclosa al Sistema Mediterrani català, fet que la deslliga de la resta de la comarca, situada a la depressió Central Catalana. Aquest Sistema Mediterrani català és constituït morfològicament per dues serralades paral·leles, la Litoral, més oriental i la citada Prelitoral, més occidental, separades per una fossa típica, la depressió Prelitoral, on s'ubica la resta de la unitat de les Valls de l'Anoia, ja en terres de l'Alt Penedès, donant lloc a una sèrie de relleus estrets i d'altures moderades, tallats fàcilment pels rius.

El nord de la unitat està estructurat per una sèrie de serres alineades formant majoritàriament plecs en direcció nord-est/sud-oest, aflo-

La unitat té una rica diversitat litològica de diferents períodes, amb argiles, gresos, conglomerats, granits i pissarres, que es manifesten en diversos espais d'interès geològic. Daniel García Peris

rant als anticlinals els materials calcaris, donant lloc a carenes ondulades entre les quals s'instal·len les depressions sinclinals, valls allargades i ocupades per terrenys margosos. Sobre aquesta morfologia, entre la serra de Montserrat i les serres d'Ancosa (sistema Prelitoral), les muntanyes d'Ordal (sistema Litoral) i la plana del Penedès del Penedès (depressió Prelitoral), s'ha instal·lat la conca baixa del riu Anoia, amb el seu afluent la riera de Carme, poc abans de tributar al Llobregat, estructurant i esculpint un paisatge en serres, valls i congostos que majoritàriament prenen una direcció nord-sud.

L'Anoia, element aglutinador de les Valls de l'Anoia, penetra a la unitat per l'estret de Capellades, a través del qual travessa la serralada Prelitoral, formada per materials secundaris i primaris, calcàries triàsiques i, sobretot, llicorelles paleozoiques arrencades marginalment a la faixa que constitueix el límit amb el Baix Penedès. El contacte entre els materials terciaris de la Conca d'Òdena, al nord i aquests més antics, es realitza per mitjà d'una falla d'orientació nord-est/sud-oest, però el riu, a partir de Vallbona, travessa el sistema muntanyós tot seguint una falla perpendicular a la primera, derivada de pressions orogèniques de l'era terciària i que el riu aprofita per passar de la Conca d'Òdena a la depressió del Penedès, on dominen les superfícies miocèniques i quaternàries (Vallbona, Piera i Pierola). En el congost o estret de Capellades, tot seguint aquesta falla, hi ha l'únic aflorament de granit existent a la unitat (Vallbona d'Anoia). Cal remarcar també al mateix indret la terrassa travertínica quaternària, damunt les llicorelles i el granit, on els carbonats dissolts per l'aigua en els massissos calcaris propers han tornat a precipitar, formant estalactites, estalagmites i coves on s'hi instal·len importants jaciments prehistòrics (abriscs Romaní i Agut). La C-15 al seu pas per Capellades esdevé un mirador excel·lent per observar aquestes formacions de pedra tosca.

En la morfologia general de la unitat també hi són presents els xaragalls o *badlands*, ben re-

presentats a l'oest de Piera i a la riera de Carme entre Can Bou i el castell d'Orpí, oberts entre els materials durs del granit paleozoic i els més tous de les llicorelles silúriques i les argiles miocèniques. A la mateixa serralada Prelitoral, vorejant l'Anoia, s'alineen capes inclinades amb alternança de materials durs i tous, l'erosió dels quals ha originat tota una sèrie de relleus en cuesta. També hi ha turons testimoni, destacables al sud de Sant Pere de Riudebitlles amb el puig Cúgol en contacte amb la unitat de la Plana del Penedès, amb recobriment de conglomerats no consolidats, argil·lites, etc., on a causa del pendent i l'erosió la implantació de la vegetació és difícil.

També cal fer referència a l'espai d'interès geològic dels Hostalets de Pierola, on es pot copsar

Les Flandes de Piera s'han format gràcies a l'erosió de l'aigua sobre argiles i materials calcaris poc cimentats. Joan Soler i Gironès

de manera fàcil i didàctica una successió mioce- na en dipòsits al·luvials (geozona 332), molt rica en restes paleontològiques. A la Pobla de Claramunt es troba la geozona Sant Procopi-els Molons (geozona 331), una cinglera que és vestigi d'un antic escull eocè amb restes paleozoiques i triàsiques. Altres punts geològics d'interès i de gran vàlua didàctica són el Capelló de Capellades, amb la terrassa travertínica, i les Flandes de Piera, també de valor social, on l'erosió de l'aigua esculpit i ha deixat al descobert un paisatge argilós de veritable singularitat i bellesa. Són formacions de diferents mides i formes i de tonalitat ocre, que contrasten amb el verd de la vegetació que creix entre les roques. A la zona de Cabrera d'Anoia els indrets d'interès geològic més remarcables paisatgísticament són les Coves i avencs del Mamut, conjunt de

cavitats excavades en travertí amb una de principal, força gran, i diversos petits avencs, coves i diàclasis perifèriques. Dins el terme de Carme també hi són presents paratges singulars com la cinglera del Balç de les Roquetes, amb les coves independents del Bressol, dels Forats, del Pou i més gran del Temple, coneguda també com dels Ossos. Les coves estan excavades en travertí, de colors groguencs i grisos, amb petges de plantes i mol·luscs, que pel seu aspecte cavernós i porós és anomenat també *pedra tosca* o *pedra de turó*.

Cal destacar que la ondulació intensa del territori representa un element que dona força atractiu a la unitat, arriba a emmascarar visualment moltes de les grans infraestructures i dels creixements urbans poc integrats amb el territori, a l'hora que condiona la visibilitat del paisatge. Per aquest motiu la unitat pràcticament no presenta cap fons escènic de referència intern, a excepció de la serra dels Feixes i la serra d'Orpinell, al límit de les Serres d'Ancosa, que esdevenen els fons escènics de la zona compresa entre Orpí, Capellades i Sant Joan de Mediona. Tot i així, cada sector de la unitat té fons escènics exteriors sobre els que es projecten valors simbòlics i estètics: en el cas de la part sud-oest de la unitat, a la vall del Bitlles, és la serra del Bolet; la part central o vall de l'Anoia, té el massís de l'Ordal; i la part més occidental té la muntanya de Montserrat com a horitzó persistent de referència. També, des de gran part de la unitat i punts elevats, es pot divisar la vall del Llobregat, a la Regió Metropolitana de Barcelona.

Ara bé, la unitat sí que conté tres cims emblemàtics per la població visibles des de les Valls de l'Anoia: el pujol d'Orpinell (737m), a la serra d'Orpinell, al límit amb la unitat de Serres d'Ancosa; el de Miramar (594m), a l'est de Capellades; i Les Planes (549m), al límit amb la Conca d'Òdena. A part d'aquests cims, el puig Cúgol, un turó situat entre la Plana del Penedès i la vall del riu de Bitlles, també és un referent visual d'aquest sector de la unitat, especialment pel contrast amb les planes i valls del seu voltant.

LES CONQUES DEL RIU ANOIA I DEL RIU DE BITLLES ARTICULEN EL PAISATGE, GENEREN UN RELLEU SUAU EN LA SEVA PART CENTRAL I SUD, I SÓN ELS EIXOS SOBRE ELS QUALS S'HAN DISPOSAT NOMBROSOS ASSENTAMENTS URBANS I ACTIVITAT ECONÒMICA

Plana sedimentària, solcada i estructurada principalment pel riu Anoia, la riera de Carme i el riu de Bitlles, així com una munió de petits torrents de caràcter temporal, sovint encaixats i amb retalls més o menys estructurats de bosc de ribera.

Les capçaleres d'alguns cursos fluvials com la riera de Carme conserven un bon estat acompanyat d'un ric bosc de ribera que confereixen un alt valor estètic i ecològic abans d'arribar a les zones urbanes i industrials.

El conjunt de la xarxa fluvial genera una rica geomorfologia que aporta un valor estètic al paisatge de la unitat.

L'ocupació de les rieres i llurs marges per infraestructures i creixements urbans, juntament amb l'existència de rescloses, determina la pèrdua de les formacions de ribera i l'empobriment de la biodiversitat dels rius.

El conjunt de salts d'aigua situats a l'oest del nucli de Canaletes (salt dels Capellans, salt de la Mala Dona, salt dels Cucus, i salt dels Cargols), l'entorn de les deus de Sant Quintí, o la petita zona humida del llac de Raventós i Blanc, esdevenen singularitats amb diversos valors paisatgístics.

La xarxa hidrogràfica estructura la unitat, sobretot amb el riu Anoia com a protagonista travessant-la de nord a sud i els seus afluents. El riu Anoia, que neix a la Baixa Segarra, prop de la Panadella, és el principal curs que drena la meitat est d'aquesta unitat, rep nombrosos tributaris menors -en sentit majoritàriament nord-oest/sud-est que donen un modelat característic a la plana sedimentària, solcada per una munió de petits torrents de caràcter temporal que s'encaixonen configurant el relleu ondulat que domina part d'aquest paisatge. A partir de Vallbona d'Anoia el riu s'encaixa formant un congost (el Bedorc) que fa giragonses per un fons argilós.

A l'alçada de la Pobla de Claramunt, l'Anoia rep la riera de Carme o de Miralles, que constitueix una vall amb caràcter propi, tot seguint una direcció sud-oest/nord-est, encaixada entre les serres de Collbàs (544 m) i d'Orpinell (737 m), amb l'Agost o Gost que recull les aigües de la serra d'Espoia i del coll de Mata com a principal

afluent. Morfològicament, la riera de Carme constitueix una cubeta d'erosió que la riera ha excavat en els conglomerats i les calcàries eocèniques. S'origina a la vall de la Llacuna, fora de la unitat, on també neix el riu de Bitlles.

Les capçaleres d'alguns cursos fluvials com la riera de Carme -que tributa a l'Anoia- conserven un bon estat que es deixa entreveure per la seva transparència i que flueix acompanyat d'un ric bosc de ribera amb arbres madurs dominat per pollancredes, oms i àlbers i gairebé gens d'espècies al·lòctones com canya americana que en el conjunt confereixen un alt valor estètic i ecològic abans d'arribar a les zones urbanes i industrials. La zona de Santa Càndia és un indret ideal per copsar aquesta percepció, ja que és on la riera de Carme s'encaixa en un paisatge on els vessants són coberts de bosc, però manté un bosc de ribera ombrívol i molt ric. En aquest espai també és interessant la observació dels gorgs que forma la riera furgant per la roca calcària.

El bosc de ribera de la riera de Carme està dominat per pollancredes, oms i àlbers, fet que li confereix un alt valor estètic i ecològic. Joan Soler i Gironès

El riu de Bitlles –afluent de primer ordre de l'Anoia– és el curs fluvial que drena el territori de la meitat oest de la unitat, i estructura els assentaments urbans que es col·loquen resseguint el seu curs. El curs fluvial més destacat de la nord de la unitat és la riera de Pierola que fa gairebé de límit amb la unitat Pla de Montserrat, pel nord d'Hostalets de Pierola i Masquefa.

Els cursos d'aigua formen barrancs excavats en la roca, segons la duresa dels materials, l'erosió donarà formes més o menys encaixades. Són característics els terrers oberts per l'acció de l'aigua, sobre granit o llicorelles, materials més durs o sobre argiles, materials tous que es localitzen a les zones on els pendents són pronunciats. A les ribes de l'Anoia, entre Gelida i Sant Sadurní d'Anoia es poden visualitzar platges i talussos fluvials ben destacats, on les argiles gris-blavoses, són també un element de contrast cromàtic destacat així com la marcada línia d'inflexió entre el fons de la plana prelitoral i les Muntanyes d'Ordal.

El conjunt de rieres de la unitat: Anoia, Carme, Bitlles, Pierola i la munió de petits torrents i rieres que hi tributen, tenen un valor estètic tant a nivell general com a estructuradors de bona part del paisatge de la unitat, com per diversos fragments de bosc de ribera que contenen en alguns dels seus trams o per les singulars geomorfologies que creen. També tenen un valor estètic el conjunt de salts d'aigua situats a l'oest del nucli de Canaletes (Cabrera d'Anoia): salt dels Capellans, al torrent Fondo; salt de la Mala Dona, al torrent de la Bleda; salt dels Cucos, al torrent de la Cremada; i salt del Cargol, al torrent del mateix nom. La riera de Carme també acull diversos gorgs i salts d'aigua rellevants, com el gorg de ca l'Amat. Al sud d'Hostalets de Pierola, un dels petits torrents també destaca pel salt d'aigua del Sena, i al sud de Sant Llorenç d'Hortons, el torrent de Can Torres forma el salt de Can Prats i el torrent de Can Bosc forma el salt de Can Rimundet. L'entorn de les deus de Sant Quintí està molt associat a la identitat d'aquest municipi i, en menor mesura, dels de

l'entorn, per la seva singularitat. Igualment, la petita zona humida del llac de Raventós i Blanc, d'origen artificial per estroncament del torrent de Can Codorniu, esdevé una singularitat amb valor natural.

Com a valor productiu cal destacar l'important aquífer Carme-Capellades, que a la unitat s'estén per tota la vall de la riera de Carme fins al riu Anoia, i és un dels factors que ha permès l'històric desenvolupament industrial d'aquest sector de la unitat, especialment als municipis de Capellades i la Torre de Claramunt. La sobreexplotació de l'aquífer suposaria la reducció d'aigua de la bassa de Capellades i dels torrents i petites rieres per on aflora a la superfície i posaria en risc el manteniment de les comunitats riberenques i de les activitats industrials tradicionals properes. El valor productiu també és palès amb les diverses empreses que al llarg de la història han aprofitat les surgències d'aigua per embotellar-la, per exemple, a la BV-2141 podem veure els vestigis d'una empresa que embotellaven aigua mineral de manantial sota la marca Font Bona, i repartits per aquesta vall també trobem Aigües Santa Càndia o bé riu avall, Aigües Artés també dedicades a la comercialització i distribució d'aigües. Al riu Anoia, entre Sant Sadurní i Gelida, hi ha un tram de pesca continental en un paisatge que esdevé amb valor social.

Per últim, cal esmentar els riscos associats a les rieres. En destaca el risc d'inundabilitat, potencialment important a les parts baixes de la riera de Mediona i del riu de Bitlles i, en menor mesura, a punts de l'Anoia propers a Sant Sadurní, on s'hi suma el risc d'erosió elevat per pendents superiors al 30% o pel caràcter del terreny de naturalesa argilosa i margosa del marge dret del riu Anoia, però també en molt indrets de topografia prominent i basament sedimentari no consolidat, com ara l'aiguabarreig Anoia-riu de Bitlles.

L'ocupació de les rieres i llurs marges per infraestructures i creixements urbans, junta-

En el tram del riu entre Sant Sadurní d'Anoia i Gelida és permesa la pesca fet que el converteix en un paisatge amb valor social. Daniel García Peris

ment amb l'existència de rescloses, determina la pèrdua de les formacions de ribera i l'empobriment ecològic dels rius. Així, l'existència de nombrosos assuts, sobretot al riu de Bitlles i en menor grau al riu Anoia, suposa un fre per als moviments de la ictiofauna, que veu impedida la migració i la colonització d'altres trams fluvials i compromet també la seva supervivència en cas d'episodis de sequera o de contaminació intensa puntual.

El riu Anoia, ha estat inclòs dins del projecte de les vies Blaves, juntament amb el riu Llobregat i Cardener, amb l'objectiu de recuperar i donar a conèixer el seu patrimoni natural i cultural. Aquest projecte vol incrementar d'una forma sostenible les activitats d'oci i salut i augmen-

tar la conscienciació ambiental al llarg del seu recorregut. La via Blava de l'Anoia resseguirà el riu des de Jorba fins a Martorell. En la línia de promoció dels espais fluvials creant itineraris, també cal destacar l'itinerari pels espais dels rius Mediona-Bitlles, Lavernó i Anoia, anomenat el Camí del Riu. Aquest consta de sis recorreguts, de 43 km en total, pels municipis de Sant Sadurní d'Anoia, Subirats, Torrelavit, Sant Pere de Riudebitlles, Sant Quintí de Mediona i Mediona, que sorgeixen de l'interès comú dels respectius ajuntaments per protegir, conservar i promoure els espais fluvials de manera conjunta i coordinada.

MASSES FORESTALS MOLT ESTABLES QUE FORMEN CONTINUÏTATS AL NORD DE LA UNITAT, MENTRE QUE AL CENTRE I SUD S'INTEGREN DINS EL MOSAIC AGROFORESTAL, I TAMBÉ FORMANT BOSCOS DE RIBERA

▼ Masses forestals contínues al nord de la unitat que han resistit davant els grans incendis forestals, amb molt poca afectació a les Valls de l'Anoia.

▼ La coberta vegetal principal de les masses forestals és de pi blanc, que apareix al llarg i ample de tota la unitat.

▼ La vegetació de ribera es troba molt alterada per la pressió antròpica dels darrers decennis, i només es troba ben representada en pocs indrets del riu Anoia i el riu de Bitlles i la riera de Carme.

▼ Una part dels espais forestals estan protegits per la seva inclusió en els PEIN de Valls de l'Anoia, Roques Blanques i Sistema Prelitoral Central.

La vegetació natural d'aquesta unitat ocupa el 50% de la superfície i es troba ben adaptada als condicionants climàtics; les formacions més abundants són els matollars i les pinedes, amb un 17,1% i un 30,6% (8706,6 ha) de la superfície respectivament. La superfície forestal s'ha mantingut estable durant els primers vint anys del segle XX, amb un increment de les pinedes que han passat d'ocupar el 26% al 30,6%.

Cap a la banda de ponent i nord de la unitat les formacions vegetals acostumen a ser arbrades, conformant un mantell vegetal força homogeni d'un cromatisme sobri i constant durant tot l'any. La superfície arbrada dominant s'estructura a partir de pinedes de pi blanc (*Pinus halepensis*), i se'n troben exemples representatius a la serra d'Orpinell, al pla de Porxo, al coll de Mata, al serrat de la Teia i vora el nucli de Canaletes. Les formacions de Miramar, el Bosc del Rector i Roques Blanques també són interessants i, en general, es pot afirmar que es troben millor estructurades que les de la resta de la unitat. Cap a la Pobla de Claramunt, especialment a la vall del torrent del Forn d'en Monner, creix el pi pinyoner (*Pinus pinea*).

A banda dels pins també apareixen altres es-

La unitat Valls de l'Anoia presenta una extensa superfície forestal formada, principalment, per pinedes i matollars. Observatori del Paisatge de Catalunya

pècies, com l'alzina (*Quercus ilex*) i el roure martinenc (*Quercus pubescens*) que no acaben de formar masses contínues i notables, i quasi sempre apareixen associades a les pinedes. Alzines, carrasques (*Quercus ilex* ssp. *rotundifolia*) i roures testimonien la vegetació primitiva i potencial d'aquest territori. Els roures sobretot es localitzen als fons de vall, on sovint hi apareixen també fragments de vegetació de ribera, en general força alterada i amb profusió d'espècies plantades, com el plàtan (*Platanus x hispanica*) o diverses varietats del pollancre (*Populus* sp.). Aquest conjunt de boscos caducifolis ocupen un 1,2% de la superfície i, en indrets frescals es poden trobar també peus de caducifolis, com ara l'auró negre (*Acer mospessulanum*) i l'auró blanc (*Acer campestre*), tot i que la seva presència és puntual. Més enllà de fons de vall, les formacions de caducifolis només apareixen ben representades al sector nord-est, vora el turó de l'Avellana i la Macarulla.

El conjunt de boscos està acompanyat de les espècies habituals en el sotabosc com són el llentiscle (*Pistacea lentiscus*), l'aladern de fulla estreta (*Rhamnus alaternus*) i el de fulla ampla (*Phyllirea latifolia*). En indrets humits es poden trobar peus de galzeran (*Ruscus aculeatus*) i nombroses lianes, com la vidiella (*Clematis vitalba* i *Clematis flammula*) o l'arritjol (*Smilax aspera*).

A la part central de la unitat la vegetació natural es situa formant part del mosaic agroforestal, amb matollars i pinedes de pi blanc principalment, ocupant els indrets més marginals amb pendents elevades, sòls poc aptes per a l'agricultura o les lleres fluvials. Només s'aprecia una certa continuïtat del recobriment de pineda al carener que tanca la vall del Bitlles, per bé que n'és una franja relativament estreta. Els turons i indrets topogràficament més aixecats tornen a tenir un recobriment de bosquina, matollar o, més rarament, de pineda més o menys estructurada. La vegetació natural ocupa els fons de vall no conreats, els vessants més abruptes, els turons i, en el cas de la zona oriental

de l'àmbit, espais agrícoles abandonats i zones perifèriques de les urbanitzacions. Als fons de vall hi ha també alguns fragments de vegetació de ribera que com s'ha dit es troba força malmesa, particularment vora el riu Anoia, que és on, potencialment, es desenvoluparia de manera més ufana. La vegetació dominant de les ribes de l'Anoia són els canyars d'*Arundo donax*, tot i que, es troben peus de les plantacions de pollancre (*Populus nigra*) i, en menys mesura, d'àlber (*Populus alba*). A la riera de Carme, sobretot aigües amunt del nucli de Carme, hi ha vegetació de ribera abundant i força ben desenvolupada.

Els valors d'aquests paisatges forestals estan principalment vinculats al valor natural que representen. Part d'aquests valors naturals estan reconeguts en els espais de la unitat que formen part del PEIN, com l'espai d'interès natural Valls de l'Anoia, amb 4.097,5 ha situades íntegrament dins la unitat, entre els municipis de Cabrera d'Anoia, Vallbona, Piera, Capellades, la Pobla de Claramunt i la Torre de Claramunt. Dos terços de l'espai d'interès natural Roques Blanques estan dins la unitat, als municipis del Bruc i els Hostalets de Pierola. També cal fer notar al serrat de les Muixerigues la presència de l'*Adenocarpus telonensis* que és una raresa i cal la seva preservació. Aquesta planta semblant a la ginesta també la trobem més a ponent, al sector de les Roques Blanques a la unitat de Montserrat. També cal mencionar la capçalera i el curs mig de la riera de Carme que forma part de l'extens espai d'interès natural Sistema Prelitoral Central, que s'estén més enllà dels límits de la unitat.

En el límit entre Cabrera d'Anoia i Piera creixen dos arbres monumentals emparats per la legislació catalana: els pins de Can Ferrer del Coll (una petita pineda amb grans peus de pi blanc i pi pinyer) i el pi Gros de Can Gallego, un exemplar centenari de pi pinyer. També al terme de Sant Sadurn d'Anoia hi ha un arbre monumental inventariat, el Roure (*Quercus x cerrioides*) de Can Codorniu. Aquest últim és mort i reconvertit en escultura. També hi ha

altres arbres singulars d'interès comarcal i local inventariats per alguns municipis o per altres administracions d'àmbits més amplis, en són exemples el xiprer de can Rimundet, a Sant Llorenç d'Hortons, l'alzina de Can Felip Bord, a Masquefa o el Lledoner de Can Parellada de la Mata, a Torrelavit.

Les grans peces de mosaic agroforestal de matollars i pinedes en combinació amb vinya i cereals del sud-est de la unitat, en combinació amb olivera, vinya i cereal al sector sud-oest, i amb cereal a la vall de la riera de Carme, presenten un valor estètic. El conjunts d'espais forestals són paisatges amb valor social i són usats pels habitants de la unitat per anar a fer caminades i sortides de natura diverses.

A nivell de dinàmiques de transformació recent, les masses forestals de les Valls de l'Anoia s'han

mantingut al marge dels grans incendis forestals durant els darrers 30 anys (1990-2020), on només destaquen tres incendis de relativa entitat: El Bruc al 1986 amb 250 ha, els Hostalets de Pierola al 2003 amb 76 ha, i Capellades al 2019 amb 56 ha. Al sector centre i sud de la unitat, on les masses forestals formen part del mosaic agroforestal, es donen algunes rompudes pel creixement dels conreus, especialment de vinya, que puntualment poden fer retrocedir el bosc tot i que globalment es manté amb una superfície molt estable.

La vegetació de ribera es troba molt alterada per la pressió antròpica dels darrers decennis, per l'activitat molinera, la industrialització i la depuració de les aigües a mesura que descendeix el riu Anoia i només es troba ben representada en pocs indrets del riu Anoia i el riu de Bitlles i la riera de Carme.

Els mosaics agroforestals poden ajudar a reduir el risc de grans incendis forestals. A la imatge, mosaic agroforestal amb cereal a Carme. Àngela Llop

LA VINYA ÉS EL PRINCIPAL CONREU I DONA UN CARÀCTER RURAL AL PAISATGE A TRAVÉS DE LA CONFIGURACIÓ DE DIVERSES PATRONS AGRÍCOLES SINGULARS ON TAMBÉ S'HI COMBINEN ALTRES CONREUS, RIERES I BOSCOS

- ▼ El caràcter rural és predominant a les Valls de l'Anoia, especialment al sector central i sud, amb predomini del conreu de la vinya que va perdent entitat com més al nord.
- ▼ La vinya és el principal conreu (donada la seva vinculació a la DO Penedès i DO Cava, entre altres iniciatives vitivinícoles), i dona un caràcter rural al paisatge tot i que amb una pèrdua de diversitat.
- ▼ Les rieres i conreus elevats de les Valls de l'Anoia, el mosaic agrícola de la vall del riu de Bitlles i els presseguers de la Fortesa, són els patrons agrícoles singulars que configuren bona part d'aquest paisatge.

- ▼ L'expansió del conreu de la vinya ha anat en detriment de retalls de masses forestals i de conreus de secà que històricament l'havien acompanyat.
- ▼ Destacat contrast cromàtic de la vinya i la conformació d'un paisatge geomètric similar a la unitat de la Plana del Penedès però amb la singularitat de tenir un relleu molt més ondulat que condiona les visibilitats.
- ▼ Elevada concentració de construccions de pedra seca al sector de Carme.
- ▼ L'evolució futura del paisatge agrícola està íntimament lligada a l'evolució del sector vitivinícola així com a les dinàmiques associades als creixements industrials i logístics vinculats a les grans vies de comunicació.

Els conreus a la unitat Valls de l'Anoia ocupen una superfície de 10.679,3 ha (el 37,6% de tota la unitat), amb un protagonisme destacat del conreu de vinya, amb 6.493,4 ha (22,8%), al sector centre i sud, i del cereal, amb 3.448,6 ha (12,1%) al sector de la vall de la riera de Carme. Aquests dos conreus s'han mantingut molt estables durant els primers anys del segle XXI, i entre 2002 i 2017 pràcticament ocupen la mateixa superfície. Altres conreus, com els fruiters de secà, ocupen molta menys superfície (2,1%), han retrocedit un -53,03 % de la seva superfície entre 2002 i 2017, i la seva distribució es localitza bé com acompanyant dels conreus principals, o bé formant petites bosses de conreus molt específics com els presseguers de la Fortesa (Piera).

Cal destacar la variabilitat cromàtica del conreu majoritari de vinya al llarg de les estacions de l'any, accentuant la primavera i tardor en què destaca la coloració dels pàmpols. No obstant això, també cal fer incís amb el trencaclosques geomètric que es produeix en la parcel·lació dels camps i que es pot veure des de punts elevats o zenitalment. Aquesta peculiaritat també es repeteix a la Plana del Penedès. Si bé a les Valls de l'Anoia en menys presència, aquí té la singularitat -que ho diferencia de la Plana del Penedès- que en aquesta unitat la geometria del parcel·lat agrari s'adapta al terreny ondulat de la unitat. Ambdues característiques, el cromatisme i la geometria doten de valor estètic la unitat.

El cultiu de la vinya té un protagonisme destacat a la unitat, sobretot al sector centre i sud. A la imatge, nucli de Torre-ramona al municipi de Subirats. Consell Comarcal de l'Alt Penedès

A l'oest de la unitat, a la vall de la riera de Carme la vinya deixa pas gradualment al cereal que esdevé el principal conreu de la matriu agroforestal que defineix el paisatge en aquest sector, tot i que també s'hi poden trobar bancals de pedra seca on s'hi cultiven oliveres. Precisament en aquest sector de la unitat, a la vall de la riera de Carme, però també a l'entorn de Sant Quintí de Mediona, és on hi ha més abundància de pedra seca, de gran valor estètic, històric i simbòlic. El portal col·laboratiu Wikipedra comptabilitza un total de 598 construccions de pedra seca al conjunt de la unitat de paisatge de les Valls de l'Anoia el mes de desembre de 2021, la majoria de les quals són barraques.

Al centre i sud de la unitat està configurat pel patró agrícola singular de les rieres i conreus elevats de les Valls de l'Anoia. El patró té una

singular estructura on els boscos, alguns densos i amb vegetació de ribera, generalment se situen encaixonats al fons de petites valls estretes generades per les rieres, fondos i torrents, i els conreus, majoritàriament de vinya i amb mides de parcel·la majoritàriament grans, se situen a les planes elevades i en algunes vessants. La vinya, que a la part nord d'aquest conjunt, entre Piera i Hostalet de Pierola, es combina amb conreus de cereal i d'oliveres, comparteix espai amb diverses urbanitzacions de dimensions mitjanes i grans, com Can Bonastre, Can Claramunt o Can Canals de Masbover. El resultat és un paisatge de relleu ondulat on visualment destaquen els espais conreats per la vinya i els cereals per sobre dels espais forestals, especialment a la part sud, entre Sant Sadurní d'Anoia i Gelida. Bona part de la xarxa capil·lar de rieres, fondos i torrents, formen part de la conca del riu Ano-

ia, és el cas dels torrents de Monistrol, de Can Llopard, de Can Torres, de Can Pujades i de Can Bonastre, per posar alguns exemples, tot i que a la part nord hi ha diversos torrents que tributen a la riera de Masquefa, que posteriorment desemboca directament al Llobregat. En aquests fondals fins i tot hi podem trobar petits horts, en funció de l'entitat del curs fluvial. Aquests horts són destacables al sud-oest del nucli de Piera però també n'hi ha a el Bedorc, al sud de Gelida, a prop de la Fàbrica d'en Jordana-Can Romeu, a prop de Sant Jaume Sesoliveres i a Sant Sadurní d'Anoia. També cal destacar que la xarxa viària que dona accés a aquest mosaic, sovint va associada als espais agrícoles, al situar-se en zones relativament elevades, en molts punts es genera una imatge harmònica formada pels conreus de vinya, retalls de boscos vinculats als torrents i el fons escènic de Montserrat.

Ben a prop del patró de rieres i conreus elevats de les Valls de l'Anoia, al límit amb la Plana del Penedès, hi ha el mosaic agrícola de la vall del riu de Bitlles, situat principalment a l'esquerra del riu, entre Sant Pere de Riudebitlles, i una mica més enllà del nucli de Torrelavit. El conreu de vinya és molt abundant i se situa entre els diversos torrents acompanyats de bosc de ribera que descendeixen suaument fins al riu de Bitlles. A prop del riu també es poden trobar diversos horts, com els que hi ha al voltant de Sant Pere de Riudebitlles i de Torrelavit i que contribueixen a donar diversitat al conjunt. La força visual d'aquest mosaic ve definida sobretot per la marcada vall que genera el riu en aquest tram, amb un horitzó proper caracteritzat per boscos situats a les parts altes de la vall. Aquestes serres boscoses que limiten la vall no són gaire elevades i això permet que en algunes zones el

Els paisatges amb construccions de pedra seca enmig dels camps tenen un valor estètic, històric i simbòlic. Cabana de pedra seca enmig d'un camp a Sant Quintí de Mediona. Àngela Llop

L'olivera és present, sobretot, al nord-est de la unitat. Joan Soler i Gironès

fons escènic de Montserrat també sigui present en la imatge d'aquesta estructura.

Entre aquests dos patrons agrícoles singulars, que són els que estructuren una part important de les Valls de l'Anoia, hi ha una altra estructura agrícola singular de petites dimensions que se situa al voltant del nucli de la Fortesa i que es caracteritza pel conreu de presseguer distribuït en parcel·les de mida mitjana i petita en un relleu majoritàriament pla i proper al riu Anoia. El presseguer de la Fortesa molt valorat gastronòmicament, és l'element clau d'un patró agroforestal on també hi trobem algunes parcel·les de vinya, oliveres i boscos, majoritàriament de pi blanc, que envolten l'entorn agrícola. La presència del riu Anoia, que pràcticament delimita aquest patró pel nord i per l'est, complementa aquesta estructura generant un contrast interessant entre l'espai agroforestal i el bosc de ribera i els talussos d'erosió que ha creat.

Relacionat amb l'estructura agrícola formada per horts, n'hi ha que no estan inserits en els patrons agrícoles singulars esmentats anteriorment, però que igualment tenen un valor estètic, social i productiu remarcable. N'hi ha a l'entorn de Capellades, Carme, Hostalets de Pierola, Masquefa, Vallbona d'Anoia i Sant Quintí de Mediona.

A l'extrem nord de la unitat, la composició agrària és diferent degut al relleu més accidentat. En aquest sector els conreus són minoritaris davant la presència de masses forestals més contínues, i la vinya perd entitat davant altres conreus com el cereal, els ametllers o les oliveres. És un sector on els espais menys productius, com vessants molt inclinats o espais de difícil accés, han estat abandonats. En aquests espais predominen formacions vegetals naturals herbàcies i arbustives, conjuntament amb elements propis d'aquestes activitats com murs i altres construccions de pedra seca. Aquest sector nord, al límit amb les unitats de la Conca d'Òdena i del Pla de Montserrat, forma part del Parc Rural de Montserrat, un projecte de dinamització econòmica que incorpora la visió

territorial, destinat a la protecció i recuperació dels espais agrícoles i les activitats relacionades (agroturisme, restauració, etc.) i de retruc altres activitats com educació ambiental, senderisme, etc. Aquesta figura pot contribuir a la revitalització d'aquest sector de les Valls de l'Anoia.

Aquest contrast de paisatges, a cavall de la Plana del Penedès, els contraforts del massís de Montserrat i les Serres d'Ancosa, convida a practicar-hi gran quantitat d'activitats enoturístiques, de turisme de natura i activitats esportives. En són un exemple les caminades de marxa nòrdica que es celebren periòdicament a Mediona, les curses a peu com la de les Tres Fonts a Masquefa, la Neardental KP a Capellades, la Pàmpol a Sant Llorenç d'Hortons, o la Covards a Piera.

Les roturacions recents per ampliar la superfície de vinya han implicat una disminució de fragments d'espais forestals, a vegades fins la quasi desaparició de bosquines o marges arbrats entre les feixes agrícoles, i l'aparició de talussos sovint abruptes i nus en el contacte entre l'espai agrícola i el forestal. En aquest territori central i sud de la unitat es dona un aprofitament més intensiu de la vinya per elaborar cava que a la plana penedesenca. Aquest increment de vinya, en detriment d'altres conreus, sovint ha anat acompanyat d'una imatge més homogènia, artificialitzada i de pèrdua de diversitat del paisatge rural i una reducció d'espais de refugi per a la fauna del parcel·lari. Tot i amb això, és una evidència que actualment el principal valor productiu de la unitat està vinculat a l'existència de les DO Penedès, a tota la meitat sud i est de la unitat, i la DO Cava, a tota la unitat. Durant la primera quinzena de setembre se celebra a Sant Sadurní d'Anoia la festa de la fil·loxera, en record de la plaga devastadora i agressiva que assolà les vinyes d'aquest àmbit i de tota Catalunya.

Els valors i dinàmiques de la vinya també es recullen en el document *Estratègies del sector vi-*

vinícola presentat el febrer de 2020 i impulsat per l'Institut del Cava, PIMECava, l'Associació Vinícola Catalana i el Centre d'Estudis del Paisatge Vitivinícola com a posicionament conjunt davant els treballs d'elaboració del Pla territorial parcial del Penedès. Aquest treball, elaborat per un equip multidisciplinari d'economistes, arquitectes, enginyers agrònoms, i geògrafs, entre altres, plasma el posicionament d'una part important del sector en la defensa dels valors del paisatge vitivinícola, i com aquests valors haurien de ser considerats en els tres àmbits del planejament territorial: espais oberts, sistema d'assentaments, i infraestructures de comunicació.

De la mateixa manera, existeixen iniciatives com l'Associació Espiells, la qual té com a objectiu potenciar els valors productius del paisatge mitjançant la dinamització econòmica vitícola al territori. Aquesta mena de promocions poden resultar molt oportunes per assolir un paisatge de qualitat que manté viva la seva font principal de recursos a les Valls de l'Anoia, com és la producció del vi i el cava. De manera més transversal, el pas del camí ramader de Marina per les Valls de l'Anoia, de nord-est a sud-oest, també pot esdevenir un bon fil conductor per conèixer la història d'aquests paisatges agrícoles i posar-los en valor. Aquest camí era clau quan el món ramader era fortament present en el territori amb el valor afegit que també s'hi practicava la transhumància.

En un futur, cal esperar que el valor afegit del cava i dels vins mantingui en actiu el conreu de vinya, per bé que caldrà veure si se'n manté la superfície actual o bé, degut al gran atractiu del sòl (ben situat, proper a la conurbació barcelonina) i a la dificultat per tirar endavant l'activitat agrícola (a causa de l'estancament del preu del raïm), s'optarà per importar vi d'altres procedències més allunyades i transformar part dels terrenys agrícoles actuals. En qualsevol cas, tot apunta que es mantindrà la pèrdua de diversitat de conreus, amb una disminució dels fruiters de secà i dels fruiters de regadiu i un

possible manteniment del cereal, gràcies a la menor gestió associada, la facilitat de conversió en altres conreus o usos no agraris i l'eventual manteniment dels preus elevats en els mercats internacionals. També és de preveure que les activitats vinculades amb l'enoturisme es vagin diversificant, singularitzant i combinant amb altres ofertes turístiques de caràcter natural, social i patrimonial. En aquest sentit, l'atractiu d'aquest territori pot contribuir a distribuir de manera més sostenible els visitants de cap de setmana que surten de l'àrea metropolitana de Barcelona i que, en determinades èpoques de l'any, es concentren en llocs molt específics, com per exemple el Montseny.

SANT SADURNÍ D'ANOIA CONCENTRA UNA GRAN QUANTITAT DE CELLERS DE CAVA ON S'HI TROBEN LES PRINCIPALS MARQUES D'ESCUMOSOS DEL PAÍS, I LA INDÚSTRIA I EL SECTOR AGRÍCOLA QUE SE'N DERIVA TENEN UNA GRAN EMPREMTA EN EL PAISATGE

- ▼ Predomina el conreu de la vinya per a l'elaboració del cava i la presència dels principals cellers d'escumosos del país i les activitats industrials associades.
- ▼ Extraordinària abundància de cellers de vins i caves en un àmbit reduït doten el paisatge d'identitat, tot i que també d'algunes naus de caràcter industrial que no encaixen en el paisatge.
- ▼ Destaquen les caves amb valor històric com Codorniu, Castellblanch, Montesquiú, Miró, Freixenet, a Sant Sadurní, entre d'altres.

Com s'ha dit, les Valls de l'Anoia tenen un valor productiu agrícola estretament vinculat amb la producció de cava. En aquest sentit cal remarcar que els cellers de Sant Sadurní i dels municipis veïns envasen la major part del cava català i, en conseqüència, s'esdevé un cas singular per l'alta concentració, tant a la perifèria com, sobretot, al seu nucli urbà, de cellers de cava que determinen una imatge molt característica del municipi i en condicionen totalment l'urbanisme. Només al nucli de Sant Sadurní d'Anoia i el seu voltant es comptabilitzen 42 caves a més de 26 cellers de la DO Penedès.

Els cellers i caves de diferents estils arquitectònics destaquen per estar envoltats de camps i fileres de vinya. A la imatge, cava Codorniu i al fons cava Juvé & Camps. Àngela Llop

Molts cellers i caves donen valor estètic al paisatge per l'arquitectura dels propis edificis. En són exemple Freixenet i Codorniu, aquest últim amb un jardí patrimonial associat, tots dos a les proximitats de Sant Sadurní d'Anoia. Les edificacions de diferents estils arquitectònics destaquen per estar envoltats de camps i fileres de vinya i alguns cellers consten d'avingudes amb àmplies vistes a l'entorn i vorejat per arbres ornamentals com a carta de presentació. Alguns dels cellers i caves, tot i tenir algunes edificacions de caràcter històric que els singularitzen, també van acompanyats de naus de

caràcter industrial que en alguns casos són de mida considerable, i que sovint van acompanyades d'àrees de càrrega i descàrrega i d'accesos amb vials amples per facilitar l'accés de camions de grans dimensions. La integració paisatgística d'aquests elements de nova construcció és clau per evitar la pèrdua del valor estètic i històric d'aquest paisatge del vi i del cava.

Les caves Codorniu, dissenyades per l'arquitecte modernista Josep Puig i Cadafalch a principis del segle XX i catalogades com a bé cultural d'interès nacional (BCIN) l'any 1976, tenen un fort simbolisme. Les edificacions recents i les enormes caves subterrànies no es desdiiuen amb les construccions antigues. Altres caves amb valor històric són les caves Castellblanch, caves Montesquiú, caves Miró, caves Freixenet i caves Juvé & Camps, a Sant Sadurní, entre d'altres. És destacable també l'extensió subterrània de les caves, que pot assolir diversos quilòmetres de longitud.

Al llarg del riu de Bitlles entre Sant Sadurní d'Anoia i Sant Pere de Riudebitlles també hi ha una presència relativament elevada de cellers i naus industrials, alguns de força recents i d'altres més antics i no sempre en actiu.

Tot aquest conjunt de caves i cellers aporten al paisatge un elevat interès estètic, simbòlic, històric i productiu per tot el que representen, i en són configuradors de la seva identitat.

La setmana del Cava de Sant Sadurní, malgrat el seu origen ben recent, reforça la identificació de la vila i de tots els municipis de l'entorn amb la producció de vins escumosos.

Associat al paisatge de la vinya i el vi hi ha un conjunt de recorreguts que transcorren en bona mesura per aquesta unitat de paisatge. És especialment destacable la ruta modernista per Sant Sadurní i rodalies.

LA DIVERSITAT DELS DIFERENTS ELEMENTS PATRIMONIALS EXISTENTS DOTEN EL PAISATGE DE LES VALLS DE L'ANOIA DE VALORS ESTÈTICS, HISTÒRICS, SIMBÒLICS I SOCIALS, DES DE RESTES PALEONTOLÒGIQUES FINS A L'EDAT MEDIEVAL I CONTEMPORÀNIA

▼ Punt referencial de jaciments arqueològics d'alt interès, on hi destaca l'Abric Romaní, d'interès mundial, i la troballa de restes antropomorfes a Els Hostalets de Pierola.

▼ Presència de castells i torres defensives que, en conjunt, formen part dels castells de frontera i estan relacionats amb la marca hispànica.

▼ El castell de Claramunt, clarament identificable sobretot des de la Conca d'Òdena, és un fita visual de primer ordre i un bon mirador d'aquest paisatge i dels límits.

▼ Interessant conjunt patrimonial del nucli antic de Piera, amb el Portal d'en Romanyà, la casa de les Voltes, la casa Sastre, ca l'Estany, i la casa de les Arcades a la plaça Joan d'Orpí, així com un accés arbrat a la població.

▼ Destaca el patrimoni arquitectònic modern del centre urbà de Sant Sadurní d'Anoia, on hi ha nombroses cases i edificis civils d'estil modernista i eclèctic, igual que a Gelida on a més hi destaca el funicular inaugurat el 1924.

La unitat de les Valls de l'Anoia conté un conjunt d'elements patrimonials de diverses èpoques que el doten de valors estètics, històrics, simbòlics i socials, ja sigui per l'interès individual de cada element o pel conjunt del qual formen part.

A nivell patrimonial, l'element que destaca sobre la resta és el fet de situar-s'hi un jaciment arqueològic de referència per la presència de baumes amb restes prehistòriques del paleolític. La cinglera del Capelló, que constitueix un espectacular espai d'interès natural sota el poble de Capellades, conté un important conjunt de jaciments arqueològics, destacant el jaciment paleolític de l'Abric Romaní, d'interès mundial. La recuperació d'aquesta zona ha permès la instauració del Parc Prehistòric de Capellades i la creació d'equipaments turísticoculturals com són un itinerari, un centre d'interpretació i un museu temàtic. També s'han trobat restes prehistòriques en forma de vestigis ceràmics en balms prop de les deus de Sant Quintí de Mediona, així com restes iberes i romanes, en bona part reconvertides en masos que han perdurat

fins a temps recents. A Cabrera d'Anoia hi ha el menhir "La pedra dreta" i les restes d'un poblament ibèric al pla de les Sitges, que testimonien uns dels primers poblaments de la unitat.

També destaca la troballa paleontològica del crani d'un antropomorfe de 13 milions d'anys a l'àrea del torrent de Can Vila, molt proper a l'abocador de Can Mata, dins el terme de Els Hostalets de Pierola. Posteriorment es varen trobar moltes altres restes del mateix esquelet, permetent anomenar un nou gènere, el *Pierolapithecus catalaunicus*, batejat popularment com a Pau. Anys més tard, al 2015 es va descobrir un nou primat batejat amb el nom de Laia (*Pliobates cataloniae*) datat de fa 11,6 milions d'anys. De fet, en aquest indret les troballes són diàries, però no de tanta rellevància com són tortugues i altres animals ja extingits. Al poble de Els Hostalets de Pierola es troba el Centre de Restauració i Interpretació Paleontològica (CRIP) del qual consta d'un petit museu, un espai de restauració i conservació i també tot una secció enfocada a la didàctica per a centres edu-

El castell de Claramunt, construït el segle X, és una fita visual i un fons escènic de gran part de la meitat nord de la unitat encara que és més visible des de la unitat veïna de la Conca d'Òdena. Joan Soler i Gironès

catius així com també l'oferta de diferents itineraris paleontològics per l'entorn del municipi.

Un dels trets característics del paisatge de les Valls de l'Anoia són els castells i torres defensives que, en conjunt, formen part dels castells de frontera i estan relacionats amb la marca hispànica. Entre aquests elements, destaca el castell de Claramunt que és el principal valor arquitectònic i històric de la Pobla de Claramunt i constitueix una fita visual de primer ordre, visible des de la Conca d'Òdena i des del congost que conforma el riu Anoia. La fortalesa té dos recintes, el sobirà amb la torre mestra poligonal i la gran sala rectangular i el recinte jussà amb un extens pati limitat per les muralles i les bestorres. Entre els recintes es conserven importants restes de l'església romànica de Santa Maria i la capella gòtica de Santa Margarida. Al nucli antic entre altres punts d'interès hi ha l'església d'estil neoclàssic, de finals del segle XVIII.

També són destacables les restes de fortificació de la vila de Sant Sadurn d'Anoia i, sobretot, la torre de la Font del Mingo i el castell fortalesa de Sant Quintí de Mediona, documentat al segle XIV, enrunat però amb nombroses restes encara dempeus. Moltes altres fortaleses de l'àmbit han caigut per l'acció del temps o fruit dels nombrosos conflictes bèl·lics que han assolat aquest territori. Al llarg de la riera de Carme, entre la Torre de Claramunt i Santa Maria de Miralles s'hi localitzen alguns elements molt interessants del passat com són el castell d'Orpí, reconegut com una referent visual de l'entorn proper, o el nucli urbà de Santa Càndia. També hi ha nombroses restes medievals de caràcter civil, la majoria restaurades o reconstruïdes, entre les quals destaquen el palau gòtic del Marquès de Llo, amb una façana del segle XIII, la vila closa a Sant Pere de Riudebitlles i el carrer del Salt, a Sant Quintí de Mediona. L'aqüeducte o pont Nou (Sant Pere de Riudebitlles), consta de dos sectors morfològicament ben diferenciats que corresponen a diferents èpoques de construcció. L'aqüeducte salva el torrent de Guilló i transporta les aigües de la séquia comunal fins

als horts i antics molins. Antigament era usat per moure les rodes hidràuliques dels molins paperers del municipi.

A part de les construccions defensives, també sobresurten diverses ermites o cementiris que esdevenen referents visuals, com el santuari de Sant Jeroni (segle XVIII), situat dalt d'un tossal

i reconegut com a fita dalt de turó, a Sant Pere de Riudebitlles, o d'altres que, tot i no situar-se dalt de turons, són referents visuals del seu entorn proper, com l'església de Sant Pere i la Santa Creu, a Masquefa, Santa Creu de Creixà, a Piera, el cementiri de Monistrol d'Anoia i el cementiri de Sant Llorenç d'Hortons.

El patrimoni religiós, pel seu valor històric i simbòlic, també està representat per altres edificacions religioses, esglésies, campanars o ermites, repartides arreu de la unitat. Destaquen l'església preromànica de Sant Benet d'Espiells (segles X-XI), restaurada en temps recents; l'església parroquial de Sant Pere de Riudebitlles, del segle XI, reedificada però que conserva la

L'aqüeducte de Sant Pere de Riudebitlles s'ha convertit en un símbol del municipi. Àngela Llop

portada romànica de punt rodó i triple arquivolta; l'església de Sant Marçal de Terrassola, a Torrelavit, citada a principis del segle XIII; i l'església de Sant Quintí de Mediona, documentada al 962, amb un edifici actual d'estil gòtic. També és rellevant el conjunt de Santa Maria i Sant Joan de Monistrol d'Anoia, considerat una cel·la monàstica d'època visigòtica o monestir, i que actualment acull l'església parroquial de Santa Maria, profundament reformada el segle XVI i plenament integrada dins un veïnat rural, d'elevat valor paisatgístic. L'església parroquial de Sant Sadurní d'Anoia, originalment gòtica, va ser modificada a principis del segle XVIII prenent força elements barrocs. Destaca el campanar octogonal amb gàrgoles. Per la seva banda, l'església parroquial de Sant Llorenç d'Hortons, d'estil neoclàssic, manté algun element romànic original, i al mateix municipi també destaca l'església d'origen romànic de Sant Joan Samora. Al municipi de Gelida, concretament a prop de veïnat del Puig, destaca l'ermita de Santa Magdalena del Puig.

Al costat del castell de Claramunt hi ha l'església barroca de Sant Joan Baptista. A Vilanova d'Espoia, sobresurt l'església romànica de Sant Salvador, de principis del segle XII tot i que l'estructura originària ha tingut forces reformes. Al poble de Carme l'església parroquial de Sant Martí del segle XVIII és un bon exponent del barroc i també hi ha edificis modernistes com la Casa Hernan o Cal Guet. Al Santuari de Collbàs, del segle XVIII, s'hi venera la Mare de Déu de Collbàs i tradicionalment s'hi celebra l'Aplec del Dilluns de Pasqua de Resurrecció, on se sap que antigament s'hi feia el ball dels Càntirs per fer rogatives i invocar la pluja. La preocupació per la sequera és un fet que també es relaciona amb el venerat Sant Crist de Piera del que la llegenda explica que durant una època de gran sequera un pelegrí va aconsellar treure'l en processó. Al poble d'Orpí, al costat de l'antic castell hi ha l'església de Sant Miquel, que conserva l'absis romànic. A Piera, al costat del restaurat castell dit de Jaume I, hi ha l'església de Santa Maria del segle XII, refeta i ampliada posteriorment, i tam-

bé destaca l'ermita de la Mare de Déu del Remei, al mas Bonans, on s'hi celebra un aplec a principis del mes de maig. A Masquefa destaca l'antiga església romànica de Sant Pere construïda entre els segles XII i XIII, i la "capella del Roser" del segle XVIII. A la part nord-est de la unitat hi ha el castell de Castellolí, fita visual, d'estil romànic del segle XII, avui dia amb un estat força ruïnós. També hi resta part de l'església de Sant Feliu. Aquest castell se situa a prop de l'antic camí de Barcelona a Igualada i és visible des de la unitat de la Conca d'Òdena, especialment circulant per l'A-2 i la C-37 mirant vers al sud.

Com a conjunt patrimonial és especialment interessant el nucli antic de Piera, amb elements d'interès com el Portal d'en Romanyà, la casa de les Voltes, la Casa Sastre, Can Víctor Riu, amb el jardí patrimonial associat, Ca l'Estany, i la casa de les Arcades a la plaça Joan d'Orpí, on

van néixer al 1593 l'explorador, conquistador i colonitzador a Veneçuela, on va fundar la Nova Barcelona. Piera, també té un accés arbrat a l'entrada de la població, format per plataners, que també esdevé un valor històric i estètic. Al municipi de Subirats als peus del castell de Subirats, pels seus valors històrics i estètics, destaca el conjunt monumental de Torre-ramona, d'origen medieval, amb l'església romànica de Sant Joan Sesrovires i el palau Gralla, fortificat i d'estil gòtic-renaixentista, declarat Bé Cultural d'Interès Nacional.

Entre el patrimoni arquitectònic modern destaca el centre urbà de Sant Sadurní d'Anoia, on hi ha nombroses cases i edificis civils d'estil modernista i eclèctic, com ara la casa Lluís Mestres, cal Rigol, cal Maria Sàbat, cal Calixtus, l'ateneu Agrícola o bé els magatzems Santacana Roig. A la vila de Vallbona d'Anoia el carrer

major conserva cases pairals nobles i a Cabrera d'Anoia, dalt d'un turó sobre el riu, hi ha un casal senyorial del segle XVII sobre les restes de l'antic castell. A Capellades existeixen elements arquitectònics interessants, com la Casa Bas, del segle XVII, l'església de Santa Maria, anomenada *la catedral de l'Anoia* d'estil neoclàssic que destaca per les seves dimensions, la capella del Pilar, erigida l'any 1801, o l'edifici de l'Ajuntament de Capellades del 1905 que combina l'estil neoclàssic amb l'ornamentació del modernisme. A la vila dels Hostalets de Pierola hi destaquen edificis com l'Ajuntament, Casa Pons, Cal Carboner i especialment les escoles públiques, de l'any 1919, obra de Josep Domènech i Mansana. A la Pobla de Claramunt com espais arranjats per l'ús públic hi ha la plaça porxada dels Països Catalans i el Parc amb pins del Mil·lenari, prop del torrent de la Font Gran. Gelida té també un ric patrimoni eclèctic, modernista i noucentista on hi destaca el funicular, inaugurat el 1924, que connecta l'estació de tren amb el nucli urbà i que esdevé un element singular.

També es poden esmentar altres elements vinculats al patrimoni indià que han adquirit un important valor històric com són el Ferrer del Mas (Sant Sadurní d'Anoia) i la Venta (Piera).

L'església de Santa Creu de Creixà, enmig de camps de conreu del terme de Piera, és d'origen romànic però va ser ampliada durant el segle XVII. El conjunt de l'església i el cementiri són un referent visual de proximitat. Àngela Llop

REFERENT HISTÒRIC PEL QUE FA A LA INDÚSTRIA PAPERERA QUE ES REMUNTA SEGLES ENRERE

▼ Patrimoni industrial lligat a la fabricació de paper, sobretot a Capellades i a la Pobla de Claramunt, que doten d'una forta identitat al paisatge de les Valls de l'Anoia.

▼ Abundant presència de molins paperers amb 72 molins i el Museu Molí Paperer de Capellades com a elements més destacats i que doten al paisatge de valor estètic, simbòlic, històric i productiu.

▼ Alta concentració de molins al nucli de Capellades i al llarg de la riba del riu de Bitlles entre Sant Quintí de Mediona i l'aiguabarreig amb l'Anoia.

Un dels trets més característics i singulars de les Valls de l'Anoia és la indústria paperera, que apareix ja citada a la Pobla de Claramunt al 1584, i el conjunt de molins paperers que històricament han estat presents tot aprofitant l'aigua dels cursos fluvials del riu Anoia, del riu de Bitlles i de la riera de Carme. En total es comptabilitzen 72 molins paperers i 3 de fariners, amb una densitat que confereix una forta identitat a aquest paisatge. S'hi destaquen tres trams fluvials amb una alta concentració de molins paperers i amb valors estètics, històrics, simbòlics i productius: riba de l'Anoia entre la Pobla de Claramunt i el Bedorc, amb 26 molins paperers,

21 dels quals a Capellades; la riera de Carme des d'Orpí fins la Pobla de Claramunt, amb 12 molins paperers; i el riu de Bitlles des de Sant Quintí de Mediona fins l'aiguabarreig amb el riu Anoia, amb 31 molins paperers.

A Capellades, que és on hi ha una major concentració de molins, destaca l'antic molí del segle XVII anomenat molí de la Vila al costat de la Bassa. Actualment és un museu que conserva la maquinària original, i el mateix procés artesanal de la fabricació a mà. És un espai idoni per comprendre el funcionament paperer i que ha donat prosperitat al llarg dels segles aquesta

contrada. La Bassa és un dels punts d'aforament natural de l'important aquífer Carme-Capellades que des de l'edat mitjana ha estat emprat per molins fariners, bataners i paperers. La manufactura paperera mitjançant la conducció del Rec del Corronaire, aprofitava aquestes aigües per al procés productiu dels Molins de la Costa, conjunt de setze molins paperers situats entre l'interior de la vila i el riu Anoia. Es conserva també el molí paperer Munné, edificat a mitjan segle XVIII, i que representa una època de mecanització semicontínua en la qual coexistien antics sistemes amb noves màquines, s'ha restaurat recuperant els usos tradicionals

A Capellades hi ha una gran concentració de molins paperers i destaca el molí de la Vila, seu del Museu Molí Paperer de Capellades. Joan Soler i Gironès

d'habitatge i de centre de producció per fabricar paper de fil. A banda del molí de la Vila, a Capellades destaquen el molí de cal Ramonet, el molí de cal Mata, el molí de cal Sapara, el molí de ca l'Anton, el molí de can Farreres, el molí Vell, el molí de cal Manel, i el molí de cal Violant, a la riba del riu Anoia al sud del nucli urbà. També a la riba del riu Anoia, destaquen el molí del cal Guarro, a la Pobla de Claramunt, el molí de Vallbona (Ca la Fou), a Vallbona d'Anoia, la Fàbrica d'en Jordana, a Sant Sadurn d'Anoia i el molí d'en Tiana o del Bedorc, a Piera. A l'altura de Vallbona d'Anoia hi ha també 3 molins fariners.

A la vall de la riera de Carme l'abundància d'aigua ha fet moure molins fariners, paperers i bataners com el gran molí de Carme o l'aïllat molí Major. Als entorns de Vilanova d'Espoia resten antics molins paperers, com Cal Roio, Can Mora o els molins de Can Batlle. Ja tocant al nucli de la Pobla de Claramunt hi ha el molí de Cal Marió o de l'Almiralló. A la Pobla de Claramunt la fabricació del paper també és de tradició secular i alguns dels antics molins paperers ara inactius constitueixen un interessant patrimoni com per exemple el molí de la Boixera, el molí de Ca l'Almirall, el molí de Dalt de cal Coca, el molí de cal Jeroni, entre altres.

A la vall del Bitlles també hi ha una potent indústria tradicional paperera, tèxtil i agroalimentària, pràcticament barrejada amb el teixit urbà, que dona una curiosa imatge mixta, entre rural i industrial, molt vinculada als recursos endògens (sobretot la força motriu, el recurs hídric i la vinya). Just quan el riu de Bitlles tributa a l'Anoia, cal destacar la presència de la colònia Pons.

La tònica general al llarg del segle XX va ser enderrocar o abandonar els antics molins paperers per la dificultat d'adaptar-los a les necessitats de la fabricació moderna però algunes poques empreses han continuat l'elaboració de paper dins l'edifici original. És el cas del molí ca l'Oliver de Sant Quintí de Mediona, que conserva encara l'edifici del segle XIX i elabora paper industrial però també paper artesanal d'elevada

qualitat o el molí d'en Jan a Sant Pere de Riudebitlles.

Actualment, els entorns fluvials relacionats amb tot aquest patrimoni són actius de dinamització econòmica local i elements que han donat lloc a diverses iniciatives turístiques, com és el cas de la via Blava de l'Anoia, els camins del paper de

Capellades o el Camí del Riu, a la vall del riu de Bitlles. En aquest tercer cas, el pas de l'itinerari ha afavorit la recuperació de diversos molins paperers com a cases particulars, cases dedicades al turisme rural o residències d'artistes, com és el cas del molí Xic, a Torrelavit. Per donar a conèixer aquest patrimoni, també ressalten dos equipaments museístics, el museu-molí pa-

perer de Capellades i el centre d'interpretació de l'aigua de Torrelavit. Precisament el municipi de Torrelavit també té una figura urbanística que vetlla pel manteniment dels seus nou molins paperers, el Pla especial urbanístic de protecció dels molins paperers de Torrelavit, aprovat l'any 2014.

El molí de Ca l'Oliver de Sant Quintí de Mediona, conserva l'edifici del segle XVIII i és un dels pocs de la zona que elabora paper industrial i paper artesanal. Wikicommons (11299883)

CONVIVÈNCIA DE NUCLIS RURALS, AGRUPACIONS DE CASES FORMANT CARRERS, I MASIES AÏLLADES, AMB UNA FORTA ASSOCIACIÓ A L'AGRICULTURA, I EXTENSES URBANITZACIONS I POLÍGONS INDUSTRIALS

- ▼ El riu Anoia i els seus afluents han estructurat històricament el paisatge de les Valls de l'Anoia i a la riba s'hi han bastit els nuclis urbans històrics, juntament amb els petits nuclis rurals en forma de carrers de cases i les masies.
- ▼ Les urbanitzacions, que ocupen gairebé un 7% del territori, van créixer principalment durant la dècada de 1990 coincidint amb la millora de les vies de comunicació i la proximitat a la Regió Metropolitana de Barcelona.

- ▼ Els polígons industrials han tingut un desenvolupament molt important durant els darrers 15-20 anys, i es concentren sobretot a l'eix del riu de Bitlles, entre Sant Sadurní d'Anoia i Gelida, i als municipis de Piera, Els Hostalets de Pierola i Masquefa.
- ▼ Desvirtuació del caràcter rural del paisatge, fruit de les urbanitzacions i les construccions aïllades en sòl no urbanitzable, que amenacen el manteniment dels valors culturals del paisatge rural.
- ▼ Destaca la incidència visual i ambiental de l'abocador de Can Mata a Els Hostalets de Pierola, que amb 77 ha i en activitat des dels anys 70, és un dels abocadors més grans de Catalunya i on s'hi reben part dels residus de la Regió Metropolitana de Barcelona i de l'Anoia.

A la unitat de les Valls de l'Anoia hi conviuen fins a cinc classes d'espais urbanitzats, que conjuntament ocupen el 10,7% de la superfície de la unitat. N'hi ha tres de vinculades als assentaments històrics formats per nuclis urbans més o menys grans, nuclis petits formats per agrupacions de cases, i masies disperses. A aquests tipus d'assentaments residencials tradicionals s'hi han sumat els darrers decennis les urbanitzacions de baixa densitat i els polígons industrials, que ocupen el 6,8% i el 2,5%, respectivament.

Entre els assentaments residencials tradicionals destaquen els nuclis urbans de la Torre de Claramunt, la Pobla de Claramunt, Capellades, Vallbona d'Anoia, Piera, els Hostalets de Pierola, Masquefa, Sant Llorenç d'Hortons, Gelida, Sant Sadurní d'Anoia, Lavit, Sant Pere de Riudebitlles, i Sant Quintí de Mediona. Són nuclis més o

menys compactes amb un caràcter marcadament rural, i que generalment mantenen encara uns valors històrics importants i al voltant dels quals s'articula bona part de la unitat. Els nuclis situats a les vores del riu Anoia generalment se situen relativament aixecats sobre el fons de vall, mentre que la situació és totalment diferent als nuclis de la vall del Bitlles, força encaixats al fons de vall i prop del marge del riu. El cas de Sant Sadurní d'Anoia és intermediari, ja que se situa sobre la riera de Lavernó, però no sobre la terrassa fluvial. A l'extrem sud-est de la unitat hi ha el poble de Gelida distribuït en els vessants, ja al límit amb les Muntanyes d'Ordal. També cal destacar que en les darreres dècades alguns dels creixements residencials d'aquests nuclis es van iniciar però es van quedar a mig construir, generant espais urbanitzats on hi ha els carrers i l'enllumenat instal·lats però on no hi ha cap edificació i sovint les parcel·les resten

Sant Sadurní d'Anoia és el principal nucli urbà de la unitat i es troba sobre la riera de Lavernó. Sant Carbonell / Ajuntament de Sant Sadurní d'Anoia

abandonades. Això passa als carrers de l'Obaga de Carme, Sant Jordi, a Piera, Can Galan, a la Pobla de Claramunt, als carrers Eres i del Bosc de Torrelavit, al carrer Ernest Lluch de Sant Llorenç d'Hortons i a l'avinguda Francesc Macià i el Maset de Sant Sadurní d'Anoia. A l'accés dels nuclis de Piera, Masquefa, Canaletes i Sant Pere de Riudebitlles, hi trobem algunes àrees d'aparcament no regulades i en alguns casos, com a Piera, concentracions de cartells publicitaris, espais que també tenen una incidència negativa en el paisatge.

També cal destacar aquells carrers dels nuclis urbans que limiten amb espais oberts com un valor a potenciar pel límit clar entre l'espai construït i l'espai dedicat a l'agricultura i que ha vegades es complementen amb el reforç de amplies i bones panoràmiques. Trobem diferents casos en el qual l'entramat urbà afavo-

reix aquesta circumstància com és la Ronda del Capelló (Capellades), el carrer Montserrat (Masquefa), la Ronda Francesc Macià (Gelida), disseminat de la Creu (Sant Sadurní d'Anoia), Passeig del Parc i carrer de Sant Venat (Sant Sadurní d'Anoia) i la BP-2151 (Sant Sadurní d'Anoia). En aquests indrets, però en general en tots els nuclis de caràcter compacte, qualsevol edificació que pel seu color, alçada o dimensió no segueixi les tipologies edificatòries majoritàries, té una gran incidència negativa en el paisatge, tal com passa amb fàbrica Guasch de Capellades i l'edifici que hi ha a la BP-2151 al seu pas per Sant Pere de Riudebitlles.

A aquests nuclis urbans importants els acompanyen un seguit de petits nuclis formats per agrupacions de cases formant carrers, i que contenen un valor històric, estètic i simbòlic. Es tracta dels nuclis de Can Benet de la Prua, Can

Catassús, Can Romeu i Espiells, a Sant Sadurní d'Anoia; Can Cairot, el Bedorc, la Fortesa i Sant Jaume Sesoliveres, a Piera; Can Feixes - el Carrer de Can Feixes, a Cabrera d'Anoia; el Carrer del Bosc, a Torrelavit; el Puig i les Cases noves, a Gelida; el Rebato, a Subirats; i el Torrentfondo, a Sant Llorenç d'Hortons. Es tracta d'un patró d'assentament, normalment aïllat, format per una o diverses alineacions d'habitatges unifamiliars de planta baixa i pis que s'ubiquen enmig dels camps i es recolzen en un camí. En la seva major part tenen el seu origen al segle XIX amb les cases dels jornalers que treballaven a la vinya. En alguns casos perviuen com a carrers i en d'altres s'han convertit en petits assentaments.

Entre els assentaments tradicionals hi ha el conjunt de masies disperses per la unitat, amb una alta concentració sobretot al sector sud-est, als municipis de Sant Llorenç d'Hortons i

Gelida, i als municipis de Piera, els Hostalets de Pierola i Masquefa. S'han comptabilitzat una seixantena de masies amb valor històric, incloses a l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, molt vinculades a l'agricultura, sobretot al conreu de la vinya, algunes de les quals s'han reconvertit en allotjament turístic o primeres residències sense vincle amb l'agricultura. La tipologia de masia vinculada a la vinya té unes característiques particulars tant a nivell morfològic com constructiu perquè, per una banda, hi són freqüents els cellers soterrats i, per l'altra, les masies no s'obren al paisatge sinó que formen un conjunt edificat tancat i solen organitzar-se al voltant d'un pati rodejat per l'habitatge i dels edificis complementaris.

A aquest conjunt d'assentaments tradicionals des de la segona meitat del segle XX s'hi han anat afegint un conjunt d'urbanitzacions exten-

Creixement residencial inacabat a Sant Llorenç d'Hortons. Joan Soler i Gironès

La Fortesa és un exemple de nucli de població en forma de carrers de cases ubicat en el nucli de Piera. Àngela Llop

sives que han proliferat arreu de la unitat, especialment al sector central entre els municipi de Cabrera d'Anoia, Piera, els Hostalets de Pierola i Masquefa. Moltes d'aquestes urbanitzacions tenen una alta exposició visual, i són visibles sobretot des de les principals vies de comunicació i des dels nuclis de la zona. Tot i que els orígens d'algunes urbanitzacions són de fa dècades, i algunes es remunten als anys 60 del segle passat, el creixement important el van tenir des de finals dels 80 del segle XX fins a principis de segle XXI, coincidint amb la millora de les vies de comunicació, la proximitat als centres de treball importants de la regió metropolitana i els elevats preus de l'habitatge en els grans centres urbans. Entre 1987 i 2007 es va passar d'una ocupació del sòl del 3,2%, al 6,4%, doblant la seva superfície a dins de la unitat. Entre 2007 i 2017 pràcticament no han crescut (6,8%). En tota la unitat es comptabilitzen una trentena

d'urbanitzacions, i les que són més visibles són: Can Ros i Can Formiga (Cabrera d'Igualada), Castell de Cabrera (Cabrera d'Igualada), les Pinedes de l'Armengol (Carme i la Torre de Claramunt), Can Fosalba (els Hostalets de Pierola), Serra Alta (els Hostalets de Pierola), Bosc de Can Martí (els Hostalets de Pierola i Piera), Can Rovira de l'Estela (els Hostalets de Pierola), Sant Salvador (Gelida), el Xarm (la Pobla de Claramunt), Can Parellada (Masquefa), Can Quisero (Masquefa), Can Valls (Masquefa), el Maset (Masquefa), Can Bou (Piera), el Portell (Piera), el Bosc de l'Àliga (Piera), Can Martí de l'Estela (Piera) Can Bonastre (Piera), Can Claramunt (Piera), Can Mas (Piera), la Grua (Piera), Sant Jordi (Piera), Vallbonica (Piera i Vallbona d'Anoia), la Venta i can Mossarro (Piera), la Vinya del Pollastre (Sant Llorenç d'Hortons), el Grandet (Sant Llorenç d'Hortons), la Soleia (Sant Quintí de Mediona), i Casablanca nord (Subirats). Fins

i tot alguns antics petits assentaments rurals han quedat envoltats per urbanitzacions, com Can Canals de Masbover, Can Bou, la Venta o Can Mossarro, al municipi de Piera.

Així, hi ha nombrosa presència d'extenses àrees d'ús residencial de baixa densitat amb una variada forma i color dels volums, una diversitat de tanques i d'acabats, un dèficit d'espais públics o, entre altres aspectes, una deficient integració de les vores amb l'espai obert. També trobem diverses urbanitzacions inacabades que degraden notòriament el paisatge com la del castell de Cabrera, a Cabrera d'Anoia, el Bosc de Can Martí, als Hostalets de Pierola, les Garrigues, a la Pobla de Claramunt, i el Xaró, a la Torre de Claramunt.

Els polígons industrials i comercials ocupen el 2,5% de la superfície, i sobretot es troben localitzats a l'eix del riu de Bitlles, entre Sant Quintí de Mediona i Sant Sadurní d'Anoia, a l'eix del riu Anoia, entre Sant Sadurní i Gelida, a l'entorn de Masquefa, i a la zona històricament industrial de la Pobla de Claramunt, la Torre de Claramunt i Capellades. La proliferació de sòl industrial i comercial, més enllà d'aquest nucli industrial històric, s'ha produït sobretot en els darrers 20 anys. Entre 2002 i 2017 el sòl industrial i comercial ha crescut més del doble. Els polígons industrials i comercials més extensos són: La Pedrosa i polígons annexos (62 ha), a Masquefa; Molí del Racó (35,3 ha), a Sant Sadurní d'Anoia; el polígon industrial de Piera (32,3 ha); Camp de la Serra (27,8 ha) i Can Bosch d'Anoia - el Pas de Piles (24,3 ha), a Subirats; i Els Vinyets-Els Fogars (20,2 ha), a Sant Quintí de Mediona. També existeixen altres àrees industrials que es van urbanitzar, col·locant els carrers i l'enllumenat, però que han quedat a mig construir des de fa anys, i majoritàriament presenten un estat d'abandonament, es tracta de les àrees industrials de Lavernó, a Subirats, la propera a la BV-2133, a la Torre de Claramunt, Cal Moner, a Carme i la Barquera, entre Capellades i la Torre de Claramunt. En algunes àrees industrials també hi ha naus en desús i en procés de deteriorament,

com és el cas de l'àrea industrial de La Pedrosa, a Masquefa. Relacionat amb els espais industrials, hi ha dues naus que tenen una especial incidència negativa en el paisatge, ja que ocupen una gran superfície en un entorn majoritàriament rural, són la nau industrial d'usos logístics que es troba a la BV-2241 a prop de Masquefa i la que es troba a Can Bosch d'Anoia, a Subirats, també amb usos logístics. En la mateixa línia, també hi ha diverses àrees especialitzades d'ús industrial, logístic i comercial que, per la seva dimensió, composició i ubicació, dificulten i posen en risc la necessària connectivitat ecològica i paisatgística entre espais d'interès naturals i altres espais agrícoles i agroforestals. És el cas de Can Bosch d'Anoia i el polígon dels Plans de la Ferreria, que dificulten la connectivitat entre aquest paisatge i les Muntanyes d'Ordal.

Entre l'activitat industrial de la unitat cal incloure-hi la quinzena d'explotacions extractives entre les que destaquen les d'Orpí (28,4 ha), les de Vallbona d'Anoia (9,6 ha), i les de Piera (14,4 ha). La lluita veïnal ha permès salvaguardar al llarg dels anys el territori com és el cas de la pedrera que es volia fer a les Roques Blanques a l'extrem nord-est de la unitat entre els municipis d'Hostalets de Pierola i el Bruc (Pla de Montserrat i Montserrat) que ha comportat disputes entre promotors i veïns. A la vall del Carme resten vestigis de pedreres que alteren la fisonomia del paisatge de l'extrem nord-oest de la unitat.

També destaca la incidència visual que tenen les 77 ha de l'abocador de Can Mata a Els Hostalets de Pierola, en activitat des dels anys 70, sent un dels abocadors més grans de Catalunya i on s'hi reben part dels residus de la Regió Metropolitana de Barcelona i el sud de l'Anoia. L'any 2021 a causa de la petició de l'empresa gestora de l'abocador d'ampliar-ho amb 15 ha, l'ajuntament d'Hostalets de Pierola va realitzar una consulta ciutadana per validar l'ampliació i el resultat va ser positiu. Aquest fet suposarà un augment de la superfície de l'abocador i de la seva incidència ambiental i paisatgística. En aquest sentit, els episodis de pudors són habituals i afecten tant

Les urbanitzacions han proliferat a la unitat des de la segona meitat del segle XX però el principal creixement data de la dècada de 1990. Observatori del Paisatge de Catalunya

al nucli d'Hostalets de Pierola com a les poblacions i urbanitzacions més o menys properes. Tant l'abocador com les àrees d'activitat econòmica tenen també una alta exposició visual per situar-se sobretot en les parts altes de les ondulacions que configuren aquest paisatge i a l'entorn de les principals vies de comunicació. L'abocador, per les seves dimensions i cromatisme és un element discordant, aliè del paisatge de l'entorn, i també és molt visible des de distàncies considerables, com per exemple des del punt d'observació del castell de Subirats, situat a les Muntanyes d'Ordal, a més de dotze quilòmetres. La clausura i restitució paisatgística dels sectors de l'abocador que ja estan colmatats és clau per millorar el seu encaix en aquest territori ondulat. Un altre factor que fa singular aquest abocador és la presència de diversos jaciments arqueològics d'importància mundial per la qualitat i quantitat de fòssils trobats.

Aquesta convivència entre tantes diverses tipologies d'assentaments i d'activitats, amb nuclis tradicionals, petits nuclis, masies, urbanitzacions, polígons industrials, activitats extractives i l'abocador, encaixades entre espais dedicats a l'agricultura i zones forestals, dona una imatge en general poc uniforme i com si a l'atzar s'haguessin anat escampant els diferents elements antròpics al marge del paisatge preexistent, i provoca una desvirtuació del caràcter rural del paisatge. El conjunt dels valors estètics, històrics i simbòlics dels assentaments tradicionals queden, en alguns indrets, descompensats pel creixement, sovint irregular, de les urbanitzacions i polígons industrials, que se situen en un paisatge cromàticament apagat en les tonalitats de la vegetació, dels conreus de secà, i els afloraments blanquinosos del substrat.

Si continua la tendència dels darrers vint anys, a la zona oriental de l'àmbit, directament tributària del Llobregat, seguirien augmentant els usos d'activitat econòmica i l'activitat agrària hi esdevindria poc a poc residual. De manera semblant, la vall de l'Anoia, entre Sant Sadurn d'Anoia i Gelida, podria continuar acollint la im-

plantació de polígons industrials, equipaments i urbanització residencial. Un cas paradigmàtic que exemplifica aquesta possible tendència és la planificació sense executar de la construcció de l'Agroparc del Grup Ametller, entre els nuclis de Sant Llorenç d'Hortons i Gelida, ocupant una sèrie d'espais d'alt valor ecològic amb plantes fotovoltaïques i agricultura intensiva, a més d'esdevenir un centre administratiu de l'empresa.

La matriu agrícola és predominant però la presència de polígons industrials i comercials i les urbanitzacions amenaça el manteniment dels valors vinculats al paisatge rural. A la imatge, polígon Can Bosch d'Anoia des del castell de Subirats. Observatori del Paisatge de Catalunya

LES INFRASTRUCTURES, AMB UNA FORTA PETJADA A LA UNITAT, SOVINT ES VEUEN AMAGADES PER LA FORTA ONDULACIÓ DEL TERRITORI

- ▼ Unitat creuada per l'autopista AP-7, pel tren d'alta velocitat (TAV) i per la línia convencional ferroviària de Barcelona a la part més meridional, que ressegueixen el corredor prelitoral per la vall de l'Anoia.
- ▼ La carretera C-15 i la línia fèrria R6/R60 són els principals eixos de comunicació interiors de la unitat.
- ▼ Les infraestructures viàries han actuat com a inductores dels creixements residencials i industrials, especialment al sector sud-est de la unitat.
- ▼ Diversos trams de les carreteres C15, C-54, BV-2241, BV-2242, BV-2131, B-224, B-231 o BP-2427 són panoràmics i permeten gaudir d'escenes paisatgístiques de gran valor.

Aquest àmbit és creuat per l'autopista AP-7, pel tren d'alta velocitat (TAV) i la línia convencional ferroviària de Barcelona, que ressegueixen el corredor prelitoral per la vall de l'Anoia. L'altra via de primer ordre que creua la unitat transversalment és la C-15, d'Igualada a Vilafranca. A una escala comarcal destaca la B-224/C-54 de Martorell a Igualada i la BV-2241/C-543, de Sant Sadurní d'Anoia a Masquefa. Finalment, pel seu paper estructurador de la meitat occidental de la unitat, destaca la carretera BP-2151/C-553 de Sant Sadurní d'Anoia a Sant Quintí de Mediona, que ressegueix la vall del Bitlles. També hi transcorre la línia fèrria de R-6 i R-60 de Ferrocarrils de la Generalitat entre Barcelona i Igualada, i que relliga tots els nuclis de la unitat des de Masquefa fins la Pobla de Claramunt.

Aquest conjunt de vies de comunicació, especialment les viàries, són sobre les que s'han sustentat els creixements residencials i industrials de les darreres dècades. L'alta freqüentació d'aquestes vies també ha provocat l'aparició d'impactes a petita escala que contribueixen a

la percepció de poca harmonia d'alguns trams de carretera. En són exemples l'acumulació de materials diversos entre la BV-2133 i la C-244, al nord de Capellades, a la B-224, al nord de Vallbona d'Anoia, a la BV-2249, a Sant Llorenç d'Hortons i a la C-243b, a la sortida est de Sant Sadurní d'Anoia, al nord del TAV. També hi ha altres tipus de petits impactes, com el suport publicitari obsolet present a l'avinguda de Cabrera d'Anoia, a prop de la C-15 o els trams de carretera sense ús a la C-15, al sud de la connexió amb la C-535 i la C-244, a l'alçada de Sant Pere de Riudebitlles o a la C-532B just al punt que creua amb el ferrocarril de rodalies, a Sant Sadurní d'Anoia.

D'altra banda, diversos trams de les carreteres C15, C-54, BV-2241, BV-2242, BV-2131, B-224, BP-2427 o B-231 són panoràmics i permeten gaudir d'escenes paisatgístiques de gran valor visual. I d'altres trams són arbrats, normalment amb plataners que donen valor estètic i històric a les vies de comunicació, com de la BV-2243 al nord del nucli de Piera, l'accés a Hostalets de

A la part més al sud de la unitat hi transcorre l'AP-7 i altres infraestructures com el ferrocarril i el tren d'alta velocitat. A la imatge, infraestructures i al fons el poble de Gelida. Joan Soler i Gironès

Pierola des de la B-231, la B-224 a Capellades, la BV-2131a la Pobla de Claramunt i a Carme, la C-244 a Sant Quintí de Mediona, la carretera de Sant Llorenç d'Hortons i la C-243B a Gelida.

Algunes d'aquestes infraestructures viàries i ferroviàries han estat construïdes les darreres dècades, com la línia del TAV, l'ampliació de l'autopista AP-7, i la C-15, fet que ha contribuït a la fragmentació i la transformació territorial d'aquesta unitat. Tot i això, cal destacar que la ondulació intensa del territori, un element que dóna força atractiu a la unitat, arriba a emmascarar visualment moltes de les infraestructures.

També cal destacar el conjunt de sis línies elèctriques de molt alta tensió, amb una forta incidència en el paisatge, que transcorren sobretot pel sector nord-est de la unitat, entre la Pobla de Claramunt i Els Hostalets de Pierola on hi ha una important subestació elèctrica. El pas de línies d'alta tensió provoca que algunes torres de grans dimensions se situïn enmig de la urbanització Can Martí de l'Estela, a Piera, i que d'altres passin molt a prop del cim emblemàtic dels Mollons i del castell de Castellolí, referent visual situat a dalt d'un turó. En aquests casos la incidència visual encara és més gran.

L'evolució futura de l'empremta de les infraestructures en el paisatge està relacionada amb la inducció d'activitat econòmica i creixements urbans en les seves immediacions, així com també amb la construcció o ampliació de les existents, com el cas de la construcció d'un tercer carril a la C-15. També hi ha prevista una nova via interurbana entre Masquefa i Sant Llorenç d'Hortons, i entre Masquefa i Vallbona d'Anoia, i la variant de Sant Pere de Riudebitlles. La construcció d'aquestes infraestructures incrementaria la fragmentació del sòl rural, i podria induir nous creixements residencials i industrials, tot facilitant la transformació dels usos agraris cap a desenvolupaments urbanístics.

Per tal de millorar la connexió de la xarxa ferroviària del Penedès, el Pla territorial parcial del Penedès recull la construcció de l'Eix Transversal Ferroviari que creuaria les Valls de l'Anoia i enllaçaria amb el corredor mediterrani per Martorell.

La línia del TAV, l'ampliació de l'autopista AP-7 i la C-15, fet que ha contribuït a la fragmentació i la transformació territorial d'aquesta unitat. Luis Zamora

EXPRESSIÓ ARTÍSTICA DEL PAISATGE

Les Valls de l'Anoia constitueixen una unitat topogràficament alterosa solcada pel riu Anoia i els seus tributaris, sobretot per la riera de Mediona o riu de Bitlles. Alhora, el paisatge de les Valls de l'Anoia, estèticament sobri, amb el cromatisme propi dels conreus de secà, sectors de vinya i fort predomini industrial, ha despertat la curiositat de viatgers d'altres èpoques. Un exemple és troba a les observacions d'Antonio Ponz, del 1788, qui sobre el sector de Masquefa, escriu:

“[...] á pesar, de lo muy quebrado del territorio, todo él está aprovechado de viñas, olivares, encinas, pinos, etc. Y da mucho gusto ver crecer las plantas en lo vivo de las peñas: tal és el ingenio de los catalanes.”

(Ponz, 1788: vol. 14, p. 134).

La presència i productivitat del riu Anoia, tot i els seu cabal irregular també va ser destacada per viatgers d'arreu. El mateix Ponz, diu:

“Por otra parte el tal riachuelo es un manantial de riquezas, por los lindos pedazos de huertas que con él riegan, por los batanes, y molinos de sus márgenes, y sobre todo por los famosos de papel, que llaman de Capellades [...]”

(Ponz, 1788: vol. 14, p. 134).

També des de la literatura s'ha representat una estimació i valoració pel paisatge de la unitat en l'obra de diversos autors, com per exemple en la del capelladí Josep Costa i Pomés nascut el 1874, home de relleu progressista, paperer, escriptor i poeta. Costa i Pomés era un enamorat del seu poble, i va dedicar nombrosos poemes a Capellades, com el publicat el 1908 a la revista de l'Ateneu igualadí, on fa al·lusió a uns grans arbres que hi havia a l'entrada del seu poble, actualment desapareguts:

“Els forasters ne queden
prendats de les dues files
de plàtans que porten a ma vila”.

(Costa, 1908)

El mateixos títols de molts poemes que compo-

sen el recull *Viscudes* com “El Noia”, “El Capelló”, “La Font del Xaró”, “El Passeig del pont del Bisbe”, “L'era del Cagón”, “Les voltes de Casa Bas”, “La bassa del molí”, “La Font Cuitora”, són tots al·lusius a llocs i indrets de Capellades i els seus voltants.

Les imatges evocades són diverses, en alguns casos el conjunt urbà de la vila:

“Fa un petó l'ombra infinida, a les cases escampades
i després del bes dolcíssim, entra el sol a Capellades [...]”

(Costa, 1914)

La boira és cantada com element embellidor del paisatge:

“[...] i la boira s'hi bressola
mandrosa, pel verd del prat
empolsant de perles líquides
les flors que el cel rosa.”

(Costa, 1914)

També els paisatge de vinya hi és lloat, destacant el detall de ceps i fruita:

“Com la lloca que acotxa els polls febrosa
dessota de les ales,
el cep sota dels pàmpols malaltissos
duu la fruita madura, saborosa [...]”

(Costa, 1914)

Les Valls de l'Anoia han inspirat a literats, de poblacions properes com és el cas de Josep Romeu i Figueres, nascut a Òdena, va ser assagista, poeta i promotor cultural, gran estudiós de la literatura catalana. En un dels seus primers llibres *Des de Terra*, editat a Melilla el 1943, dedica una poesia a Cabrera d'Igualada, molt representativa de la pau que encara transmeten molts indrets boscosos a les valls de l'Anoia:

“Un silenci sagrat senyoreja entre els pins
com si fos en un temple d'ombres vives i humides,
i cruets llums despertades, verticals, enfollides
damunt les cimes cauen, com flames o destins.”

I en el do de les ombres de la pineda obscura,
de tard en tard cavalca un vent àgil i lent,
i fendeixen ocells l'aire irisat, clement,
d'obertes clarianes amb disseny d'altura.

Pedra antiga i obrada, construïda, sosté
un august equil·libri d'altres segles i guarda
una vella noblesa, lluny dels pins, en la tarda
que es redreça deserta i no troba recer.

I en el bosc meravella el clos d'un cementiri
blanquíssim i minúscul, oh recollida nau!
i silvestres coloms de volada suau;
i una pau dels xiprers sense plor ni martiri.”

(Romeu, 1943)

El paisatge de la unitat, ha estat igualment plasmat en l'obra gràfica de molts artistes locals i forans que han reproduït imatges del patrimoni rural i de l'entorn rural predominant. Un destacable exemple és el pintor Ricard Canals i Llambí (Barcelona 1876-1931), que formà part del grup anomenat Colla del Safrà pel treball del color en les seves obres, i que va captar el paisatge de Piera en un quadre magnífic que s'exposa al Museu de Montserrat. Per altra banda, un oli de Jaume Romeu representa una de les localitats de la unitat de paisatge, el Bedorc, i s'hi poden distingir clarament els camps i també, en un segon pla, els serrats coberts de vegetació. Actualment moltes iniciatives promouen el treball de pintors a la unitat, com el concurs de pintura de la Vila de Piera *Salvador Claramunt* o el concurs de pintura ràpida *Joan Campoy* a Capellades.

Un altre caràcter repetit en l'expressió artística de les Valls de l'Anoia és l'horitzó montserratí. Montserrat constitueix un element indestruïble de les Valls de l'Anoia per la seva contundència i prestància en el paisatge. La muntanya emmarca el conjunt del paisatge de la unitat i en constitueix un referent visual fonamental. La presència a la unitat de paisatge d'algunes de les caves més importants, en especial a Sant Sadurní d'Anoia i voltants, ha permès que aquestes empreses utilitzin Montserrat en la seva publicitat. Tal com es pot deduir de la publicitat adjunta, l'ús del pagès amb la barretina i de la muntanya sagrada pretén emfatitzar la catalanitat de la marca. En tot cas, posa de relleu clarament el vincle entre les Valls de l'Anoia i Montserrat. Convé fer notar que no s'hi representen vinyes en primer pla, sinó muntanyes força pelades, un patró propi de les Valls de l'Anoia. D'aquesta publicitat hi ha tant la versió original com una xilografia posterior, ambdues amb motius

coincidents. No es pot perdre de vista que les empreses cavistes van incentivar concursos de cartellisme per a la seva publicitat, ja des de final del segle XIX, cosa que va esperonar la representació de motius vinculats amb les companyies, incloent els arguments paisatgístics.

Precisament, en la mesura que aquesta unitat de paisatge és el lloc d'origen del cava com a tal, diversos autors s'han ocupat de relatar-ne l'inici i de fer-ne el vincle –de fet, com veurem, de desvincular-lo– amb el paisatge que l'ha vist néixer. Hi ha tant aproximacions de caire científic a aquesta història, com també textos de tipus literari. Comparteixen ambdues versions el parer que el cava podria haver sorgit aquí com a qualsevol altre lloc:

“Esta tradición vinícola [es refereix a la història vitivinícola penedesenca anterior al segle xx] no explica bastant la concentració de fabrica-

ción de vinoespumoso en Sant Sadurní, puesto que condiciones parecidas se encontraban y se encuentran en gran parte de la comarca del Penedès y del Vallès, y, sobre todo, a simple vista a lo menos, parece que podía haberse situado en la capital comarcal del Penedès, Vilafranca. Las condiciones físicas no explican tampoco la presencia de esta industria, puesto que, aparte de las condiciones generales de la comarca, en la vecina comarca del Vallès, podía encontrar condiciones de suelo y de clima similares, que habían de serle favorables.

Un subsuelo relativamente blando pero bastante consistente para facilitar la excavación de galerías subterráneas (cavas) se encuentra en forma parecida en muchas comarcas catalanas. [...]

José Raventós, con su impulso, inicia y trata de solucionar los graves obstáculos de la fabricación del vino espumoso en una comarca sin tradición y tan distinta de La Champagne.”

(Llobet, 1959: p. 463-465).

“El noranta per cent del vi escumós produït a Espanya és elaborat en el terme de Sant Sadurní d'Anoia, població de l'Alt Penedès. ¿Hi ha cap raó física que ho expliqui? En cap cas. El terme de Sant Sadurní no disposa ni d'un clima especial adequat a aquesta producció ni d'un terreny expressament fet o preparat. El vi escumós és el producte d'una voluntat humana, aprofitant unes qualitats de vi que podem trobar en altres indrets del Penedès. La primera persona que produí vi escumós en aquesta comarca va ser Josep Raventós i Fatjó, de la masia Codorniu, avi dels amos actuals de la marca.”

(Pla, 1976: p. 1029-1030)

La tesi central d'aquestes aproximacions consisteix a defensar que el cava ha sorgit per l'esforç humà, en particular d'un iniciador, que ha permès crear una indústria distintiva. Aquest raonament apareix en molts altres autors que han tractat aquesta terra.

Gravat de l'artista vilanoví Enric Cristòfor Ricart encarregat per Manuel Raventós de can Codorniu. La imatge es va utilitzar com a element publicitari de la marca Codorniu

El món del cava ha donat peu a multitud de representacions i fins i tot a una telesèrie de Televisió de Catalunya: *Nissaga de poder* (1996-1998). En aquest cas, el vincle amb el paisatge és clar, amb freqüents passejos dels actors entre vinyes del Penedès. Centrada a la inventada Santa Eulàlia del Penedès (transsumpte de Santa Fe del Penedès), per tant a la unitat de la Plana del Penedès, durant dos anys la telesèrie és capaç de situar els paisatges de les unitats de les Valls del Penedès i de la Plana del Penedès a les petites pantalles de les llars catalanes.

La unitat de les Valls de l'Anoia ha estat escenari d'algunes pel·lícules com *Daniya, el jardí de l'harrem*, de Carles Mira (1988) rodada a Can Ferrer del Mas i altres localitzacions de Sant Sadurní d'Anoia; i *Las largas vacaciones del 36*, dirigida per Jaime Camino (1976) rodada parcialment entre Gelida i la vil·la d'Argentona, la pel·lícula està ambientada en una urbanització de segones residències, en la que estiueja una classe urbana benestant, situada al voltant d'una petita vil·la encara amb un caràcter principalment rural, denominada ficticiament com a Vilanova i la Geltrú, i on l'horitzó està dominat per la muntanya de Montserrat i als voltants s'hi recorren vinyes i espais forestals.

Ricard Canals, *Paisatge de Piera*, c. 1917. Museu Nacional d'Art de Catalunya, adquisició de la col·lecció Plandiura, 1932. © Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona (2019)

PUNTS D'OBSERVACIÓ DEL PAISATGE I ITINERARIS

A part dels nombrosos punts d'observació presents en aquest paisatge i que es llisten a continuació, n'hi ha un parell més que se situen a la unitat de paisatge veïna, Serres d'Ancosa, i que també ofereixen visuals interessants de les Valls de l'Anoia. Es tracta dels punts d'observació dels castells de Gelida i de Subirats, a les Muntanyes d'Ordal i Sant Elies.

PUNTS D'OBSERVACIÓ

1. CASTELL DE CLARAMUNT (LA POBLA DE CLARAMUNT, ANOIA)

Aquest punt d'observació, situat a 453 m sobre el nivell del mar, és un castell medieval que s'aixeca damunt del riu Anoia. Des d'aquest punt destaca una panoràmica inigualable de la ciutat d'Igualada, amb la presència de les àrees industrials en primer terme. També permet apreciar tota la Conca d'Òdena amb la seva morfologia depressiva abraçada per les petites serres de la unitat de les Valls de l'Anoia. Montserrat apareix tímidament, sense destacar, i mirant cap al sud, es pot veure el riu Anoia.

Proper a un element patrimonial

En espais quotidians

Amb visió 360°

5. EL CAPELLÓ (CAPELLADES, ANOIA)

El mirador del Capelló està ubicat a Capellades i té panoràmiques a un dels punts d'interès geològic de la Cinglera del Capelló, un destacable espai d'interès natural, amb un important conjunt de jaciments arqueològics. També s'hi pot veure la carretera C-15, el riu Anoia i tots els horts i molins paperers situats a la seva llera. S'hi accedeix a peu de carrer, a la Ronda Capelló, al costat del Parc Prehistòric de la localitat.

Mirador de la Cadira al turó de Malgranada del municipi de Torrelavit creat dins el projecte "Miravinya, explora el Penedès". Joan Soler i Gironès

En espais quotidians

11. CASA ALTA DE FEIXES (ORPÍ, ANOIA)

Aquest indret es localitza a la Casa Alta de Feixes, un conjunt patrimonial en estat ruïnós emplaçat a la serra d'Orpinell que sobresurt lleugerament respecte al relleu circumdant. Des d'aquest punt es pot veure amb claredat la muntanya de Montserrat però també els castells de Claramunt i el de Miralles. S'hi arriba per una pista des de Sant Miquel d'Orpí.

Cim

Proper a un element patrimonial

12. ERMITA MARE DE DÉU DE COLLBÀS (CARME, ANOIA)

Aquest paratge panoràmic situat a la serra de Collbàs ofereix una visual vers la localitat de Carme i tota una intercalació de paisatges agroforestals. La panoràmica puntualment queda obstaculitzada per la presència d'alguns pins blancs.

Cim

Proper a un element patrimonial

26. GELIDA (GELIDA, ALTPENEDÈS)

El punt d'observació se situa al nucli de Gelida, a 174 m d'alçada, i permet una visió panoràmica del sector sud de les Valls de l'Anoia, així com de l'encaix entre el nucli de Gelida i els espais agrícoles i forestals propers. S'hi pot accedir per la C-243b, ja que està situat a peu de carretera, annex a una glorieta.

34. LA MIRANDA D'ESPIELLS (SANT SADURNÍ D'ANOIA, ALT Penedès)

Miranda d'Espiells és un petit mirador de la plana central, les riberes de l'Anoia i la vall de Bitlles. És un indret que ofereix diferents possibilitats d'esbarjo, amb una petita zona de pícnic, i on s'ubica també una torre de guaita per a la prevenció d'incendis, ja que es troba a 216 m d'altitud, lleugerament elevat en relació amb el seu entorn. Destaca també, per la seva proximitat a la zona, l'ermita preromànica de Sant Benet d'Espiells, del segle XI, declarada Bé Cultural d'Interès Local. Es pot accedir al mirador a peu des del veïnat d'Espiells.

35. SANT JERONI (SANT PERE DE RIUDEBITLLES, ALT Penedès)

El santuari de Sant Jeroni, datat del segle XVIII, es troba situat dalt d'un turó, als afores de la població de Sant Pere de Riudebitlles. Va ser construït el 1762, i el 1864 se li annexà el cementiri. A 308 m sobre el nivell del mar, ofereix unes vistes significatives sobre la plana central i la vall de Bitlles. L'accés es pot dur a terme pel Passatge de Sant Jeroni, una carretera asfaltada que porta fins al santuari.

55. EL PÀMPOL (SANT LLORENÇ D'HORTONS, ALT Penedès)

El Pàmpol és un mirador situat a Sant Llorenç d'Hortons, a 196 m sobre el nivell del mar, conegut també com el "Balcó del Penedès". Així doncs, és un indret ideal per observar la Plana del Penedès i les Valls de l'Anoia. S'hi troba una escultura realitzada per l'artista basc Juanjo Novell, que mostra al visitant la importància del cultiu de *Vitis vinifera* relacionat amb el territori penedesenc. Cal destacar que la paraula "pàmpol" és el nom que se li dona a la fulla de la vinya. L'accés es pot dur a terme per carretera, la BV-2249, fins al carrer Antoni Gaudí amb Ronda de la Font.

59. LA CADIRA (TORRELAVIT, ALT Penedès)

Al petit turó de Malgranada, al municipi de Torrelavit, s'hi localitza el mirador de la Cadira, a 357 m sobre el nivell del mar. Una cadira gegant permet elevar-se encara una mica més per gaudir de les vistes panoràmiques, a 360 graus, que brinda el mirador. Forma part del projecte Miravinya-Explora el Penedès i permet contemplar la vall del riu de Bitlles, a les Valls de l'Anoia.

64. MASQUEFA (MASQUEFA, ANOIA)

El mirador de Masquefa, a 270 m d'altitud i situat a l'accés oest del poble de Masquefa, va ser habilitat el 2019 per l'Ajuntament. Forma part de la xarxa de camins saludables del municipi i incorpora un plafó. Aquest punt d'observació permet tenir una gran panoràmica de tot el massís de Montserrat i, en primer terme, també de l'estructura agroforestal d'aquest paisatge solcat per rieres com la de Masquefa. Des del mirador també és molt visible el dipòsit controlat dels Hostalets de Pierola.

76. ELS TRES MOLLONS (LA POBLA DE CLARAMUNT, ANOIA)

Es troba a la Pobla de Claramunt, a l'est del pas de la C-15 per la Conca d'Òdena. Situat a 542 m sobre el nivell del mar, aquest indret és un excel·lent punt d'observació, amb unes destacades vistes del castell de Claramunt i de tota la Conca d'Òdena. Per arribar a aquest punt d'observació del paisatge la via més fàcil és a peu pel PR-119.

77. CASTELL DE CASTELLOLÍ (CASTELLOLÍ, ANOIA)

El castell de Castellolí se situa a l'extrem nord-est de la unitat de les Valls de l'Anoia, dalt d'un petit turó, a 586 m sobre el nivell del mar. Documentat des del segle X, a la part inferior hi trobem l'església de Sant Vicenç, d'estil romànic. Les dues construccions es troben en estat de ruïna. Com a mirador, aquest espai ofereix les vistes de la part est de la unitat i és un excel·lent lloc per observar les Muntanyes de Montserrat. S'hi arriba des de la masia de cal Jaume Bruaguers, amb accés des del nucli de Castellolí.

79. CARRETERA DE CANALETES (CABRERA D'ANOIA, ANOIA)

A tocar de la carretera podem gaudir d'unes interessants vistes a quatre vents, especialment en direcció nord i nord-oest, on el massís de Montserrat es retalla en l'horitzó. La panoràmica que se'ns presenta és una heterogeneïtat de conreus i, al fons, zones boscoses que vesteixen les falces de les muntanyes del fons escènic.

En espais quotidians

Proper a la carretera

Amb visió 360°

ITINERARIS

La unitat Valls de l'Anoia compta amb nombrosos itineraris motoritzats i no motoritzats per conèixer el paisatge i els seus valors. Joan Solé i Gironès

El recorregut inicia el pas per la unitat en arribar al nucli antic de Sta. Margarida de Montbui i travessa la serra de Collbàs direcció est fins a la Pobla de Claramunt. Els cultius herbacis de les valls contrasten de forma rellevant amb la densa vegetació de les serres. Posteriorment, el sender arriba al coll del Bruc, passant pel mirador de la Fembra Morta, a la serra de la Monja, i abandona el recorregut per entrar a la unitat de Montserrat.

El sender torna a entrar a les Valls de l'Anoia, una vegada ja ascendit i descendit la muntanya de Montserrat, passant pels Hostalets de Pierola i Piera i vorejant algunes de les urbanitzacions de Vallbona de l'Anoia, ubicades entre cultius agrícoles, com l'olivera i la vinya, alzinars i vegetació rupícola, com els matollars. És la representativitat d'un paisatge transformat on majoritàriament neix la DO del Penedès. Finalment, abandona de nou la unitat per entrar a les Serres d'Ancosa.

Porció de la unitat de paisatge que no pertany al Penedès

No motoritzats

37. GR-172 DE BELLPRAT A LA MUSSARA

El GR-172, que recorre de Bellprat al refugi de la Mussara, transcorre gran part del territori penedesenc: d'anada i tornada a Montserrat, pel coll de la Rimbalda i la Pobla de Claramunt. El sender comença recorrent el sector més meridional de les Comarques Centrals, de ponent a llevant, ascendint el massís de Montserrat i, posteriorment, reprèn la direcció cap al Camp de Tarragona.

42. VOLTA A LA CONCA D'ÒDENA

El recorregut és un itinerari circular que neix i mor al nucli de Jorba, a la unitat de la Conca d'Òdena. Tot i que l'itinerari passa per bona part d'aquesta unitat veïna, podem trobar un tram del recorregut a les Valls de l'Anoia, concretament entra pel turó de Dalt de la Maça, segueix direcció sud, passa pels Tres Mollons i travessa La Pobla de Claramunt. Continua direcció oest per la serra de la Guàrdia, entrant i sortint dels límits entre les unitats de la Conca d'Òdena i Valls de l'Anoia. Aquest camí enllaça, seguint la mateixa direcció, amb la serra de Collbàs i entra definitivament a la unitat de la Conca d'Òdena.

43. CAMINS DE PAPER (CAPEL·LADES - LA TORRE DE CLARAMUNT - RIERA DE CARME)

L'inici de l'itinerari és al molí de la Vila, a Capellades, direcció nord-oest a través del carrer del Carme, on pren la via B-2134 fins a trobar un camí a l'esquerra, el qual segueix entre boscos i terreny cultivable. Travessa el pla de la Garsa i alguna de les masies aïllades de la zona, i continua paral·lel el riu d'Agost, que ens porta a rodejar la Torre de Claramunt pel sud. Pren momentàniament la BV-2131 i segueix pel sender de l'esquerra fins a les Esplugues de Carme i el nucli de Carme. Es tracta d'un paisatge amb un enorme pes de conreus, sobretot de vinya, alternat amb vegetació de ribera i àrees amb una capa forestal rellevant. Pren el mateix sender, direcció est, voreja pel nord la muntanya de Vila-seca i passa pel mas de Can Gramunt, pel costat d'una central elèctrica i, finalment, entra pel sud a la vila de Capellades, pel carrer Costa de les Creus.

44. CAMINS DE PAPER (CAPEL·LADES-CA LA FOU-BEDORC)

L'itinerari inicia al molí de la Vila, a Capellades, direcció sud-est; passa per davant del pavelló del poble, on pren la B-224 i travessa el riu Anoia, per la mateixa via, fins a agafar el camí ral davant la parada dels FGC de Capellades. Paral·lel al riu Anoia, transcorre per un paisatge de ribera, alternat amb alguns petits cultius. Arriba a Vallbona d'Anoia i rodeja la població per

l'esquerra, al carrer Salt del Met, direcció sud fins a Ca la Fou, on el sender voreja camps de conreu, entre àrees forestals, fins a arribar al molí de Can Romeu. D'aquí, refà el sender, nord, fins a Vallbona d'Anoia, on, des de l'institut públic, pel carrer Reguerot, creua tot el nucli poblacional fins al camí ral, el qual ens porta de nou a la via BV-224. Allà, pren el camí de la font de la Reina per tal de vorejar una de les poques colònies industrials de la conca de l'Anoia i va fins a la ronda Capelló, i llavors per la BV-224 fins al Molí de la Vila.

45. CAMINS DE PAPER (LA RATA-LA POBLA DE CLARAMUNT-VILANOVA DEL CAMÍ)

L'itinerari surt del molí de la vila de Capellades direcció nord, vorejant per l'esquerra el petit polígon industrial, i pren el carrer Torre Baixa, el qual comunica amb el nucli poblacional de la Pobla de Claramunt, molt pròxim al riu Anoia. Un cop rodejat el polígon d'aquest nucli, entra a la Pobla per la zona esportiva, i pren el carrer principal direcció nord, passant per la parada dels FGC i l'ajuntament on ja entra a la unitat del paisatge de la Conca d'Òdena.

46. LES FLANDES

L'itinerari inicia a la Societat Foment de Piera. Segueix direcció sud-oest cap al Portal de Romanyà, seguint el tram cap als safareigs, i el castell i l'església de Santa Maria. El castell està datat de finals del segle X, localitzat en un petit turó que domina la vall del riu Anoia. La ruta traspasa la carretera, direcció nord, circulant paral·lela a diverses rieres que configuren part d'aquest territori rural i agrícola. Pren un cor-

riol cap a la dreta i va agafant alçada fins a arribar al paratge de les Flandes. Després voreja un petit mas, anomenat La Venta, amb diversos cultius, i pren direcció est, cap a la urbanització Can Mossarro, per anar perdent alçada passant pròxim a la font del Rossinyol i la seva àrea de lleure. Continua a Piera pel barri dels Pisos de Gustems direcció la font de Cal Jana, i arriba, finalment, al punt d'inici.

47. CRESTA DEL GALL I CASTELL DE CABRERA

L'itinerari inicia a la urbanització Castell de Cabrera. Segueix direcció sud-oest, pren el primer trencall a la dreta, on el corriol s'endinsa a la vegetació i direcció nord-oest, i puja pel tallafoc fins a arribar al turó del Gall, on es fa cim. Es baixa pel coll de la Guixera, on el paisatge alterna vegetació forestal, com alzinars, amb camps de conreu molt esporàdics. Posteriorment, direcció sud-est, voreja un dels camps per anar descendint cap al Pic de l'Àguila, el qual deixa a l'esquerra per arribar a la petita urbanització al voltant d'aquest pic, on passa pròxim al cementiri fins a arribar al castell de Cabrera i l'ermita de Sant Salvador. El castell data de mitjans del segle XI i la seva construcció està molt relacionada amb el pas del camí ral pel congost de Capellades. D'altra banda, la capella és l'antiga església de l'antic castell de Cabrera d'origen romànic, documentat des de l'any 1062. Finalment, segueix el camí, direcció sud-est, fins a arribar altre cop al punt inicial de la ruta circular.

48. CAMÍ RAMADER DE MARINA

El camí ramader de Marina fa aproximadament 200 km, recorrent Catalunya de nord a sud: des de les muntanyes de la Cerdanya fins a la sorra de la platja al Penedès-Garrafr, tot passant per

les terres intermèdies del Lluçanès. El camí ramader de Marina entra a la unitat de les Valls de l'Anoia procedent del Pla de Montserrat quan travessa la serra de Can Dolcet. El camí ressegueix el GR-172 per un paisatge boscos, les Colomeres. Tot passant en direcció sud-oest, travessa el nucli d'Hostalets de Pierola i, seguidament, el nucli de Piera. Seguint la mateixa direcció passa en paral·lel al torrent de la Guinovarda fins a El Bedorc. Allà pren direcció oest per dirigir-se cap a la urbanització Castell de Cabrera i abandona la unitat per endinsar-se momentàniament a les Serres d'Ancosa, concretament a l'Alzinar. Un cop travessa aquesta àrea boscosa, el recorregut torna a entrar a les Valls de l'Anoia. Seguint en direcció sud-oest, passa per Agullàdols, ja enmig d'un paisatge agrícola. Tot resseguint el camí travessa el nucli de Sant Quintí de Mediona i torna a entrar a les Serres d'Ancosa quan el recorregut travessa el poble i es disposa a creuar un altre bosc, en aquest cas les Forques.

49. GR-5 SENDER DELS MIRADORS

El GR-5, conegut també com el sender dels Miradors, neix a la localitat de Sitges i s'endinsa al Parc Natural del Garraf i posteriorment a les Valls de l'Anoia, terra de vinyes, tot i que cal tenir en compte que té més recorregut. El tram de les Valls de l'Anoia inicia el recorregut entrant a Gelida, venint de les Muntanyes d'Ordal i travessa direcció nord-oest, per un sender que transcorre entre camps de vinya fins a arribar a Sant Llorenç d'Hortons. Pren direcció nord-est, paral·lel al torrent de Cal Simó fins a Can Marçet, una àrea que alterna petit cultiu de vinya amb un territori força potencial de forest i d'elevada presència de transformacions del paisatge, a través de camps de golf o urbanitzacions mitjanes. Acaba el recorregut pel territori penedesenc quan arriba a Can Fossalba i Serra Alta, dues urbanitzacions ja d'una mida consi-

derable, entre la vegetació arbrada de la serra de Can Dolcet. És un tram entre vinyes, camps d'ametllers i masies i amb vista a la muntanya de Montserrat.

50. SERRA DE L'OCATA

L'itinerari s'inicia al nord-oest del barri Nou de Masquefa, pren el camí des del cartell informatiu, direcció nord-oest, voreja el cementiri per la dreta, fins a arribar al bosc de les Moreres i el voreja per l'esquerra. Travessa diverses vegades la riera de Masquefa, entre vegetació de ribera, i, més endavant, de conreus agrícoles de cereals i d'oliveres. Segueix el sender, direcció nord-oest, travessant camps fins a arribar a cal Mossons, una masia aïllada al vessant sud-oest de la serra d'Ocata. Pel mateix sender, arriba fins a Ca l'Ocata, el punt amb més altitud del recorregut, i continua direcció sud-est, per la serra, amb unes vistes excepcionals sobre el massís de Montserrat i, més endavant, sobre l'abocador de Can Mata. Posteriorment, arriba altre cop al bosc de les Moreres, on es troben afloraments de materials geològics i es tenen vistes sobre l'església de Sant Pere. Finalment, fa el tram inicial al revés, i arriba al punt on s'ha començat la ruta, al barri Nou de Masquefa.

51. CAMÍ DE LES BANDERES

L'inici de la ruta es fa a Vallbona d'Anoia, concretament a l'estació de tren. Direcció SO, passa per davant de l'església de Sant Bartomeu i l'àrea d'esbarjo, on posteriorment pren un trencall a l'esquerra i rodeja el turó del Castellet per anar-hi tot seguit i visualitzar les Banderes que l'hi donen nom. Retrocedeix un tros i passa per la perifèria de la urbanització Can Mata, passant entre camps agrícoles, fins a agafar un trencall a l'esquerra direcció nord, per tal d'arribar a l'ermita de la Mare de Déu de Mas Bonans. Posteriorment, pren el mateix sender, direcció les Granges de ca n'Orpí, on creua la riera Seca

i, finament, arriba al nucli poblacional de Vallbona d'Anoia, on acaba la ruta.

52. CAMÍ DE LES VINYES

L'itinerari s'inicia al Barri Nou de Masquefa, on es pot trobar un panell informatiu, pren un sender, direcció nord-oest i voreja el cementiri per l'esquerra, travessant una de les rieres on es poden observar les terrasses fluvials. Segueix fins a l'ermita de Sant Pere i Santa Creu, i direcció oest, el corriol porta, a través dels camps conreats, cap al trencant de la font del Violí, un centenar de metres oculta dins la vegetació de la serra d'en Mossons. Retrocedeix i pren altre cop el mateix sender, que travessa entre camps agrícoles, direcció Can Bartomeu i Xalet d'en Garcia, Ca Bonastre de Santa Magdalena, un petit hotel resort situat en aquest paisatge agrícola, a la Plana de Can Maçana. Direcció sud-est, segueix el sender per la plana agrícola, passant pròxims a la línia de ferrocarril de Barcelona a Igualada. Posteriorment, es creua la línia del tren i la carretera B-224z, fins a arribar al punt inicial de la ruta.

53. RUTA DELS SALTS D'AIGUA DE CABRERA

La ruta circular s'inicia a l'Ajuntament de Canaletes –Cabreria d'Anoia, direcció sud, a la muntanya de Canaletes. Posteriorment, pren el trencall a l'esquerra passant per davant la font del Llorer. Segueix direcció est, on pren el trencall a la font dels Capellans, vorejant el torrent de Canaletes. Traspasa un camp de conreu del mas la Bleda i pren un trencall a la dreta que s'endinsa a la vegetació forestal, ja dins el serrat. El primer salt que es pot trobar, és el salt de la Mala Dona. Posteriorment, direcció est, travessa el torrent de la Bleda i arriba al salt dels Cucs. Més endavant, traspasa el torrent de la Cremada per arribar al salt del

Cargol. Voreja el massís pel nord, travessant posteriorment el torrent de la Cremada, i passa per l'esquerra del maset de la Bleda i, més endavant, el mas d'en Feixes. El sender transcórrer per la Plana i passa per sota la C-15, per un paisatge totalment agrícola. Continua per les proximitats de la font dels Joncs i travessa els Tapiots –plana agrícola-, direcció sud-est, on torna a passar per sota la C-15, per un pont a l'alçada del km 32. En aquest punt, s'obtenen unes espectaculars vistes sobre Montserrat. La ruta finalitza al centre del poble de Canaletes.

54. CAMÍ DEL RIU

El camí arriba a la capella Santa Anna, venint del castell de Mediona, entra a la unitat de paisatge de les Valls de l'Anoia i pren direcció sud-est, on es troba un dels grans tresors del nucli poblacional de Sant Quintí: les Deus. Són vint-i-tres fonts d'aigua provinents de l'aqüífer de Carme-Capellades. Llavors transcorre al llarg del riu Mediona, entre gorgs i elements de caràcter aquàtic i d'arquitectura tradicional, com el safareig del poble. Més endavant, direcció est arriba a l'horta de Ca l'Oliver, la qual proporciona un paisatge agrícola excepcional en determinades èpoques de l'any. Seguidament, es troba l'antiga colònia industrial que dona nom als horts, amb presència de vegetació de ribera.

L'itinerari continua vorejant el riu, que a partir d'aquest tram rep el nom de riu de Bitlles, i rodeja pel nord per un polígon industrial i conreus d'oliveres fins a arribar al nucli de Sant Pere de Riudebitlles. Llavors va a trobar l'aqüeducte que donava alçada a l'aigua per poder generar energia mecànica per moure la turbina. Transcorre més endavant per petites àrees de descans i observació, adequades també per poder fer pícnic. Així, arriba al nucli de Vilet, una població rodejada de conreus agrícoles i una església romànica del segle XI-XII. Direcció est, es localitza el Molí Cubí, utilitzat com assecador del paper durant l'auge de l'indústria paperera. A l'altura de la Colònia Pons, hi ha l'aiguabarreig de la subconca del riu Mediona-Riudebitlles i el riu Anoia. A par-

tir d'aquí apareix una àrea densament construïda per l'elevada explotació industrial de Caves Codorniu, amb un paisatge de vinya tradicional i arquitectura totalment modernista. L'itinerari segueix el riu, que serpenteja fins a Sant Sadurn d'Anoia, i, seguint la riera de Lavern, abandona el paisatge de les Valls de l'Anoia per entrar a la Plana del Penedès.

55. PENEDÈS 360 (TREKKING)

A les Valls de l'Anoia, s'inicia el tram de trekking d'aquest projecte. Surt del poble de Sant Sadurn d'Anoia, direcció sud travessant l'AP-7 per sobre, creua un paisatge que alterna camps de conreu i bosc i entra a les Muntanyes d'Ordal pel bosc de la Bardera. Després de creuar diverses unitats, es reintrodueix a les Valls de l'Anoia per Sant Quintí de Mediona, amb un paisatge que alterna equitativament els camps de conreu i les àrees forestals, direcció est. A continuació arriba a Sant Pere de Riudebitlles i finalitza a Sant Sadurn d'Anoia.

56. PENEDÈS 360 (SLOWBIKE)

El tram ciclable entra a les Valls de l'Anoia venint de la Plana del Penedès, pel nord de la població de Sant Sadurn d'Anoia. Voreja el meandre on es troba Caves Codorniu, passa més endavant pel sud de la urbanització les Trioles, i torna a entrar a la Plana del Penedès.

57. VIA AUGUSTA

El tram de la unitat s'inicia a la urbanització Sant Salvador. Pren la via BV-2249 direcció sud-oest i voreja el riu Anoia entre camps de cultiu de vinya i empreses vitivinícoles, fins a arribar a la població de Sant Sadurn d'Anoia. Segueix al sud pel costat del riu Lavernó, on abandona la unitat i entra a la Plana del Penedès.

58. CAMINS DEL VI I EL CAVA: MONTSERRAT

Abans d'arribar a l'encreuament entre la carretera BV-2152 i la BV-2151 la ruta entra a la unitat de les Valls de l'Anoia. Seguint direcció nord travessa el polígon industrial Segura Viudas de Torrelavit i, seguidament, travessa el riu de Bitlles. El camí, envoltat de paisatge vitivinícola, pren direcció nord-est, arriba a la Fortesa i travessa aquest petit nucli. Pocs metres més endavant passa el riu Anoia i pren direcció nord, on entra a un paisatge de mosaic agroforestal, entre boscos de ribera i vinya. Travessa la urbanització Can Bou i, seguint en la mateixa direcció, voreja la perifèria de la urbanització Can Claramunt, del terme de Piera. Finalment, seguint el camí Romeu, l'itinerari porta al destí, al nucli de Piera.

59. CAMINS DEL VI I EL CAVA: XAREL·LO

L'itinerari entra a les Valls de l'Anoia als afores de la urbanització Monterrey. Seguint la riera de Mediona entra al nucli de Sant Quintí de Mediona. Travessant el nucli de Sant Quintí, una vegada a l'avinguda Montserrat i ja fora del nucli, pren un trencall en direcció est, envoltat d'un paisatge agroforestal. A les portes de Sant Pere de Riudebitlles passa pel costat de la riera de Bitlles i pels afores del nucli de Sant Pere. Segueix en direcció est, arriba al nucli de Torrelavit, creua pel centre del poble, pel Carrer Major, i passa per un paisatge agrícola fins a enllaçar amb la carretera BV-2242. Llavors pren un trencall en direcció sud cap a Sant Sadurní d'Anoia on entra pel barri Vilarnau fins a arribar a destí, a Sant Sadurní d'Anoia.

60. CAMINS DEL VI I EL CAVA: SUMOLL

El recorregut entra a la unitat pel cantó de ponent, al sud del poble de Sant Pere de Riudebitlles, i voreja el límit meridional de la unitat en direcció a llevant, passant pel puig Cúgol, cal Rossel de la Serra (Plana del Penedès) i el torrent de la Font de Jui (Plana del Penedès) fins a arribar al nucli de Sant Sadurní d'Anoia.

61. CAMINS DEL VI I EL CAVA: MONTCAU

Aquest itinerari segueix el mateix camí que el GR-5, concretament el que va des d'Olesa de Bonesvalls a Sant Llorenç d'Hortons.

El tram de les Valls de l'Anoia inicia el recorregut entrant a Gelida des de les Muntanyes d'Ordal i travessa direcció nord-oest, passa per Sant Salvador de la Calçada i Can Batllell, per un sender que transcorre entre camps de vinya, i arriba finalment a Sant Llorenç d'Hortons.

62. CAMINS DEL VI I EL CAVA: GARNATXA

L'itinerari entra a la unitat Valls de l'Anoia a la carretera dels Casots per immediatament entrar a la unitat de la Plana del Penedès on recorre uns quants metres paral·lel a l'AP-7, travessa l'autopista i torna a entrar a les Valls de l'Anoia. Aquí el camí pren direcció Sant Sadurní d'Anoia travessant la riera de Lavernó, abans d'entrar a la capital del cava. Travessant el nucli de Sant Sadurní passa per elements destacats com la Rambla Generalitat, el Pont Romà i el cementiri. Una vegada abandona el nucli de Sant Sadurní agafa el camí cap a Can Codorniu i passa pels

afores d'aquestes caves reconegudes. Seguint l'itinerari cap al nord, travessa el torrent de Can Llopard i l'Anoia, en un entorn totalment vitivinícola, i arriba al destí, a Sant Llorenç d'Hortons.

63. CAMINS DEL VI I EL CAVA: MACABEU

Seguint l'itinerari que deixa enrere el punt d'observació de la Cadira, s'entra a la unitat de paisatge de les Valls de l'Anoia. A poca distància d'entrar a aquesta unitat es troba el destí final d'aquesta ruta, Sant Pere de Riudebitlles.

66. CAMINS DEL VI I EL CAVA: SUBIRAT PARENT

El recorregut entra a les Valls de l'Anoia i pocs metres més endavant el recorregut troba el seu destí a Sant Sadurní d'Anoia.

67. CAMINS DEL VI I EL CAVA: MONESTRELL

L'itinerari té presència en aquesta unitat amb caràcter testimonial, ja que entra a les Valls de l'Anoia a l'alçada de can Batista i de seguida s'endinsa dins de l'entramat urbà de Sant Sadurní d'Anoia. Aquesta ruta prové de l'embassament de Foix i passa per Vilafranca del Penedès, Subirats, Olèrdola i Avinyó Nou.

Motoritzats

6. IGUALADA - ESPARREGUERA

Aquest itinerari transcorre per una carretera secundària que va a trobar diferents pobles que queden a redós dels principals eixos de comunicació, tot passant per la Pobla de Claramunt, Capellades, Vallbona d'Anoia, Piera, Hostalets de Pierola i Esparreguera. La primera part de la ruta, la via segueix aigües avall el riu Anoia i, posteriorment, serpenteja entre diferents valls fins a arribar a Piera. A partir d'aquí, ja no es perd de vista el massís de Montserrat fins al final del recorregut.

8. VILAFRANCA DEL PENEDÈS - IGUALADA

El tram que ve de la C-15 entra a les Valls de l'Anoia passant als afores de Sant Pere de Riudebitlles, on pren la C-244 i travessa més endavant el nucli de Sant Quintí de Mediona. S'alterna un paisatge de vinya i olivera, amb vegetació de ribera i algun vessant densament poblat per forests, entrant a les Serres d'Ancosa. Torna a entrar a les Valls de l'Anoia a través del coll de Mata i transcorre per la serra de la Guixera fins al Collet de Morei, passant als afores del nucli de Capellades. Llavors, pren direcció nord cap a la Pobla de Claramunt, paral·lel al riu Anoia fins a entrar a la Conca d'Òdena.

10. SANT PERE SACARRERA - MONISTROL D'ANOIA

Entra a les Valls de l'Anoia per la via BV-2304, venint de Sant Pere Sacarrera, on passa entre cultius de vinya fins a la C-15, on travessa la via per arribar al nucli de Canaletes. A l'est, direcció

al serrat de la Teia, agafa el camí de Canaletes a Sant Jaume Sesoliveres i arriba a l'Arrabassada, per una àrea forestal i boscosa, amb una presència minsa de cultius. A Sant Jaume Sesoliveres, pren la BV-2242, direcció sud, on travessa el riu Anoia a través d'un tram potencial de vegetació de ribera alternada amb conreus agrícoles. Finalment, arriba al nucli poblacional de Monistrol d'Anoia.

12. SANT PERE DE RIUDEBITLLES - SANT LLORENÇ D'HORTONS

A les Valls de l'Anoia, s'inicia l'itinerari al polígon industrial situat a l'oest de Sant Pere de Riudebitlles, des de la rotonda de la C-15 on comença la via BP-2151. Deixa endarrere el polígon i sobrepassa el torrent de la Mina, un afluent del riu de Bitlles. Segueix en direcció est fins a arribar al nucli de Sant Pere de Riudebitlles en el qual transcorre per la carretera principal. El paisatge es troba configurat per vinya, alternat amb vegetació de ribera que conforma les àrees més boscoses. La via travessa els camps, vorejant el nucli de Lavit fins al serral del Vell, passant pel bosc de Ribalta fins arribar a Sant Sadurní d'Anoia. A la rotonda de l'entrada del nucli agafa la BV-2244 i voreja aquesta població pel nord. Seguidament, pren la via C-243b, a l'alçada del polígon industrial Lavernó, traspasant la via del tren R4 i seguint entre petites urbanitzacions situades als vessants muntanyosos, com Casablanca i Martivell. Segueix vorejant el límit de la unitat de paisatge, fins que arriba al nucli de Gelida, on canvia la direcció cap a l'oest per la via BV-2249, des del polígon industrial Can Penyella, per finalment arribar a la població de Sant Llorenç d'Hortons.

OBJECTIUS DE QUALITAT PAISATGÍSTICA

Els objectius de qualitat paisatgística (OQP) i les accions que s'exposen a continuació són específics de la part penedesenca de les Valls de l'Anoia. Els poders públics i privats, així com els agents socials i la societat en general, han de vetllar pel compliment d'aquests objectius. Igualment, també són d'aplicació els definits per a tot l'àmbit territorial del Penedès, juntament amb les seves accions, continguts en el capítol 6 del present catàleg.

8.1 / Un sistema fluvial format pel riu Anoia i de Bitlles, i les rieres de Carme i Pierola, que, juntament amb els seus afluents, travessen i estructurin la unitat, valorat i preservat com a connector ecològic i estructurador del paisatge.

8.2 / Un paisatge agroforestal preservat i ben gestionat, amb masies, cellers i caves d'interès arquitectònic, que mantingui la diversitat d'elements que el caracteritzen i el doten d'identitat pròpia.

8.3 / Un patrimoni arquitectònic i arqueològic ben preservat i gestionat, que permeti la seva accessibilitat, descobriment i gaudi.

8.4 / Un important patrimoni industrial lligat a la fabricació de paper i uns molins restaurats i rehabilitats com a elements amb caràcter històric, compatible amb els seus nous usos i funcionalitats.

8.5 / Una convivència ordenada entre nuclis tradicionals, petits nuclis, i polígons industrials, encaixats entre espais dedicats a l'agricultura i zones forestals, i que no comprometin els valors del paisatge circumdant.

8.6 / Unes urbanitzacions i extensions urbanes de baixa densitat ordenades i integrades en el paisatge, de manera que se'n minimitzi la incidència visual i on la seva relació amb el paisatge sigui el més equilibrada possible.

8.7 / Un sistema d'infraestructures amb una implantació que respongui a criteris d'integració paisatgística i que millori la interconnexió del territori sense comprometre'n la continuïtat i la permeabilitat ecològica i social.

8.8 / Un sistema d'itineraris i punts d'observació del paisatge que emfasitzi les panoràmiques més rellevants i permeti descobrir la diversitat i els matisos dels paisatges de les Valls de l'Anoia.

OQP 8.1. Un sistema fluvial format pel riu Anoia i de Bitlles, i les rieres de Carme i Pierola, que, juntament amb els seus afluents, travessen i structuren la unitat, valorat i preservat com a connector ecològic i estructurador del paisatge.

Acció 8.1.1. Gestionar adequadament els cursos fluvials recuperant les lleres i la vegetació de ribera, i dotant-los de valor social i recreatiu al seu pas per les poblacions.

Acció 8.1.2. Conservar l'aqüífer Carme-Capellades, tot preservant la bassa del molí de la Vila a Capellades.

Acció 8.1.3. Garantir la bona qualitat ecològica i paisatgística dels salts d'aigua de Canaletes, entre d'altres, de les deus de Sant Quintí de Mediona, i del llac de Raventós i Blanc.

OQP 8.2. Un paisatge agroforestal preservat i ben gestionat, amb masies, cellers i caves d'interès arquitectònic, que mantingui la diversitat d'elements que el caracteritzen i el doten d'identitat pròpia.

Acció 8.2.1. Mantenir el valor productiu dels patrons agrícoles singulars del mosaic agrícola de la vall del riu de Bitlles, les rieres i conreus elevats de les Valls de l'Anoia i els presseguers de la Fortesa, que conformen paisatges agrícoles diversos basats en conreus tradicionals de la zona.

Acció 8.2.2. Mantenir la diversitat de l'estructura agrícola de les Valls de l'Anoia.

Acció 8.2.3. Aplicar codis de bones pràctiques vitivinícoles.

Acció 8.2.4. Elaborar una ordenança de moviment de terres.

Acció 8.2.5. Inventariar i preservar els elements patrimonials de pedra seca més rellevants.

Acció 8.2.6. Promoure la restauració de masies i cases de pagès amb major valor arquitectònic i històric i elaborar plans especials de catàleg de masies dels municipis que no en tenen.

Acció 8.2.7. Vetllar pel manteniment del patrimoni arquitectònic històric vinculat als cellers en cas d'ampliacions o restauracions.

Acció 8.2.8. Regular la implantació de noves construccions aïllades, així com la reconstrucció i rehabilitació de les preexistents amb valor o en desús, amb la finalitat d'assegurar un nivell de coherència amb els patrons agroforestals.

Acció 8.2.9. Establir les condicions paisatgístiques adequades per a una correcta implantació de les energies renovables a les Valls de l'Anoia.

Acció 8.2.10. Incentivar la gestió forestal de les masses boscoses amb l'objectiu de disminuir el risc d'incendi forestal.

Acció 8.2.11. Preservar i difondre els valors dels badlands del paratge de Flandes de Piera.

Acció 8.2.12. Posar en valor i protegir les rareses florístiques de la zona com l'*Adenocarpus telonensis*.

OQP 8.3. Un patrimoni arquitectònic i arqueològic ben preservat i gestionat, que permeti la seva accessibilitat, descobriment i gaudi.

Acció 8.3.1. Definir programes per tal de preservar els entorns dels jaciments arqueològics i paleontològics, facilitant l'accés i integrant-los en el paisatge.

Acció 8.3.2. Mantenir i promocionar les fortificacions defensives i altres elements patrimonials existents com a patrimoni cultural específic de les Valls de l'Anoia.

Acció 8.3.3. Promoure mesures de restauració i conservació de l'entorn de les principals construccions religioses.

OQP 8.4. Un important patrimoni industrial lligat a la fabricació de paper i uns molins restaurats i rehabilitats com a elements amb caràcter històric, compatible amb els seus nous usos i funcionalitats.

Acció 8.4.1. Preservar els elements del patrimoni industrial paperer i fariner amb valor històric.

Acció 8.4.2. Ordenar els entorns de la indústria paperera i inserir harmònicament aquests espais en el paisatge.

Acció 8.4.3. Dinamitzar, educar i sensibilitzar sobre el patrimoni industrial lligat a la fabricació de paper.

OQP 8.5. Una convivència ordenada entre nuclis tradicionals, petits nuclis, i polígons industrials, encaixats entre espais dedicats a l'agricultura i zones forestals, i que no comprometin els valors del paisatge circumdant.

Acció 8.5.1. Respectar les estructures urbanes i els perfils característics dels nuclis urbans.

Acció 8.5.2. Potenciar els paisatges agrícoles i agroforestals periurbans de Sant Sadurní d'Anoia, Piera, Gelida, Masquefa i Capellades.

Acció 8.5.3. Conservar i dinamitzar els relictes d'horta de Sant Sadurní d'Anoia, Carme, Capellades, la Pobla de Claramunt, Piera, Hostalets de Pierola, Sant Pere de Riudebitlles, Torrelavit, Sant Quintí de Mediona, Subirats, Vallbona d'Anoia i Gelida.

Acció 8.5.4. Minimitzar l'impacte de les construccions discordants presents en l'espai urbà i industrial.

Acció 8.5.5. Inventariar els jardins patrimonials de les Valls de l'Anoia, catalogar-los i millorar la seva gestió a fi de posar-los en valor.

Acció 8.5.6. Cuidar les vores i espais periurbans dels nuclis urbans, i adequar els accessos.

Acció 8.5.7. Conservar i promoure la restauració del patró d'assentament dels petits nuclis de caràcter rural formats per agrupacions de cases formant carrers.

Acció 8.5.8. Afavorir els carrers i trams de l'entramat urbà que limiten amb espais oberts marcant una frontera entre l'espai urbà i l'espai rural amb àmplies panoràmiques i valors a potenciar.

Acció 8.5.9. Elaborar una ordenança integral de paisatge de les Valls de l'Anoia.

Acció 8.5.10. Millorar paisatgísticament els polígons industrials propers a les vies de comunicació de les Valls de l'Anoia.

Acció 8.5.11. Completar els creixements industrials inacabats, amb consideració dels elements paisatgístics de l'entorn, i avaluar els sectors que es poden restituir paisatgísticament.

OQP 8.6. Unes urbanitzacions i extensions urbanes de baixa densitat ordenades i integrades en el paisatge, de manera que se'n minimitzi la incidència visual i on la seva relació amb el paisatge sigui el més equilibrada possible.

Acció 8.6.1. Millorar la qualitat paisatgística de les nombroses urbanitzacions de Valls de l'Anoia.

Acció 8.6.2. Millorar els contactes entre les urbanitzacions i els espais circumdants, amb criteris d'integració paisatgística.

Acció 8.6.3. Evitar la dispersió i l'ocupació de sòl amb noves àrees residencials de baixa densitat.

OQP 8.7. Un sistema d'infraestructures amb una implantació que respongui a criteris d'integració paisatgística i que millori la interconnexió del territori sense comprometre'n la continuïtat i la permeabilitat ecològica i social.

Acció 8.7.1. Avaluar i garantir la integració paisatgística de les propostes de noves infraestructures viàries i ferroviàries i de les ampliacions de les existents.

Acció 8.7.2. Impulsar mesures per a reduir l'afectació paisatgística de la línia ferroviària d'alta velocitat, l'autopista AP-7, i la C-15, i potenciar el seu paisatge característic.

Acció 8.7.3. Conservar les fileres d'arbres que engalanen les carreteres de les Valls de l'Anoia.

Acció 8.7.4. Ordenar els espais de contacte a la C-15 entre La Pobla de Claramunt i Capellades i l'entorn de Masquefa.

Acció 8.7.5. Avaluar la possibilitat de donar nous usos a les carreteres fora d'ús de Sant Pere de Riudebitlles i Sant Sadurní d'Anoia.

Acció 8.7.6. Garantir la qualitat dels camps visuals de les carreteres panoràmiques a través de les vinyes i dels mosaics agroforestals.

Acció 8.7.7. Promoure la generació de rutes de descoberta del patrimoni paisatgístic i cultural de les Valls de l'Anoia a través de la xarxa de carreteres secundàries, des dels accessos de l'autovia AP-7.

Acció 8.7.8. Integrar les activitats extractives de l'Orpí, Vallbona d'Anoia i de Peira mitjançant processos de restauració paisatgística i dotació de noves funcionalitats i usos.

Acció 8.7.9. Buscar un equilibri entre l'activitat de gestió de residus a Can Mata i les investigacions paleontològiques que es duen a terme a diari.

Acció 8.7.10. Mitigar la incidència paisatgística de les línies de molta alta tensió que travessen els referents visuals de les Valls de l'Anoia.

OQP 8.8. Un sistema d'itineraris i punts d'observació del paisatge que emfasitzi les panoràmiques més rellevants i permeti descobrir la diversitat i els matisos dels paisatges de les Valls de l'Anoia.

Acció 8.8.1. Reconèixer els punts d'observació del paisatge i els itineraris d'interès paisatgístic, motoritzats i no motoritzats, com a elements estructurals de l'ordenació territorial i urbanística de les Valls de l'Anoia.

Acció 8.8.2. Promoure una xarxa de carreteres d'interès paisatgístic i mantenir-ne els valors patrimonials.

Acció 8.8.3. Posar en valor els camins que vertebrin i estructurin el territori de les Valls de l'Anoia a partir d'un pla especial.

Acció 8.8.4. Promoure una xarxa de punts d'observació del paisatge de les Valls de l'Anoia.

Acció 8.8.5. Potenciar les visuals al massís de Montserrat i a la Plana del Penedès.

OQP 8.1

Un sistema fluvial format pel riu Anoia i de Bitlles, i les rieres de Carme i Pierola, que, juntament amb els seus afluents, travessen i estructurin la unitat, valorat i preservat com a connector ecològic i estructurador del paisatge.

Les conques dels rius Anoia i de Bitlles, i de les rieres de Carme i Pierola, articulen el paisatge de la unitat generant un relleu suau en la seva part central i sud, i sent eixos sobre els quals s'han disposat nombrosos assentaments urbans i activitat econòmica.

Aquest sistema fluvial actua com a connector ecològic entre la Conca d'Òdena i les serres prelitorals i la Plana del Penedès, i sovint presenta retalls més o menys estructurats de bosc de ribera. Amb tot, és un conjunt que presenta valors naturals i estètics i històricament ha estat aprofitat per a generar energia en diversos molins paperers que van possibilitar el desenvolupament industrial de la zona.

Per altra banda, el conjunt de salts d'aigua situats principalment a l'oest del nucli de Canaletes, l'entorn de les deus de Sant Quintí, o la petita zona humida del llac de Raventós i Blanc, esdevenen singularitats amb diversos valors paisatgístics.

Acció 8.1.1.

Gestionar adequadament els cursos fluvials recuperant les lleres i la vegetació de ribera, i dotant-los de valor social i recreatiu al seu pas per les poblacions.

El conjunt de rius i rieres destacables de la unitat, Anoia, Carme, Bitlles i Pierola, tenen un valor estètic i són estructuradors de bona part del paisatge de la unitat.

Caldria impulsar actuacions de millora i conservació d'aquests entorns fluvials, com ja està duent a terme en alguns casos el Consell Comarcal de l'Alt Penedès de manera coordinada amb els municipis, a tots els trams del riu Anoia, la riera de Carme, el riu de Bitlles i la riera de Pierola. El projecte de Vies blaves Cardener-Anoia-Llobregat impulsat per la Diputació de Barcelona és una altra referència a tenir present.

En general, caldrà seguir el que s'estableix en l'objectiu de qualitat paisatgística 9, relacionats amb la vegetació de ribera, inclòs en el capítol 6. Especialment han d'anar encaminades a:

- Tractar la vegetació per afavorir el desenvolupament de boscos de ribera i altra vegetació pròpia d'entorns fluvials, especialment a la capçalera de la riera de Carme i en determinats trams del riu de Bitlles i de l'Anoia, per tal de garantir la seva funció ecològica i paisatgística.
- Entendre com un conjunt els propis ecosistemes fluvials, la vegetació de ribera i els conreus limítrofs.
- Reforçar el seu valor com a connectors en els punts on les rieres i rius creuen grans infraestructures, especialment al riu de Bitlles quan creua la C-15, i l'Anoia entre Sant Sadurní i Castellví de Rosanes.
- Impulsar la millora de les façanes urbanes o industrials que limiten amb els cursos d'aigua, especialment dels nuclis de Capellades, la Pobla de Claramunt, Sant Pere de Riudebitlles, Torrelavit, Piera i Sant Sadurní d'Anoia.

- Crear espais de lleure agradables i accessibles a la població en trams adequats i amb bona qualitat paisatgística i potenciar els existents.
- Integrar els elements del patrimoni arquitectònic com els molins hidràulics o els ponts, entre altres.
- Millorar la qualitat físicoquímica i biològica pels abocaments tant de caràcter industrial com agroramader i urbà, especialment al riu Anoia i al riu de Bitlles
- Millorar la connectivitat fluvial amb intervencions als diversos assuts, sobretot al riu de Bitlles i en menor grau al riu Anoia, per facilitar els moviments de la ictiofauna.
- Promoure la redacció del Pla director del Camí del Riu per ordenar i potenciar de manera integral l'entorn del riu de Bitlles-Mediona.

Mapes de la unitat

Mapa 8.1 Valors naturals i estètics

Mapa 8.2 Valors històrics i simbòlics

Acció 8.1.2.

Conservar l'aqüífer Carme-Capellades, tot preservant la bassa del molí de la Vila a Capellades.

L'aqüífer Carme-Capellades, s'estén per tota la vall de la riera de Carme fins al riu Anoia, i és un valor productiu de primer ordre que és el que ha permès l'històric desenvolupament industrial d'aquest sector de la unitat amb l'aprofitament hidràulic a partir de molins paperers, atorgant un caràcter singular a la unitat. Caldria:

- Vetllar per la qualitat físico-química de l'aigua de l'aqüífer garantint la seva recàrrega en quantitat i qualitat suficient, tot impeding la impermeabilització i contaminació del sòl i facilitant la infiltració en els embornals. Aquesta acció és clau pel manteniment del paisatge actual.

- Elaborar un estudi integral de l'aqüífer i l'establiment d'un programa de vigilància i actuació per garantir la funcionalitat i qualitat de l'aqüífer, en tant que element clau per mantenir el paisatge actual.

Mapes de la unitat

Mapa 8.2 Valors històrics i simbòlics

Acció 8.1.3.

Garantir la bona qualitat ecològica i paisatgística dels salts d'aigua de Canaletes, entre altres, de les deus de Sant Quintí de Mediona, i del llac de Raventós i Blanc.

En aquest paisatge destaca el valor natural i estètic dels salts d'aigua. Tot i que en general tots aquests espais es mantenen en bon estat, caldria:

- Continuar intervenint per adequar els entorns i el manteniment de la vegetació característica d'aquestes zones.
- Garantir que l'ús social d'aquests espais sigui compatible amb un manteniment dels valors naturals associats.
- Garantir que la senyalització associada tingui un manteniment periòdic i que estigui integrada en l'entorn.
- Assegurar una bona connexió a peu, a través de camins i senders, entre aquests espais i els nuclis urbans més propers, tot prioritizant els itineraris inclosos en l'acció 8.8.1.

Es tracta de la petita zona humida del llac de Raventós i Blanc i dels salts d'aigua de:

- Salt de la Mala Dona (Cabrera d'Anoia)
- Salt dels Cucs (Cabrera d'Anoia)
- Salt del Cargol (Cabrera d'Anoia)
- Salt dels Capellans (Cabrera d'Anoia)
- Gorgs de la riera de Carme (Carme)
- Les Deus de Sant Quintí de Mediona (Sant Quintí de Mediona)
- Gorg de Ca l'Amat (Carme)

- Salt del Sena (Hostalets de Pierola)
- Salt de Can Rimundet (Gelida)
- Salt de Can Prats (Sant Llorenç d'Hortons)

Mapes de la unitat

Mapa 8.1 Valors naturals i estètics

QQP 8.2

Un paisatge agroforestal preservat i ben gestionat, amb masies, cellers i caves d'interès arquitectònic, que mantingui la diversitat d'elements que el caracteritzen i el doten d'identitat pròpia.

La superfície arbrada dominant s'estructura a partir de pinedes de pi blanc (*Pinus halepensis*), que ocupa el 31% de la superfície de la unitat. A la resta de la unitat, la superfície forestal es presenta formant mosaic amb els conreus de vinya, cereal, i altres conreus de secà, ocupant els indrets més marginals amb pendents elevades, sòls poc aptes per a l'agricultura o les lleres fluvials. Tot i que no són masses forestals que hagin patit grans incendis forestals en les darreres dècades, tenen un alt risc d'incendi en tractar-se de comunitats piròfites i poc o gens gestionades.

En aquest mosaic agroforestal hi destaquen tres patrons de gran interès: rieres i conreus elevats de les Valls de l'Anoia, el mosaic agrícola de la vall del riu de Bitlles, i els presseguers de la Fortesa. Enmig del mosaic agroforestal hi apareixen diversos elements d'interès arquitectònic com masies, cellers i caves, que doten al paisatge d'un valor estètic, històric, simbòlic i productiu.

Cal garantir el manteniment d'un paisatge agrari en mosaic, viu, actiu i productiu, que conservi els elements arquitectònics i l'arquitectura de pedra seca, i l'harmonia del paisatge agrícola tradicional. El patrimoni agrari i els paisatges rurals són un reclam interessant per fomentar el turisme rural i una oportunitat per fer repercutir aquesta activitat en la conservació i millora del paisatge.

Acció 8.2.1.

Mantenir el valor productiu dels patrons agrícoles singulars del mosaic agrícola de la vall del riu de Bitlles, les rieres i conreus elevats de les Valls de l'Anoia i els presseguers de la Fortesa, que conformen paisatges agrícoles diversos basats en conreus tradicionals de la zona.

A les Valls de l'Anoia hi ha un grapat d'explotacions agrícoles que configuren estructures agrícoles de gran valor productiu, històric i estètic, on eminentment es conrea vinya, i en algunes parts es combina amb conreus tradicionals de la zona. Són les Rieres i conreus elevats de les Valls de l'Anoia, presents als municipis de Gelida, Subirats, Sant Sadurn d'Anoia, Sant Llorenç d'Hortons, Masquefa, Piera, Cabrera d'Anoia i els Hostalets de Pierola; el mosaic agrícola de la vall del riu de Bitlles, a Sant Pere de Riudebitlles i Torrelavit; i els presseguers de la Fortesa, a Piera i Sant Sadurn d'Anoia.

A més de la funcionalitat productiva, tenen un valor estètic i patrimonial o cultural, i doten d'una forta personalitat i identitat a molts racons de la unitat. Aquestes estructures o patrons han de ser objecte de protecció mitjançant el manteniment i la millora dels seus elements estructurals. En general, cal seguir les accions de l'objectiu de qualitat paisatgística 5 inclosos en el capítol 6, i especialment cal:

- Definir alguns criteris mínims per a la conservació d'aquests patrons i incloure'ls en el planejament urbanístic dels municipis corresponents, vetllant especialment pel manteniment dels elements construïts propis de l'arquitectura de pedra seca (barraques, murs, pous, etc.).
- Promoure l'elaboració, per part dels municipis que formen part d'aquest patró agrícola, de plans especials urbanístics que ordenin el paisatge. D'entre els objectius d'aquests plans especials cal considerar: la protecció de les traces i els mosaics agraris tradicionals com a elements a preservar; tenir cura dels límits de fronts urbans i de les franges d'espai lliure entre nuclis urbanitzats o de les vies d'entrada; la recuperació dels espais agrícoles abandonats; i la posada en valor com a espais per al lleure i l'educació.
- Garantir el manteniment de l'activitat agrícola en aquestes estructures agrícoles interessants des d'un punt de vista productiu, històric i estètic.
- Donar suport a associacions que promouen la preservació del paisatge i la producció arrelada al territori, fomentant així els patrons agrícoles que aporten el caràcter principal de les Valls de l'Anoia.
- Impulsar la plantació de nous conreus d'ametller, olivera, préssec, cereals, preferentment en ecològic i respectant l'estructura agrícola preexistent així com el patrimoni de pedra seca, per tal de d'anar generant un mosaic divers de conreus que enriqueixi el conjunt del paisatge de les Valls de l'Anoia. Es pot prendre com a referència la recent experiència del Parc rural del Montserrat (vegeu les unitats Pla de Montserrat i Montserrat), la proposta de Parc Agrari de la Conca d'Òdena, impulsat pel col·lectiu Eixarcolant, o la proposta sorgida al Penedès amb la creació de la Regió Agroalimentària del Penedès, més propera a la idea de les regions agràries prop de les metròpolis. Davant de la crisi climàtica, iniciatives com

aquestes poden capgirar l'economia i transformar el paisatge en benefici dels cultius.

- Evitar la implantació de noves construccions o infraestructures que interfereixin en els amplis horitzons visuals del patró agrícola singular de les rieres i conreus elevats de les Valls de l'Anoia, així com els indrets on el mosaic agrícola de la vall del riu de Bitlles presenta camps visuals més oberts.
- Elaborar un inventari dels camps en desús i recuperar-ne l'ús per evitar-ne l'abandonament a través de la promoció d'un banc de terres per tal d'arribar a acords entre propietaris i pagesos que estiguin disposats a cultivar-les.

Mapes de la unitat

Mapa 8.1 Valors naturals i estètics

Acció 8.2.2.

Mantenir la diversitat de l'estructura agrícola de les Valls de l'Anoia

L'elevada presència de vinya en aquest paisatge té molta rellevància en el desenvolupament de la zona per la seva inclusió en la DO Cava i la DO Penedès, així com en la percepció del paisatge. Caldria valorar i promocionar el paisatge de la vinya com a element de qualitat paisatgística així com també com a recurs turístic. No es pot perdre de vista que l'aplicació de noves tècniques industrials provoquen l'ampliació de la grandària de les parcel·les, la plantació en línia per la recollida mecànica, i en definitiva el paisatge es transforma en extensions anodines on desapareixen les antares, les oliveres, i molts marges de pedra seca.

Les actuacions haurien d'anar encaminades a:

- Minimitzar els moviments de terra que poden malmetre la forma i l'aspecte de la modelació agrícola preexistent.
- Integrar en l'espai agrari els murs de pedra seca, les barraques de vinya i altres elements de valor patrimonial.
- Evitar la implementació de nou sòl industrial,

logístic o comercial que modifiqui substancialment la idiosincràsia d'aquest paisatge.

- Reforçar el creixent sector de l'enoturisme, que no només informa i promou les visites i experiències vivencials als cellers i caves del territori sinó que es complementa amb un conjunt d'activitats i amb diferents itineraris entre vinyes de coneixement del paisatge i dels valors històrics i patrimonials.

Mapes de la unitat

Mapa 8.3 Valors socials i productius

Acció 8.2.3.

Aplicar codis de bones pràctiques vitivinícoles.

A les Valls de l'Anoia, especialment al sector altpenedesenc hi ha un ampli moviment social que defensa el valor del paisatge vitivinícola i vetlla per la seva preservació i potenciació a partir de nombroses iniciatives. Entre aquestes destaca l'elaboració de la Carta del paisatge de l'Alt Penedès (2004), la primera iniciativa d'aquest tipus a Catalunya. Entre els objectius aconseguits, mereix esment la publicació del manual de Fitxes de bones pràctiques: paisatge vitivinícola del Penedès, elaborat per la llavors Direcció General d'Arquitectura i Paisatge de la Generalitat de Catalunya i l'associació Al Penedès, Vinyes!, integrada per un nombre significatiu d'empreses del sector vitivinícola de l'Alt Penedès. Aquest manual reuneix consells tècnics i divulgatius a favor d'una viticultura de qualitat, per evitar l'erosió dels sòls, mantenir el paisatge agroforestal, afavorir una producció ecològica, etc.

Amb aquesta acció es proposa reforçar, i ampliar a tots els conreus de vinya de la DO Penedès i DO Cava presents a les Valls de l'Anoia, l'aplicació d'aquestes bones pràctiques i, si és necessari, promoure'n la seva actualització i establir un protocol de seguiment del seu compliment.

Mapes de la unitat

Mapa 8.3 Valors socials i productius

Acció 8.2.4.

Elaborar una ordenança de moviment de terres.

Vinculada als valors referits a l'acció 8.2.1. que caldria preservar i gestionar, caldria estendre a tota la unitat l'elaboració, entre tots els agents implicats, d'un reglament per regular els moviments de terres que tingui en compte aquests valors i el caràcter del paisatge. Aquest reglament hauria de plasmar en un mapa una zonificació de diferents peces agrícoles segons les seves característiques i valor paisatgístic, i determinar per a cadascuna d'elles una regulació específica. L'ordenança tipus dels moviments de terres en sòl no urbanitzable per a la millora de finques agrícoles a l'Alt Penedès, elaborada en el marc de la Carta del paisatge de l'Alt Penedès l'any 2011, pot ser un bon punt de partida per estendre-ho a tota la unitat.

Aquesta ordenança hauria de posar especial èmfasi a les superfícies de vegetació natural de les vores dels conreus, minimitzant-ne l'afectació, així com evitar la creació de grans talussos molt visibles i sovint inestables, tant per motius estètics com ambientals.

Acció 8.2.5.

Inventariar i preservar els elements patrimonials de pedra seca més rellevants.

Les Valls de l'Anoia conté un ric conjunt patrimonial constituït pels murs de pedra seca i per barraques, principalment, especialment al sector oest entre Sant Quintí de Mediona i la vall de la riera de Carme. El portal col·laboratiu Wikipe-dra comptabilitza un total de 617 construccions de pedra seca al conjunt de les Valls de l'Anoia el mes de juny de 2023 la majoria de les quals són barraques.

Ara bé, més enllà de les barraques, hi ha presència de pedra seca de diferent tipologia (murs, entre d'altres) en tota l'extensió de la unitat. La pedra seca esdevé un símbol identitari d'aquest

paisatge agroforestal i constitueix un ric patrimoni rural, històric i arquitectònic.

Cal afavorir la protecció, el manteniment i la restauració de tot aquest patrimoni, i garantir-ne una destinació compatible amb un paisatge de qualitat (activitat primària, gestió del territori, educació en el paisatge i turisme responsable). Seria necessari:

- Inventariar, per part dels ajuntaments implicats, el patrimoni més rellevant.
- Posteriorment a l'inventari, caldria establir les mesures adequades per a la correcta protecció d'aquests elements o conjunts patrimonials, així com difondre el coneixement dels valors històrics, culturals i estètics del paisatge agrari associats a aquesta arquitectura rural de pedra seca.
- Incloure aquest patrimoni en els catàlegs de patrimoni vinculats als plans d'ordenació urbanística municipal (POUM) o la declaració com a béns culturals d'interès local. Poden ser dues vies per preservar els elements més significatius d'aquest patrimoni.
- Igualment, caldria procurar el manteniment dels marges de pedra en les actuacions agràries, urbanístiques i de millora de les comunicacions.

Mapes de la unitat

Mapa 8.1 Valors naturals i estètics

Mapa 8.2 Valors històrics i simbòlics

Mapa 8.3 Valors socials i productius

Acció 8.2.6.

Promoure la restauració de masies i cases de pagès amb major valor arquitectònic i històric i elaborar plans especials de catàleg de masies dels municipis que no en tenen.

Entre les tipologies d'assentaments tradicionals a les Valls de l'Anoia hi ha el conjunt de masies disperses per la unitat, amb una alta concentració sobretot al sector sud-est, als municipis de

Sant Llorenç d'Hortons i Gelida, i als municipis de Piera, els Hostalets de Pierola i Masquefa. S'han comptabilitzat una seixantena de masies amb valor històric, molt vinculades a l'agricultura, sobretot al conreu de la vinya, algunes de les quals s'han reconvertit en allotjament turístic o primeres residències sense vincle amb l'agricultura.

Amb l'objectiu de posar en valor aquest patrimoni rural i evitar que desaparegui, cal treballar en dues direccions:

- Promoure la restauració de masies i cases de pagès amb major valor arquitectònic i històric i fomentar la seva vinculació amb l'activitat agrària ja que és aquesta la que manté el paisatge.
- Donar suport tècnic als ajuntaments de Cabrera d'Anoia, Capellades, Carme, la Llacuna, Mediona, Orpí, Piera, Sant Quintí de Mediona, Sant Sadurní d'Anoia, Torrelavit i Vallbona d'Anoia, perquè puguin identificar les edificacions que compleixen certs requisits que fan necessària la seva preservació a través d'un catàleg de masies (per raons arquitectòniques, històriques, paisatgístiques i socials). Disposar del catàleg facilita la gestió del sòl no urbanitzable, ja que regula els usos permesos i identifiquen les masies susceptibles de ser rehabilitades i reconstruïdes; i també en reforça l'activitat econòmica. Cal destacar que a la unitat, els ajuntaments de Sant Llorenç d'Hortons i Sant Pere de Riudebitlles ja disposen d'aquest catàleg.
- També resultaria d'interès per a l'assoliment d'aquest objectiu, la realització de plans especials d'aquests catàlegs de masies i cases rurals, com ja ha fet el municipi de Masquefa aprovant el 2012 el Pla especial urbanístic del catàleg de masies i cases rurals. Aquests plans especials caldria que no només es centressin en l'element construït sinó també en la delimitació i el tractament dels entorns o escenaris dins dels quals aquests elements esdevenen comprensibles. En tots els casos cal

vetllar perquè el paisatge estigui incorporat en les seves disposicions, seguint les pautes de la *Guia per a la redacció del Pla especial del Catàleg de masies, cases rurals i altres construccions en sòl no urbanitzable* de la Diputació de Barcelona.

Mapes de la unitat

Mapa 8.2 Valors històrics i simbòlics

Acció 8.2.7.

Vetllar pel manteniment del patrimoni arquitectònic històric vinculat als cellers en cas d'ampliacions o restauracions.

El sector sud de la unitat, especialment entorn de Sant Sadurní d'Anoia, hi ha una elevada concentració de cellers de cava on s'hi troben les principals marques d'escumosos del país. La indústria i el sector agrícola que se'n deriva tenen una gran empremta en el paisatge, i aquesta extraordinària abundància de cellers de vins i caves en un àmbit reduït doten el paisatge d'identitat. Destaquen les caves amb valor històric com Codorniu, Castellblanch, Montesquiu, Miró, Freixenet i caves Juvé & Camps, a Sant Sadurní, entre d'altres. Alguns d'ells estan associats a una antiga masia o a alguna altra construcció catalogada a l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya.

Cal vetllar per un manteniment d'aquest patrimoni històric vinculat als cellers i caves, especialment en el cas d'ampliacions o restauracions de les edificacions, amb volums adequats i que no desfigurin les composicions tradicionals. Caldria considerar les característiques arquitectòniques, les formes, els colors, els elements singulars, etc., tenint en compte a més la seva inserció en el paisatge circumdant.

Mapes de la unitat

Mapa 8.2 Valors històrics i simbòlics

Mapa 8.3 Valors socials i productius

Acció 8.2.8.

Regular la implantació de noves construccions aïllades, així com la reconstrucció i rehabilitació de les preexistents amb valor o en desús, amb la finalitat d'assegurar un nivell de coherència amb els patrons agroforestals.

Per salvaguardar els valors dels patrons agrícoles i agroforestals, caldria definir uns paràmetres per a la implantació de noves construccions aïllades, i també en la reconstrucció i rehabilitació de les preexistents amb valor o en desús, amb la finalitat d'assegurar un nivell de coherència adequat amb l'estructura de mosaic agroforestal i petits cursos fluvials que configuren aquest paisatge posant èmfasi en l'encaix amb els patrons agroforestals amb la vinya, els cereals, els fruiters, els patrons d'assentament, les fites visuals, cims i fons escènics emblemàtics. Aquests paràmetres de coherència paisatgística haurien de garantir que l'establiment d'edificacions aïllades no suposi un contrast cromàtic ni volumètric amb el paisatge circumdant i caldria incloure'ls en els respectius planejaments urbanístics municipals.

En la mateixa línia, és necessari salvaguardar els espais naturals amb valors ambientals i paisatgístics de noves construccions aïllades, especialment si es tracta de projectes que constituïrien grans complexos agroindustrials, com el de l'Agroparc del Grup Ametller, que es preveu situar als terrenys de Can Juncoses entre els nuclis de Gelida i Santa Llorenç d'Hortons.

Aquesta mesura té la finalitat d'assegurar un nivell de coherència adequat amb els patrons agrícoles singulars de les Valls de l'Anoia esmentats en aquest objectiu de qualitat paisatgística, el patró d'assentament dels nuclis rurals formant carrers, les fites visuals, cims i fons escènics.

Acció 8.2.9.

Establir les condicions paisatgístiques adequades per a una correcta implantació de les energies renovables a les Valls de l'Anoia.

En el context del Decret llei 24/2021, de 26 d'octubre, d'acceleració del desplegament de les energies renovables distribuïdes i participades, apareixen propostes per a la instal·lació de centrals eòliques en indrets amb intensitats fortes de vent. En tractar-se d'elements molt visibles i que necessiten d'accessos amplis i la construcció de línies elèctriques d'evacuació, impliquen una important transformació del paisatge allà on s'implanten. Cal tenir en compte una sèrie de consideracions generals per a la implantació eòlica, com són la preferència de localització en indrets transformats propers als llocs de consum, amb accessos ja fets i propers a línies elèctriques, i evitar la seva instal·lació en fons escènics o propers a fites visuals, així com en espais naturals amb valor connector i en espais agraris o agroforestals d'interès. En el mateix sentit, també apareixen propostes per a la instal·lació de centrals fotovoltaïques. En general, caldria seguir les accions establertes en l'objectiu de qualitat paisatgística 3, que té una mesura relacionada amb les àrees especialitzades d'ús energètic.

Mapes de la unitat

Mapa 8.1 Valors naturals i estètics

Acció 8.2.10.

Incentivar la gestió forestal de les masses boscoses amb l'objectiu de disminuir el risc d'incendi forestal.

A nivell de dinàmiques de transformació recent, les masses forestals de les Valls de l'Anoia s'han mantingut al marge dels grans incendis forestals durant els darrers 30 anys (1990-2020). Això no significa que aquestes masses forestals estiguin al marge del risc d'incendis, ans al contrari ja que són comunitats especialment piròfites i poc o gens gestionades, fet que incrementa el risc. Seria necessari:

- Establir programes de gestió forestal que vagin encaminats a la recuperació del bosc d'alzinar mediterrani, per una banda, i la gestió de

les pinedes de pi blanc per reduir la càrrega, amb l'objectiu de reduir el risc d'incendi i fer-ne un aprofitament. En aquest sentit, caldria protegir el sotabosc de les actuals pinedes secundàries de pi blanc per tal de recuperar l'alzinar mediterrani propi de la zona.

- Incentivar entre els propietaris de masses forestals l'elaboració bé de plans tècnics de gestió i millora forestal (PTGMF, finques superiors a 25 ha) o bé plans simples de gestió forestal (PSGF, finques inferiors o iguals a 25 ha). Aquesta acció permetria una ordenació de les masses forestals, l'aprofitament energètic o fustaner dels productes forestals, i la contribució a la prevenció d'incendis.

Acció 8.2.11.

Preservar i difondre els valors dels badlands del paratge de Flandes de Piera.

Al municipi de Piera es troba el paratge anomenat les Flandes, on hi ha una bella mostra de badlands sobre margues i argiles de gran inestabilitat. Tot un seguit de processos erosius han creat una densa xarxa de canals i xaragalls, d'elevat interès geomorfològic, indubtable contrast cromàtic i notable vàlua didàctica. És necessari:

- Establir regulacions en el planejament urbanístic del municipi de Piera que condicionin les dimensions, volumetria i colors de les edificacions que puguin afectar-les, buscant traçats alternatius per a la implantació de les infraestructures i altres elements barrera, i establint àrees i franges amb paràmetres limitatius d'edificació o de no edificació.
- Caldria afavorir el coneixement d'aquests indrets, així com assegurar-ne la difusió i preservació dels seus valors.

Mapes de la unitat

Mapa 8.1 Valors naturals i estètics

Acció 8.2.12.

Posar en valor i protegir les rareses florístiques de la zona com l'*Adenocarpus telonensis*.

A causa de l'alta exposició de la unitat a la pressió metropolitana i a noves infraestructures amb la possible ampliació de sòl urbanitzable, cal destinar esforços a la protecció de diferents espècies florístiques com és el cas de l'*Adenocarpus telonensis* a la regió de Roques Blanques al nord-est de la unitat ja que és una de les poques localitats de Catalunya on la podem trobar.

OQP 8.3

Un patrimoni arquitectònic i arqueològic ben preservat i gestionat, que permeti la seva accessibilitat, descobriment i gaudi.

El ric i divers conjunt d'elements patrimonials de diverses èpoques de les Valls de l'Anoia doten el paisatge de valors estètics, històrics, simbòlics i socials, ja sigui per l'interès individual de cada element o pel conjunt del qual formen part.

Per una banda, les Valls de l'Anoia són un punt referencial de jaciments arqueològics d'alt interès on hi destaca l'Abric Romaní, un jaciment paleolític d'interès mundial, i la troballa de restes antropomorfs a Els Hostalets de Pierola. Els castells i torres defensives que formen part dels castells de frontera i estan relacionats amb la marca hispànica són també un patrimoni de les Valls de l'Anoia. Per la seva banda, el patrimoni religiós també està ben representat amb diverses edificacions religioses, com esglésies, campanars o ermites repartides arreu de la unitat. Com a conjunt patrimonial és especialment interessant el nucli antic de Piera. Entre el patrimoni arquitectònic modern destaca el centre urbà de Sant Sadurní, on hi ha nombroses cases i edificis civils d'estil modernista i eclèctic, igual que a Gelida on a més hi destaca el funicular inaugurat el 1924.

Tot aquest patrimoni històric caldria restaurar-lo i conservar-lo viu i promocionar-lo socialment i també turísticament.

Acció 8.3.1.

Definir programes per tal de preservar els entorns dels jaciments arqueològics i paleontològics, facilitant l'accés i integrant-los en el paisatge.

Un dels elements patrimonials que destaca sobre la resta és el fet que en aquesta unitat s'hi situen dos jaciments paleontològics de referència mundial. Per una banda, la cinglera del Capelló constitueix un espectacular espai d'interès natural i conté un important conjunt de jaciments arqueològics, destacant el jaciment paleolític de l'Abric Romaní. Per altra banda, hi ha la troballa paleontològica del crani d'un antropomorf de 13 milions d'anys a l'àrea del torrent de Can Vila, dins el terme de Els Hostalets de Pierola, que ha permès anomenar un nou gènere, el *Pierolapithecus catalaunicus*, batejat popularment com a Pau.

A la zona de la cinglera del Capelló s'han fet actuacions de recuperació de l'entorn amb la instal·lació del Parc prehistòric de Capellades i la creació d'equipaments turístico-culturals com són un itinerari, un centre d'interpretació i un museu temàtic. Caldria continuar potenciant aquestes actuacions per preservar els valors paisatgístics associats al jaciment. I seria convenient exportar aquesta experiència de recuperació de l'entorn paisatgístic al jaciment dels Hostalets de Pierola, amb l'objectiu d'ordenar-lo i fer-lo accessible.

També cal potenciar la investigació acadèmica d'aquest patrimoni i difondre el seu coneixement des de tots els nivells educatius. També és necessari regular la protecció d'aquests ja-

ciments tan fràgils per l'entorn on s'emplanten, especialment pel que fa al jaciment situat a l'abocador de Can Mata.

Mapes de la unitat

Mapa 8.2 Valors històrics i simbòlics

Acció 8.3.2.

Mantenir i promocionar les fortificacions defensives i altres elements patrimonials existents com a patrimoni cultural específic de les Valls de l'Anoia.

Un dels trets característics del paisatge de les Valls de l'Anoia són els castells i torres defensives que, en conjunt, formen part dels castells de frontera i estan relacionats amb la marca hispànica. Entre aquests elements, destaca el castell de Claramunt. També hi ha nombroses restes medievals de caràcter civil, la majoria restaurades o reconstruïdes, entre les quals destaquen el palau gòtic del Marquès de Llo, amb una façana del segle XIII, el conjunt monumental de Torre-ramona, la vila closa a Sant Pere de Riudebitlles i el carrer del Salt, a Sant Quintí de Mediona. L'aqüeducte o pont Nou (Sant Pere de Riudebitlles), restaurat, és també medieval i segueix subministrant aigua per a l'abastament de poblacions, el reg agrícola i les activitats econòmiques. A la unitat també hi ha patrimoni indià com és el Ferrer del Mas (Sant Sadurní d'Anoia) i La Venta (Piera) que destaquen pel seu valor històric.

Pel seu valor simbòlic i històric, i com a eina de promoció turística amb valor productiu, tot aquest conjunt patrimonial caldria:

- Mantenir-lo i valorar-lo, tant pel que fa a les edificacions en sí com els respectius entorns immediats on s'integren.
- Impulsar l'elaboració d'un pla de valoració del patrimoni cultural seria una bona eina per aconseguir els objectius d'aquesta acció.
- Evitar les construccions, infraestructures i, en general, barreres visuals que impedeixin o

dificultin considerablement la percepció de les vistes més interessants d'aquest patrimoni, per causa de la seva dimensió, forma o color.

- Impulsar iniciatives que promoguin les vinculacions d'aquests elements del paisatge històric de les Valls de l'Anoia amb els itineraris paisatgístics motoritzats i no motoritzats recollits en l'acció 8.8.1, com a suplement pedagògic de la xarxa de recorreguts, i promoure, si és necessari, la rehabilitació d'aquests elements.

Mapes de la unitat

Mapa 8.2 Valors històrics i simbòlics

Acció 8.3.3.

Promoure mesures de restauració i conservació de l'entorn de les principals construccions religioses.

El patrimoni religiós està ben representat a les Valls de l'Anoia amb diverses edificacions religioses, com esglésies, campanars o ermites repartides arreu de la unitat. Atès la importància d'aquests elements històrics, calen mesures per tal de que aquests espais siguin accessibles i degudament conservats per tal de que suposin un atractiu per tal de ser coneguts i visitats. En alguns d'aquests casos també convindria fer obres d'estabilització de murs, campanars o altres elements. En general, cal promoure la restauració d'aquest patrimoni arquitectònic així com la millora i manteniment de l'entorn on estan integrades.

Mapes de la unitat

Mapa 8.2 Valors històrics i simbòlics

OQP 8.4

Un important patrimoni industrial lligat a la fabricació de paper i uns molins restaurats i rehabilitats com a elements amb caràcter històric i compatible amb els seus nous usos i funcionalitats.

Les Valls de l'Anoia són un referent històric pel que fa a la indústria paperera a nivell estatal que es remunta segles enrere. Hi abunda un ric patrimoni industrial lligat a la fabricació de paper, sobretot a Capellades i a la Pobla de Claramunt, que conformen un paisatge industrial que dota d'una forta identitat al paisatge de la unitat, i constitueixen un ric llegat col·lectiu de gran valor històric, productiu, estètic, simbòlic que si es tenen en compte a l'hora de pensar el futur d'aquest territori poden constituir elements de dinamització econòmica. És necessari gestionar i mantenir aquest conjunt d'edificis patrimonials pel seu valor simbòlic i històric i com a eina de promoció turística amb valor econòmic.

Acció 8.4.1.

Preservar els elements del patrimoni industrial paperer i fariner amb valor històric.

Un dels trets més característics i singulars de les Valls de l'Anoia és la indústria paperera. En total es comptabilitzen 72 molins paperers i 3 de fariners, amb una densitat que confereix una forta identitat a aquest paisatge. Destaquen tres trams fluvials amb una alta concentració de molins paperers i amb valors estètics, històrics, simbòlics i productius: riba de l'Anoia entre la Pobla de Claramunt i el Bedorc, amb 26 molins paperers, 21 dels quals a Capellades; la riera de Carme des d'Orpí fins la Pobla de Claramunt, amb 12 molins paperers; i el riu de Bitlles des de Sant Quintí de Mediona fins l'aiguabarreig amb el riu Anoia, amb 31 molins paperers.

Cal promoure la rehabilitació i restauració d'aquells que es considerin viables i, per a aquests, prendre algunes mesures per evitar la seva desfiguració. Atès la importància d'aquests elements històrics, calen mesures per tal de que siguin accessibles i degudament conservats per tal de que suposin un atractiu per tal de ser coneguts i visitats, seguint les pautes de l'objectiu de qualitat paisatgística 9 (capítol 6). També es poden vincular amb els itineraris paisatgístics que creuen la unitat (recollits en l'acció 8.8.1). En aquest sentit, el Pla especial urbanístic de protecció dels molins paperers de Torrelavit, del 2014, és una bon punt de partida per desenvolupar plans similars però de caràcter supramunicipal que tinguin en compte aquest patrimoni en el seu conjunt.

Una altra actuació que podria contribuir a la salvaguarda dels molins seria el seu aprofitament hidroelèctric a partir de petites instal·lacions integrades. Part dels beneficis obtinguts per la generació elèctrica podrien revertir-se en el manteniment d'aquest patrimoni arquitectònic. Des de l'òptica de la revaloració paisatgística global d'aquest patrimoni s'haurien de prioritzar les iniciatives d'aprofitament hidroelèctric

que tinguin una dimensió pública i/o comunitària.

Aquesta acció a més dels molins paperers, també inclou els fariners, així com les colònies industrials amb valor simbòlic com la fàbrica d'en Jordana, a Sant Sadurní d'Anoia, i ca la Fou, a Cabrera d'Anoia.

Mapes de la unitat

Mapa 8.2 Valors històrics i simbòlics

Acció 8.4.2.

Ordenar els entorns de la indústria paperera i inserir harmònicament aquests espais en el paisatge.

La moderna indústria paperera present a la unitat no sempre s'ha integrat d'una manera harmònica amb el paisatge, i en aquest sentit caldria ordenar-ne els entorns per tal d'aconseguir la màxima inserció possible. Amb l'objectiu de fer un tractament paisatgístic global, l'ordenació dels entorns de les indústries papereres ha de tenir en compte tant accions de recuperació de la qualitat ecològica i paisatgística, com també el patrimoni hidràulic, seguint les pautes de l'objectiu de qualitat paisatgística 9 del capítol 6.

Acció 8.4.3.

Dinamitzar, educar i sensibilitzar sobre el patrimoni industrial lligat a la fabricació de paper.

La història industrial de la fabricació de paper a la unitat té un gran potencial i que cal dinamitzar-ho amb la proposta d'elaboració d'un pla estratègic per ser una singularitat a l'àmbit penedesenc. El fet que la conca penedesenca del riu Anoia sigui un referent històric pel que fa a la indústria paperera a nivell estatal i que compti amb un interessant patrimoni industrial (sobretot a Capellades i a la Pobla de Claramunt)

fa que la història industrial d'aquest territori tingui un gran potencial que cal dinamitzar des del món educatiu. Aquesta dinamització és essencial per conèixer aquest patrimoni, la seva conservació i la seva difusió. La inclusió de la història paperera que envolta el riu Anoia en el món acadèmic pot ser un incentiu per la promoció d'estudis de recerca que permetin enriquir el patrimoni i el coneixement col·lectiu. El Museu del Molí Paperer de Capellades i el centre d'interpretació de l'aigua de Torrelavit són uns referents en aquest sentit, que caldria potenciar i replicar.

OQP 8.5

Una convivència ordenada entre nuclis tradicionals, petits nuclis, i polígons industrials, encaixats entre espais dedicats a l'agricultura i zones forestals, i que no comprometin els valors del paisatge circumdant.

Entre els assentaments residencials tradicionals destaquen els nuclis urbans de la Torre de Claramunt, la Pobla de Claramunt, Capellades, Vallbona d'Anoia, Piera, els Hostalets de Pierola, Masquefa, Sant Llorenç d'Hortons, Gelida, Sant Sadurní d'Anoia, Lavit, Sant Pere de Riudebitlles, i Sant Quintí de Mediona. Són nuclis més o menys compactes amb un caràcter marcadament rural, i que generalment mantenen encara uns valors històrics importants i al voltant dels quals s'articula bona part de la unitat. A aquests nuclis urbans importants els acompanyen un seguit de petits nuclis formats per agrupacions de cases formant carrers, i que contenen un valor històric, estètic i simbòlic.

A l'entorn dels nuclis urbans s'hi ha anat instal·lant polígons industrials amb una proliferació molt important en els darrers 15 anys. Sobretot es troben localitzats a l'eix del riu de Bitlles, entre Sant Quintí de Mediona i Sant Sadurní d'Anoia, a l'eix del riu Anoia, entre Sant Sadurní i Gelida, a l'entorn de Masquefa, i a la zona històricament industrial de la Pobla de

Claramunt, la Torre de Claramunt i Capellades. També hi destaca l'abocador de Can Mata a Els Hostalets de Pierola.

Calen mesures per preservar el conjunt dels valors estètics, històrics i simbòlics tant dels assentaments tradicionals com del conjunt del paisatge agrari on s'inserten els creixements industrials.

És per això que cal fomentar la compacitat dels nuclis urbans, una contenció en el sòl industrial i de serveis així com una millora en la integració dels existents. Igualment, cal tractar adequadament els espais intersticials entre nuclis urbans i conreus, tractar paisatgísticament els accessos als nuclis urbans, i establir criteris per al tractament adequat de les façanes urbanes.

Acció 8.5.1.

Respectar les estructures urbanes i els perfils característics dels nuclis urbans.

Els assentaments tradicionals més o menys compactes que configuren el paisatge de les Valls de l'Anoia mostren estructures urbanes i perfils característics que contenen diversos valors paisatgístics. Cal:

- Prioritzar la compleció del sòl urbà consolidat i no consolidat per sobre de la classificació de nou sòl urbanitzable, evitant l'aparició de nous teixits discontinus i dispersos que fragmentin el paisatge.
- Considerar els elements paisatgístics de l'espai obert per a la integració de noves extensions urbanes i d'infraestructures. Així, la topografia, els espais naturals circumdants, les traces rurals i agrícoles, els fragments de vegetació natural, els patrons agrícoles singulars del mosaic agrícola de la vall del riu de Bitlles, de les rieres i conreus elevats de les Valls de l'Anoia i dels presseguers de la Fortesa, la xarxes de camins o els elements patrimonials, han de jugar un paper determinant per facilitar la integració de les noves extensions urbanes en el paisatge. Aquests criteris caldria incloure'ls als planejaments urbanístics municipals.
- Evitar al màxim noves extensions urbanes (també considerant els sòls ja classificats però no desenvolupats) en el patró agrícoles de rieres i conreus elevats de les Valls de l'Anoia, els presseguers de la Fortesa i el mosaic agrícola de la vall del riu de Bitlles.
- El desenvolupament urbà, tant de rehabilitació com de nova implantació, ha de respectar aquests trets característics i impedir a través del planejament urbanístic l'aparició d'elements volumètrics que els desfigurin. Caldria desenvolupar uns paràmetres per al tractament de les estructures urbanes i perfils atinent a les característiques de cada nucli urbà, amb la finalitat d'assegurar un nivell de coherència adequat de cada nucli amb el conjunt del paisatge en el que s'integren.

- Amb la finalitat d'adoptar una estratègia d'extinció o compleció, avaluar els sectors de creixement dels nuclis urbans que han quedat a mig construir. Es tracta dels carrers de l'Obaga de Carme, Sant Jordi, a Piera, Can Galan, a la Pobla de Claramunt, els carrers Eres i del Bosc de Torrelavit, el carrer Ernest Lluch de Sant Llorenç d'Hortons i l'avinguda Francesc Macià i el Maset de Sant Sadurní d'Anoia.
- Evitar les extensions urbanes (també considerant els sòls ja classificats però no desenvolupats) que modifiquin figures, perfils i escenaris urbans tradicionals, particularment en els casos en que puguin contribuir a l'aparició de fenòmens de conurbació o de carretera aparcador.
- També caldria planificar el creixement dels nuclis urbans situats a l'eix del riu Anoia, el riu de Bitlles, la C-15, o l'AP-7 de manera que no formin un continu urbà i es mantingui la identitat de cada nucli, mantenint la compacitat dels nuclis urbans i evitar-ne la dispersió.

Aquests paràmetres de coherència paisatgística caldria incloure'ls en el Pla territorial parcial del Penedès, així com en els respectius planejaments urbanístics municipals.

Mapes de la unitat

Mapa 8.1 Valors naturals i estètics

Mapa 8.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 8.5.2.

Potenciar els paisatges agrícoles i agroforestals periurbans de Sant Sadurní d'Anoia, Piera, Gelida, Masquefa i Capellades.

Els espais agrícoles dels voltants de moltes poblacions de les Valls de l'Anoia són estratègics i ajuden a generar identitat. Sense perdre de vista que, en general, la seva finalitat principal és econòmica, és a dir, aconseguir rendibilitat de les produccions, aquests espais han d'esdevenir els principals conductors i reestructuradors de les perifèries del futur, i donar resposta a

uns consumidors cada vegada més preocupats per la qualitat i la seguretat alimentàries, o per l'accés a espais saludables fora de la ciutat, la qual cosa pot incrementar la viabilitat d'aquests paisatges.

En aquest sentit, els municipis de Sant Sadurní d'Anoia, Piera, Gelida, Masquefa i Capellades haurien d'establir regulacions, per exemple a través de plans especials, pels seus respectius paisatges agrícoles i agroforestals periurbans, que mantinguin els usos agrícoles existents i els combinin amb usos socials lligats al lleure, al passeig, a promoure l'accés al patrimoni local, a la salut de les persones, o l'adaptació al canvi climàtic.

Les regulacions haurien de complir amb les següents funcions:

- Esdevenir espais gestionats i amb un nivell de protecció allà on sigui necessari, ja siguin naturals, agrícoles o forestals.
- Esdevenir espais on es produeixi una transició harmònica entre la ciutat, la seva perifèria i els espais oberts.
- Connectar paisatgísticament els espais verds urbans amb els espais oberts circumdants, tot potenciant els espais connectors (rius, rieres, espais agroforestals, etc.).
- Esdevenir una oportunitat per a recuperar i refer vores i espais urbans degradats (d'urbanitzacions, àrees especialitzades, etc.).
- Potenciar l'espai agrícola, la producció i els circuits de proximitat, i l'agricultura ecològica.
- Promoure acords de custòdia amb els propietaris per preservar i restaurar els indrets de més valor paisatgístic, ja sigui agrari, forestal o fluvial.
- Preservar i posar en valor el patrimoni lligat als espais periurbans (pedra seca, sínies, pous, molins, basses, ponts, passeres, rescloses, adoberies, etc.), minimitzar la presència de noves edificacions en el sòl agrari periurbà, i promoure l'adequació paisatgística de les

existents que ho requereixin, seguint les pautes dels objectius de qualitat paisatgística 4 (paisatges de la vinya) i 5 (paisatges agroforestals).

- Impulsar iniciatives que relacionin els boscos i els espais agroforestals periurbans amb el benestar físic, psíquic i emocional de les persones (itineraris que es practiquen exercicis sensorials, etc.).
- Promoure centrals fotovoltaïques de mida petita destinades a l'autoconsum i evitar les de grans dimensions.
- Amb l'objectiu de satisfer les necessitats de mobilitat quotidiana (a través de xarxes de mobilitat tova, a peu o en bicicleta) i de lleure dels habitants, la descoberta del paisatge i la promoció de la salut, potenciar la xarxa de camins històrics, els itineraris i punts d'observació del paisatge que es troben més propers als nuclis urbans, en els espais periurbans.
- Apropar els espais agrícoles, forestals i fluvials periurbans a la ciutadania i recuperar-los com a espais de gaudi, d'educació en el paisatge, de redescobriments històric i promoció dels paisatges periurbans de manera coordinada entre els municipis.

Acció 8.5.3.

Conservar i dinamitzar els relictos d'horta de Sant Sadurní d'Anoia, Carme, Capellades, la Pobla de Claramunt, Piera, Hostalets de Pierola, Sant Pere de Riudebitlles, Torrelavit, Sant Quintí de Mediona, Subirats, Vallbona d'Anoia i Gelida.

A costat i als voltants d'aquests nuclis hi ha relictos d'horta que nodreixen de valor productiu i estètic, i en alguns casos també social, el territori i que cal conservar. En aquest sentit, és necessari:

- En el cas dels que tenen més valor social és molt important el manteniment de la seva vitalitat, que siguin compartits i inclusivament,

a espai educatiu, de convivència, d'integració social, i d'agricultura urbana.

- Conservar els cursos fluvials que nodreixen aquesta horta.
- Fer-ne un inventari acurat a escala municipal i es valori la protecció d'aquells grups d'hortes amb valor social per a la població a través dels planejaments urbanístics.
- En el cas de centrals fotovoltaïques projectades en aquests espais, per la seva dimensió i relació amb el paisatge del seu entorn, cal minimitzar al màxim la seva ocupació.

Mapes de la unitat

Mapa 8.1 Valors naturals i estètics

Mapa 8.3 Valors socials i productius

Acció 8.5.4.

Minimitzar l'impacte de les construccions discordants presents en l'espai urbà i industrial.

A les Valls de l'Anoia hi ha diverses construccions discordants a les que sobresurten i destaquen en relació amb les edificacions del seu entorn. Cal estudiar mesures per minimitzar el seu impacte sobre les façanes urbanes i els fons escènics.

Es tracta de les construccions discordants de:

- Edifici a l'avinguda Matias Guasch (Capellades)
- Edifici a la carretera BP-2151 (Sant Pere de Riudebitlles)
- Nau industrial a la BV-2241 (Masquefa)
- Nau industrial al Pas de Piles (Subirats)

Mapes de la unitat

Mapa 8.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 8.5.5.

Inventariar els jardins patrimonials de les Valls de l'Anoia, catalogar-los i millorar la seva gestió a fi de posar-los en valor.

Alguns jardins de les Valls de l'Anoia tenen un

elevat valor patrimonial. Cal elaborar un inventari exhaustiu de jardins d'interès patrimonial a les Valls de l'Anoia, prenent com a punt de partida els jardins identificats en aquesta acció. Aquest inventari ha de ser un primer pas per posar-los en valor i millorar-ne la seva gestió, introduint criteris de conservació patrimonial i convertint-los en elements clau de les ciutats o pobles on s'ubiquen. També és necessari prioritzar el reconeixement de les estructures i les creacions pròpiament jardineres que tenen un valor compositiu destacat a cada jardí, les que li atorguen personalitat, i inventariar-les amb indicació de com cal conservar-les. També caldria valorar, per part dels ajuntaments corresponents, la seva protecció com a béns culturals d'interès local.

Alguns d'aquests jardins són:

- Caves Codorniu (Sant Sadurní d'Anoia)
- Cal Víctor Riu (Piera)

Mapes de la unitat

Mapa 8.2 Valors històrics i simbòlics

Acció 8.5.6.

Cuidar les vores i espais periurbans dels nuclis urbans, i adequar els seus accessos.

En les darreres dècades alguns dels creixements residencials dels nuclis de les Valls de l'Anoia es van iniciar però es van quedar a mig construir, generant espais urbanitzats on hi ha els carrers i l'enllumenat instal·lats però on no hi ha cap edificació i sovint les parcel·les resten abandonades. De la mateixa manera, a l'accés dels nuclis de Piera, Masquefa, Canaletes i Sant Pere de Riudebitlles, hi trobem algunes àrees d'aparcament no regulades i en alguns casos, com a Piera, concentracions de cartells publicitaris, espais que també tenen una incidència negativa en el paisatge. Aquests conjunt d'espais cal que es tinguin en consideració en el desenvolupament de creixements urbans, per una banda, o que s'integrin estèticament en l'entorn. Específicament, és necessari:

- Amb l'objectiu d'harmonitzar els espais inacabats annexos als nuclis i dotar-los de coherència, cal que els municipis corresponents avaluin cada sector i adoptin una estratègia específica. Aquesta estratègia en alguns casos pot implicar la desclassificació del sòl i la restitució paisatgística, i en altres la prioritització de l'ocupació de les parcel·les buides amb la finalitat d'evitar o posposar l'execució d'altres sòls classificats com a urbanitzables. Es tracta dels creixements residencials inacabats de:

- Carrer de l'Obaga (Carme)
- Sant Jordi (Piera)
- Can Galan (La Pobla de Claramunt)
- Carrer Eres i carrer del Bosc (Torrelavit)
- Avinguda Francesc Macià (Sant Sadurní d'Anoia)
- El Maset (Sant Sadurní d'Anoia)
- Carrer d'Ernest Lluch (Sant Llorenç d'Hortons)

- Igualment caldria replantejar alguns dels creixements ex-novo previstos, especialment aquells que posin en risc la desaparició de les millors terres agrícoles, o comprometin l'estètica, identitat, productivitat i/o ecologia dels diversos paisatges, sobretot els dels patrons agrícoles singulars mencionats a l'objectiu de qualitat paisatgística 8.2 d'aquesta unitat.

- D'altra banda, les administracions locals i altres organismes competents (Estat, Generalitat, Diputació) haurien de promoure l'eliminació gradual de la concentració de rètols publicitaris i dels suports obsolets, i establir criteris clars per als nous que s'instal·lin (evitar l'obstaculització visual de fites i fons escènics, evitar les seqüències de cartells contínues al marge d'infraestructures viàries o ferroviàries, prioritzar la presència d'un sol cartell gran a múltiples petits cartells, etc). En aquest sentit, cal destacar la concentració de cartells publicitaris existent a l'accés a Piera pel carrer Ricard Canals i el suport obsolet situat a l'avinguda de Cabrera, a Cabrera d'Anoia.

- També caldria considerar el correcte tractament i adequació dels accessos als nuclis

urbans, amb l'objectiu de facilitar la transició entre els espais oberts i els paisatges urbans i que reforcin el caràcter i la identitat d'aquests nuclis urbans.

Mapes de la unitat

Mapa 8.1 Valors naturals i estètics

Mapa 8.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 8.5.7.

Conservar i promoure la restauració del patró d'assentament dels petits nuclis de caràcter rural formats per agrupacions de cases formant carrers.

A les Valls de l'Anoia hi ha un conjunt de petits nuclis de caràcter rural formats per agrupacions de cases formant carrers, vinculats al paisatge de la vinya, i que contenen un valor històric, estètic i simbòlic. Pel seu valor històric, simbòlic i identitari cal preservar el patró de nucli rural formant carrers mitjançant:

- Determinar en el planejament urbanístic una clau específica que reconegui el patró dels petits nuclis formats per agrupacions de cases formant carrers que permeti preservar les constants d'implantació, construcció i composició i en fixi uns paràmetres específics, posant especial èmfasi en les alçades, les cobertes, els colors de les façanes, els tancaments, el tractament de l'espai públic, la compacitat, i el perfil, i els accessos, tot evitant la construcció d'elements que distorsionin negativament la silueta o la imatge perimetral d'aquests nuclis.
- Impulsar la redacció de plans especials per aquests nuclis amb la finalitat d'integrar les activitats susceptibles d'afectar la imatge d'aquests teixits urbans.
- Realitzar un inventari de les diverses tipologies edificatòries en cadascun dels nuclis, així com dels paisatges dels entorns immediats de cadascun d'ells.
- En general, qualsevol intervenció haurà de preservar i potenciar els valors paisatgístics

i la imatge del conjunt del nucli, tractar els límits del conjunt edificatori, valorar els recorreguts d'aproximació, i adaptar-se a les tipologies pròpies del patró d'assentament.

Es tracta dels nuclis de:

- Can Benet de la Prua (Sant Sadurní d'Anoia)
- Can Cairot (Piera)
- Can Catassús (Sant Sadurní d'Anoia)
- Can Feixes - el Carrer de Can Feixes (Cabrera d'Anoia)
- Can Romeu (Sant Sadurní d'Anoia)
- El Bedorc (Piera)
- el Carrer del Bosc (Torrelavit)
- el Puig (Gelida)
- el Rebato (Subirats)
- el Torrentfondo (Sant Llorenç d'Hortons)
- Espiells (Sant Sadurní d'Anoia)
- la Fortesa (Piera)
- les Cases Noves (Gelida)
- Sant Jaume Sesoliveres (Piera)

Mapes de la unitat

Mapa 8.1 Valors naturals i estètics

Mapa 8.2 Valors històrics i simbòlics

Acció 8.5.8.

Afavorir els carrers i trams de l'entramat urbà que limiten amb espais oberts marcant una frontera entre l'espai urbà i l'espai rural amb àmplies panoràmiques i valors a potenciar.

A diverses poblacions de les Valls de l'Anoia es troben carrers que limiten amb espais oberts i que són autèntiques vies panoràmiques, sobretot als paisatges vitivinícoles i a fites i fons escènics. Cal considerar els carrers que limiten amb espais oberts com a elements per prendre en consideració en la planificació urbanística amb l'objectiu de consolidar-los i potenciar-los com a límits nítids entre la ciutat i els espais oberts. De la mateixa manera, els possibles nous creixements urbans o industrials haurien de tenir en compte aquests carrers en el seu disseny urbà.

Els carrers que limiten amb espais oberts identificats són:

- BP-2151 (Sant Sadurní d'Anoia)
- Passeig del Parc – carrer St. Venat (Sant Sadurní d'Anoia)
- Ronda Francesc Macià (Gelida)
- Disseminat de la Creu (Sant Sadurní d'Anoia)
- Carrer Montserrat (Masquefa)
- Ronda del Capelló (Capellades)

Mapes de la unitat

Mapa 8.1 Valors naturals i estètics

Acció 8.5.9.

Elaborar una ordenança integral de paisatge de les Valls de l'Anoia.

En el marc de la Carta del paisatge de l'Alt Penedès, el Consell Comarcal de l'Alt Penedès va elaborar l'any 2006 una ordenança tipus reguladora del paisatge rural i periurbà. Aquesta proposta normativa no pretenia ser un model que els municipis aprovessin d'una forma automàtica, sinó un mer text orientatiu per a que cada un dels municipis l'adaptés a la seva realitat paisatgística. Cap dels municipis alpenedesencs va fer-ho. Tot i això, la necessitat d'una ordenança d'aquesta mena és encara avui ben present en els debats tècnics i, per tant, la proposta normativa feta pel Consell Comarcal pot ser un bon punt de partida per estendre a tota la unitat de les Valls de l'Anoia l'elaboració, entre tots els agents implicats, d'una nova normativa tipus de regulació del paisatge de manera integral que tingui en compte els valors i el caràcter definits en el present catàleg.

Acció 8.5.10.

Millorar paisatgísticament els polígons industrials propers a les vies de comunicació de les Valls de l'Anoia.

A l'entorn dels nuclis urbans s'hi ha anat instal·lant polígons industrials amb una proliferació

molt important entre 2002 i 2017. Els sòls industrials sobretot es troben localitzats a l'eix del riu de Bitlles, entre Sant Quintí de Mediona i Sant Sadurní d'Anoia, a l'eix del riu Anoia, entre Sant Sadurní i Gelida, a l'entorn de Masquefa, i a la zona històricament industrial de la Pobla de Claramunt, la Torre de Claramunt i Capellades.

Molts dels polígons existents tenen una alta exposició visual per situar-se a l'entorn de les principals vies de comunicació i d'altres destaquen per la seva gran dimensió. Per això es fan necessàries determinades actuacions per minimitzar el seu impacte paisatgístic i establir una regulació per a millorar la implantació de les possibles noves àrees industrials:

- Tractar les façanes que tinguin front a vial com a façanes principals exigint-se el màxim de esforç en la seva composició i harmonia volumètrica, especialment en les façanes que es percebin des dels nuclis urbans i des de les vies de comunicació.
- Resulta paisatgísticament destacable les diverses naus i indústries sense ús o abandonades existents als polígons d'activitat econòmica, sobretot com a conseqüència de la crisi iniciada els anys 2006 i 2007. Per exemple, al polígon industrial La Pedrosa (Masquefa). Cal fomentar la seva rehabilitació per incloure-les al teixit productiu existent per mitjà de noves funcions, o afavorint el canvi d'ús per convertir-les en equipaments comunitaris (culturals, educatius, recreatius). La gestió i dinamització d'aquests nous equipaments podria anar a càrrec o fer-se de forma coparticipada amb organitzacions locals o entitats privades amb "vocació pública".
- Implantar àrees verdes a les vores dels polígons per afavorir la continuïtat i permeabilitat de l'espai industrial i logístic amb els àmbits adjacents.
- Promoure connexions per a vianants i amb bicicleta que millorin la vertebració de l'àrea industrial amb les àrees urbanes o els paisatges

agraris, amb la finalitat de reduir la mobilitat obligada i la proliferació o ampliació d'infraestructures viàries, i fomentar una mobilitat de proximitat a través de paisatges de qualitat.

- Garantir la connexió ecològica i paisatgística dels elements i espais ecològics més rellevants, i especialment plantejar mesures per millorar-la en aquells espais on sigui crítica a causa de la presència d'àrees industrials, com és el cas de Can Bosch d'Anoia i el polígon dels Plans de la Ferreria, que dificulten la connectivitat entre aquest paisatge i les Muntanyes d'Ordal.
- La integració paisatgística de polígons industrials existents ja s'ha fet en alguns casos a través del Consell Comarcal de l'Alt Penedès de manera coordinada amb els municipis, i és una mesura inclosa a la Carta del paisatge de l'Alt Penedès. Caldria que aquesta mesura es continués implementant als municipis d'aquesta comarca presents en aquesta unitat, així com estendre-la a la resta de municipis de la comarca de l'Anoia i el Baix Llobregat inclosos en aquest unitat. Per a la correcta inserció dels polígons industrials es poden seguir les indicacions contingudes a la *Guia d'integració paisatgística 1. Polígons industrials i sectors d'activitat econòmica* publicada per la Generalitat de Catalunya.
- Evitar al màxim la classificació o el desenvolupament d'àrees especialitzades en els patrons agrícoles singulars.
- En general, integrar les noves àrees especialitzades que es desenvolupin de manera harmònica i respectar la singularitat del paisatge en les estructures preexistents. Cal tenir en compte especialment l'encaix amb l'estructura del paisatge preexistent i la definició de la disposició dels usos, les edificacions i els espais de cessió per a espais lliures en relació amb la morfologia del teixit urbà, els límits i façanes del nou conjunt i el sistema de visuals que genera la nova implantació.

Mapes de la unitat

Mapa 8.1 Valors naturals i estètics

Mapa 8.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 8.5.11.

Completar els creixements industrials inacabats, amb consideració dels elements paisatgístics de l'entorn, i avaluar els sectors que es poden restituir paisatgísticament.

Part dels polígons de les Valls de l'Anoia tenen encara potencial de creixement, mentre per altra banda es promouen nous espais industrials que comprometen espais agraris de valor. Amb el doble objectiu d'evitar la dispersió de noves àrees especialitzades d'ús industrial, logístic i comercial pel territori del Penedès, afavorir la compacitat, l'estalvi de sòl, la reducció de la mobilitat i la minimització de la fragmentació paisatgística, cal desenvolupar accions encaminades a millorar la inserció dels polígons industrials en el lloc; especialment, adequant els corresponents límits dels sectors, alhora que es faci un replantejament del nou sòl industrial previst, establint com a prioritat la compleció del sòl industrial vacant.

Els espais industrials inacabats identificats són:

- Lavernó (Subirats)
- Al voltant de la carretera BV-2133 (la Torre de Claramunt)
- Cal Moner (Carme)
- La Barquera (Capellades i la Torre de Claramunt)

Mapes de la unitat

Mapa 8.4 Espais en tensió i d'oportunitat

OQP 8.6

Unes urbanitzacions i extensions urbanes de baixa densitat ordenades i integrades en el paisatge, de manera que se'n minimitzi la incidència visual i on la seva relació amb el paisatge sigui el més equilibrada possible.

Les urbanitzacions a les Valls de l'Anoia tenen un origen als anys 60 del segle XX, però no va ser fins a la dècada de 1990 que van experimentar uns creixements molt importants coincidint amb la millora de les vies de comunicació i la proximitat a la regió metropolitana de Barcelona. Les urbanitzacions tenen una forta presència al sector central de la unitat, entre els municipis de Cabrera d'Anoia, Piera, els Hostalets de Pierola i Masquefa. Moltes d'aquestes urbanitzacions tenen una alta exposició visual, i són visibles sobretot des de les principals vies de comunicació i des dels nuclis de la zona. També desvirtuen els valors dels espais agraris en els quals s'inserten. En aquest sentit, es fan necessàries un conjunt d'accions que minimitzin aquesta alteració al màxim possible, posant especial èmfasi en la millora de la qualitat urbanística de les urbanitzacions, la millora de la seva transició amb els paisatges agraris, agroforestals o forestals, i la contenció de nous creixements.

Acció 8.6.1.

Millorar la qualitat paisatgística de les nombroses urbanitzacions de Valls de l'Anoia.

Amb aquesta iniciativa es pretén millorar la qualitat del paisatge de totes les urbanitzacions de les Valls de l'Anoia, sobretot a l'àrea on se'n concentren més, dels municipis de Cabrera d'Anoia, Piera, els Hostalets de Pierola i Masquefa, mitjançant instruments de planificació urbanística i actuacions. També és destacable que enmig de la urbanització de Can Martí de l'Estela, a Piera, hi passa una línia d'alta tensió, contribuint a la banalització del seu paisatge urbà.

En general, les actuacions de millora paisatgística han d'anar encaminades als accessos, perifèries, a la regulació de les tipologies constructives i dels tipus de cobertes, i els codis cromàtics en les edificacions, així com a l'asfaltat de carrers, l'enllumenat públic, la recollida de residus, o la creació i rehabilitació dels espais públics. Això passa per dinamitzar actuacions, en consonància amb les persones veïnes:

- Elaborar una normativa vinculada al paisatge urbà de les urbanitzacions per millorar la qualitat dels espais i la imatge interna i externa.
- Vetllar per la correcta dotació de serveis i infraestructures a les urbanitzacions i per la millora paisatgística de les carreteres d'accés.
- Donar valor als elements que defineixen el paisatge, ja siguin de caràcter urbà, natural o agrari, que formen part de la identitat i particularitat del territori (rehabilitant construccions patrimonials, construccions de pedra seca, crear recorreguts de natura, recuperant elements visuals que millorin sensiblement el sentit de pertinença, etc.
- Garantir una transició gradual entre la part urbanitzada i els espais naturals.
- Procurar evitar la presència d'espècies vegetals exòtiques als espais públics i prioritzar les espècies autòctones.

- Controlar els abocaments de runes i altres deixalles generades per les urbanitzacions.
- Amb la finalitat de reduir l'afectació visual, cal soterrar el tram de línia elèctrica que passa enmig de la urbanització de Can Martí de l'Estela, a Piera.

Les urbanitzacions amb alta o moderada exposició visual són:

- Can Ros i Can Formiga (Cabrera d'Igualada)
- Castell de Cabrera (Cabrera d'Igualada)
- les Pinedes de l'Armengol (Carme i la Torre de Claramunt)
- Can Fosalba (els Hostalets de Pierola)
- Serra Alta (els Hostalets de Pierola)
- Bosc de Can Martí (els Hostalets de Pierola i Piera)
- Can Rovira de l'Estela (els Hostalets de Pierola)
- Sant Salvador (Gelida)
- el Xarm (la Pobla de Claramunt)
- Can Parellada (Masquefa)
- Can Quisero (Masquefa)
- Can Valls (Masquefa)
- el Maset (Masquefa)
- Can Bou (Piera)
- el Portell (Piera)
- el Bosc de l'Àliga (Piera)
- Can Martí de l'Estela (Piera)
- Can Bonastre (Piera)
- Can Claramunt (Piera)
- Can Mas (Piera)
- la Grua (Piera)
- Sant Jordi (Piera)
- Vallbonica (Piera i Vallbona d'Anoia)
- la Venta i can Mossarro (Piera)
- la Vinya del Pollastre (Sant Llorenç d'Hortons)
- el Grandet (Sant Llorenç d'Hortons)
- la Soleia (Sant Quintí de Mediona)
- Casablanca nord (Subirats).

Mapes de la unitat

Mapa 8.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 8.6.2.

Millorar els contactes entre les urbanitzacions i els espais circumdants, amb criteris d'integració paisatgística.

És fonamental promoure el tractament de les franges de transició entre les urbanitzacions i els paisatges circumdants, tant pel que fa als paisatges agraris com agroforestals o forestals per tal de garantir una transició gradual entre la part urbanitzada i els espais adjacents, amb dues finalitats fonamentals: estètica i de protecció davant els incendis forestals. Cal actuar en diverses línies:

- En el cas que les urbanitzacions confrontin amb espais agraris, és fonamental mantenir productius els espais agrícoles adjacents o intersticials, així com garantir els trets característics de les estructures parcel·làries i funcionals agrícoles, i també els retalls forestals. Concretament, cal tractar específicament les vores de les urbanitzacions i evitar el creixement dels sectors que estan en contacte amb els patrons del mosaic agrícola de la vall del riu de Bitlles i les rieres i conreus elevats de les Valls de l'Anoia.
- En el cas de les urbanitzacions que confrontin amb espais forestals, cal garantir la seguretat enfront els incendis forestals, amb criteris d'efectivitat en la lluita contra incendis, de millora ecològica i d'integració paisatgística. La franja no hauria de ser susceptible de ser ocupada per construccions o instal·lacions de qualsevol tipus, excepte que no sigui possible ubicar-les en altres emplaçaments de la parcel·la, i caldria mantenir-la en tot moment en adequat estat de neteja i desbrossament.
- Cal ordenar paisatgísticament els accessos de les urbanitzacions amb el doble objectiu de dotar-les de caràcter i personalitat i minimitzar el seu impacte visual.
- També cal desenvolupar mesures per millorar la permeabilitat ecològica de les urbanitzacions de Cabrera d'Anoia i de la Pobla de

Claramunt, que són punts on la connectivitat ecològica i paisatgística és difícil.

- Caldria no expandir més la urbanització a les urbanitzacions inacabades i valorar la desclassificació dels sectors no desenvolupats, recuperar el terreny no ocupat i restituir-lo paisatgísticament, treballant amb les cessions obligatòries per reduir l'àmbit d'actuació.

Es tracta de les urbanitzacions inacabades de:

- Castell de Cabrera (Cabrera d'Anoia)
- el Bosc de Can Martí (els Hostalets de Pierola)
- les Garrigues (la Pobla de Claramunt)
- el Xaró (la Torre de Claramunt).

Mapes de la unitat

Mapa 8.1 Valors naturals i estètics

Mapa 8.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 8.6.3.

Evitar la dispersió i l'ocupació de sòl amb noves àrees residencials de baixa densitat.

El 2017 les urbanitzacions ocupaven 1.934,6 ha i un 6,8% de la superfície, i des d'aquesta perspectiva és necessari evitar l'ocupació de més sòl amb aquesta tipologia d'assentament. En primera instància, i en cas que hi hagi necessitat de nou sòl urbà d'aquesta tipologia, caldria prioritzar la compleció de les peces interiors a les urbanitzacions i, en tot cas, la dels espais intersticials amb els nuclis urbans, amb l'objectiu de relligar la trama urbana i afavorir així les continuïtats paisatgístiques urbanes, sempre que es respectin els criteris de connexió ecològica i de respecte vers els valors paisatgístics d'aquests espais intersticials.

OQP 8.7

Un sistema d'infraestructures amb una implantació que respongui a criteris d'integració paisatgística i que millori la interconnexió del territori sense comprometre'n la continuïtat i la permeabilitat ecològica i social.

El paisatge de les Valls de l'Anoia està creuat per l'autopista AP-7, pel tren d'alta velocitat (TAV) i per la línia convencional ferroviària de Barcelona, que ressegueixen el corredor prelitoral, per una banda, i per la carretera C-15 i la línia fèrria R6/R60 que actuen com a principals eixos de comunicació interiors de la unitat. A una escala comarcal destaca la B-224/C-54 de Martorell a Igualada i la BV-2241/C-543, de Sant Sadurní d'Anoia a Masquefa. Finalment, pel seu paper estructurador de la meitat occidental de la unitat, destaca les carreteres BP-2151/C-553 de Sant Sadurní d'Anoia a Sant Quintí de Mediona, que ressegueix la vall del Bitlles.

Algunes d'aquestes infraestructures han generat una fragmentació i distorsió del paisatge, alhora que són infraestructures que permeten la contemplació del paisatge. També han actuat com a inductores dels creixements residencials i industrials, especialment al sector sud-est de la unitat.

Cal garantir, per una banda, la integració paisatgística d'aquestes infraestructures i, per altra banda, la consideració del paisatge en les noves infraestructures de comunicació o en l'ampliació de les existents.

Acció 8.7.1.

Avaluar i garantir la integració paisatgística de les propostes de noves infraestructures viàries i ferroviàries i de les ampliacions de les existents.

La planificació territorial vigent preveu noves infraestructures viàries així com noves variants i enllaços. D'entre aquestes previsions i propostes destaquen la millora i ampliació de la C-15, una nova via entre Masquefa i Vallbona d'Anoia, i la variant de Sant Pere de Riudebitlles. Per tal de millorar la connexió de la xarxa ferroviària del Penedès, el Pla territorial parcial del Penedès recull la construcció de l'Eix Transversal Ferroviari que creuaria les Valls de l'Anoia i enllaçaria amb el corredor mediterrani per Martorell.

En general, cal seguir les indicacions de l'acció 2.18 de l'objectiu de qualitat paisatgística 2 del capítol 6, relacionat amb les infraestructures. I especialment cal considerar la minimització en l'afectació de sòl agrícola de qualitat, sobretot els patrons agrícoles singulars del mosaic agrícola de la vall del riu de Bitlles i el de les rieres i conreus elevats de les Valls de l'Anoia, en els boscos de ribera, en l'arquitectura de pedra seca, la millora en la imatge de conjunt, l'adequació dels processos d'urbanització lineal i la potenciació de la visibilitat cap al paisatge circumdants i les millors vistes.

Mapes de la unitat

Mapa 8.1 Valors naturals i estètics

Acció 8.7.2.

Impulsar mesures per a reduir l'afectació paisatgística de la línia ferroviària d'alta velocitat, l'autopista AP-7 i la C-15, i potenciar el seu paisatge característic.

La unitat de les Valls de l'Anoia es creuada per tres infraestructures de comunicació de llarg recorregut i molt transitades, com són la línia ferroviària d'alta velocitat (aixecat, al nord), l'autopista AP-7, i la C-15. Per les seves característiques i prestacions són infraestructures molt impermeables i generen una forta discontinuïtat en el paisatge. Cal impulsar mesures per a minimitzar al màxim la fragmentació física, visual i social, i, en general, l'empremta sobre el paisatge, provocats per aquestes infraestructures, especialment a partir de la restauració, la millora de la permeabilitat i l'adequació paisatgística dels entorns immediats. Concretament, es tracta de:

- Reduir la fragmentació física, visual i social sobre el paisatge forestal de pi blanc, els patrons agrícoles singulars i el paisatge vitivinícola en general.
- Per la seva àmplia visibilitat, potenciar les panoràmiques perceptibles des de les infraestructures, tot evitant la ubicació de qualsevol tipus de publicitat o edificació que impedeixi la percepció dels patrons agrícoles singulars i la visió dels fons escènics i fites emblemàtics.
- Restaurar i adequar paisatgísticament els espais de contacte entre l'AP-7 i la C-15 i el seu entorn, i els talussos que es generen, sobretot en els punts on aquestes es fan més visibles.

Mapes de la unitat

Mapa 8.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 8.7.3.

Conservar les fileres d'arbres que engalanen les carreteres de les Valls de l'Anoia.

Algunes carreteres de les Valls de l'Anoia conserven fileres arbrades, si bé la major part

d'aquest patrimoni arbrat històric ha desaparegut com a conseqüència de diverses normatives de les dècades del 1960 i 1970. La presència de carreteres amb les vores amb fileres d'arbres donen un important valor estètic i caldria mantenir-les i proposar-ne de noves seguint les indicacions de l'acció 2.16 de l'objectiu de qualitat paisatgística 2 del capítol 6.

Les fileres arbrades que romanen actualment són:

- B-224 (Capellades)
- BV-2131 (la Pobla de Claramunt)
- BV-2131 (Carme)
- BV-2243 (Piera)
- C-244 (Sant Quintí de Mediona)
- C-243B (Gelida)
- Carretera de Sant Llorenç d'Hortons (Gelida)
- Accés a Hostalets de Pierola des de la B-231 (Hostalets de Pierola)

Mapes de la unitat

Mapa 8.1 Valors naturals i estètics

Mapa 8.2 Valors històrics i simbòlics

Acció 8.7.4.

Ordenar els espais de contacte a la C-15 entre La Pobla de Claramunt i Capellades i l'entorn de Masquefa.

Diversos trams de la C-15 entre la Pobla de Claramunt i Capellades acumulen diversos usos i activitats que provoquen una imatge desordenada i empobreixen la qualitat d'aquest tram de la unitat amb grans àrees d'aparcament, construccions discordants, acumulació de cartells publicitaris, acumulacions de runes, materials de construcció i deixalles ben visibles en determinades parcel·les, entre d'altres. Les administracions locals han d'arribar a acords amb els propietaris dels terrenys perquè ordenin, ocultin o eliminin aquestes acumulacions i artefactes i es puguin rehabilitar paisatgísticament els espais. Cal impulsar mesures per a reduir

l'alteració paisatgística d'aquestes infraestructures, especialment a partir de:

- La restauració i adequació paisatgística d'aquests espais de contacte, mitjançant espècies arbòries i arbustives autòctones, de manera que reproduïxin en la mesura del possible els ecosistemes que són propis de la zona.
- Fomentar l'ordenació paisatgística de les activitats comercials associades als eixos viaris amb incidència visual (naus, productes exposats a l'aire lliure, retolació, etc.).
- Emprendre les iniciatives necessàries per anar eliminant gradualment els rètols publicitaris i les estructures de suport fora d'ús.

Els principals trams on això passa són:

- Entre la BV-2133 i la C-244, al nord de Capellades, a la Torre de Claramunt.
- A la B-224, al nord de Vallbona d'Anoia.
- A la BV-2249, a Sant Llorenç d'Hortons.
- A la C-243b, a la sortida est de Sant Sadurní d'Anoia, al nord del TAV, a Subirats.

Mapes de la unitat

Mapa 8.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 8.75.

Avaluar la possibilitat de donar nous usos a les carreteres fora d'ús de Sant Pere de Riudebitlles i Sant Sadurní d'Anoia.

Amb la finalitat d'evitar espais abandonats vinculats a restes d'infraestructures, cal eliminar o donar un nou ús i significat als trams de carreteres de les Valls de l'Anoia que han quedat en desús, tot restaurant-los segons les característiques de l'entorn i promovent, en la mesura del possible, el retorn a usos preexistents o d'utilitat pública.

Es tracta dels trams en desús situats a:

- A la C-15, al sud de la connexió amb la C-535 i la C-244 (Sant Pere de Riudebitlles).
- A la C-532B just al punt que creua amb el ferrocarril de rodalies (Sant Sadurní d'Anoia)

Mapes de la unitat

Mapa 8.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 8.76.

Garantir la qualitat dels camps visuals de les carreteres panoràmiques a través de les vinyes i dels mosaics agroforestals.

Els trams de carretera panoràmiques han de mantenir obertes les perspectives al paisatge i evitar la construcció en els seus marges tancaments, tanques, edificacions o elements opacs que limitin el camp visual o desfigurin les panoràmiques del paisatge de les Valls de l'Anoia.

Diverses actuacions relacionades amb aquests trams poden ser:

- Integrar els trams panoràmics en la categoria del sistema d'infraestructures del Pla territorial parcial del Penedès.
- Establir una normativa clara per a evitar distorsions paisatgístiques que afectin les visuals que es contemplan des dels trams de carreteres panoràmiques identificades. Això implica la identificació de les edificacions, les infraestructures i altres barreres visuals (rètols publicitaris, construccions efímeres, etc.) que limiten el camp visual o desfiguren i dificulten la visió d'aquests trams amb la finalitat de definir estratègies d'ocultació, harmonització o fins i tot eliminació d'alguns dels elements. Això també afecta tant a nous elements que es pretenguin instal·lar en sòl no urbanitzable, com a elements ja existents. Els paràmetres que han de fonamentar la normativa caldria incloure'ls en el Pla territorial parcial del Penedès, així com en els respectius planejaments urbanístics municipals.
- Millorar, si s'escau, la senyalització de punts rellevants del paisatge des de la via i disposar d'àrees de descans en punts estratègics on sigui fàcil l'observació dels paisatges més emblemàtics.

Es tracta de les següents carreteres amb trams panoràmics:

- B-224 Can Bonastre (Piera i Masquefa)
- B-224 la Venta i Can Mussaro (Piera)
- B-224 Vallbonica (Piera i Vallbona d'Anoia)
- B-231 Can Fontimarc (els Hostalets de Pierola)
- B-231 Can Gras (els Hostalets de Pierola)
- BV-2131 (Orpi)
- BV-2131 Carme (Carme)
- BV-2241 Piera (Piera i Masquefa)
- BV-2242 Can Mata (Piera)
- BV-2242 Monistrol d'Anoia (Piera i Sant Sadurní d'Anoia)
- BV-2242 Piera - Sant Jaume Sesoliveres (Piera)
- BV-2242 Piera - Can Mata (Piera)
- BV-2242 Sant Jaume Sesoliveres (Piera)
- BP- 2427 Els Casots - Sant Sadurní d'Anoia (Sant Sadurní d'Anoia)
- C-15 Capellades (Capellades, la Pobla de Claramunt i la Torre de Claramunt)
- C-15 Sant Quintí de Mediona (Sant Quintí de Mediona i Sant Pere de Riudebitlles)
- C-243B (Subirats)
- C-532 Sant Sadurní d'Anoia (Sant Sadurní d'Anoia)
- C-54 entre Piera i Hostalets de Pierola (Piera)
- Camí de Can Marcet (els Hostalets de Pierola)
- Carrer Can Aguilera (Piera)
- Carrer Can Codorniu (Sant Sadurní d'Anoia)

Mapes de la unitat

Mapa 8.1 Valors naturals i estètics

Acció 8.77.

Promoure la generació de rutes de descoberta del patrimoni paisatgístic i cultural de les Valls de l'Anoia a través de la xarxa de carreteres secundàries, des dels accessos de l'autopista AP-7.

La presència de l'autopista AP-7, com a gran infraestructura de mobilitat, pot facilitar la generació d'itineraris de descoberta del patrimoni paisatgístic i cultural a través de les carreteres secundàries de les Valls de l'Anoia, aprofitant diversos accessos de l'autovia en aquesta uni-

tat de paisatge. La idea seria que els usuaris puguin sortir de l'autopista en qualsevol moment i seguir els itineraris projectats a través de carreteres secundàries sense desviar-se excessivament del recorregut, amb la possibilitat de reincorporar-se a l'autovia més endavant. Caldria disposar d'una senyalització específica al llarg de l'autopista AP-7, i fins i tot que estigués coordinada amb la d'altres infraestructures, com la C-15, i caldria preveure-la en els dos sentits de circulació.

Caldria lligar aquesta acció amb l'acció 8.7.6, centrada en els trams de carretera panoràmica, i tenir en compte els itineraris motoritzats contemplats a l'acció 8.8.1.

Aquests itineraris són una oportunitat per difondre el patrimoni paisatgístic de les Valls de l'Anoia (mosaics agrícoles singulars, vinya, patrimoni paisatgístic urbà, construccions de pedra seca, etnoturisme, gastronomia vinculada als productes locals) i, al mateix temps, esdevenir una font de desenvolupament local, per la qual cosa hauria de comptar amb la implicació de diversos actors locals. Aquests itineraris també haurien d'exercir una funció pedagògica rellevant.

Acció 8.78.

Integrar les activitats extractives de l'Orpí, Vallbona d'Anoia i de Peira mitjançant processos de restauració paisatgística i dotació de noves funcionalitats i usos.

Les activitats extractives han marcat el paisatge. En el cas de les Valls de l'Anoia no són molt grans i la restauració no ha de resultar complexa. Per exemple, entre l'activitat industrial de les Valls de l'Anoia cal incloure-hi la quinzena d'explotacions extractives entre les que destaquen les d'Orpí (28,4 ha), les de Vallbona d'Anoia (9,6 ha), i les de Piera (14,4 ha). Cal promoure la mimetització i la restitució dels valors paisatgístics als llocs on s'han perdut i actualitzar els

plans de restauració de les pedreres emfatitzant la millora en el paisatge.

També es poden endegar projectes de recuperació paisatgística que vagin més enllà de la restitució i permetin innovar en models de rehabilitació ambiental, social, cultural i pedagògica.

Mapes de la unitat

Mapa 8.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 8.7.9.

Buscar un equilibri entre l'activitat de gestió de residus a Can Mata i les investigacions paleontològiques que es duen a terme a diari.

Promoure la bona convivència entre l'abocador de can Mata, de quasi 64 ha, a Els Hostalets de Pierola (en activitat des del 1979, i un dels abocadors més grans de Catalunya i on s'hi reben part dels residus de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, el nord del Baix Llobregat i el sud de l'Anoia) i els agents de la zona. En aquest sentit, cal vetllar per una bona sinergia entre l'empresa explotadora de la instal·lació de gestió de residus i els científics i investigadors que treballen fent l'inventari de les peces paleontològiques que afluïren a diari.

Acció 8.7.10.

Mitigar la incidència paisatgística de les línies de molta alta tensió que travessen els referents visuals de les Valls de l'Anoia.

Hi ha diverses línies elèctriques d'alta tensió que creuen el paisatge de les Valls de l'Anoia. Caldria avaluar el soterrament de les línies elèctriques al seu pas per cims emblemàtics, com el dels Mollons - Les Planes o per referents visuals com el castell de Castellolí. En general, també és necessari estudiar la instal·lació de suports amb dissenys més adients a la característiques visuals immediates, i també la integració paisatgística de les casetes que allotgen els transformadors elèctrics.

Mapes de la unitat

Mapa 8.1 Valors naturals i estètics

Mapa 8.2 Valors històrics i simbòlics

Mapa 8.4 Espais en tensió i d'oportunitat

OQP 8.8

Un sistema d'itineraris i punts d'observació del paisatge que emfasitzi les panoràmiques més rellevants i permeti descobrir la diversitat i els matisos dels paisatges de les Valls de l'Anoia.

El ric entramat de miradors i la xarxa viària actual permeten contemplar els diversos paisatges i els referents visuals i fons escènics que donen identitat a les Valls de l'Anoia. És per aquest motiu que cal garantir i millorar les panoràmiques i visuals que es poden contemplar des de cadascun d'aquests miradors i carreteres, i aprofitar els itineraris paisatgístics, tant motoritzats com no motoritzats, com a via de coneixement del patrimoni paisatgístic de les Valls de l'Anoia.

L'excursionisme, la bicicleta de muntanya, així com noves modalitats respectuoses amb el paisatge associades al turisme esportiu i de natura són modalitats de les activitats de lleure que incideixen positivament en el manteniment de la xarxa de senders i camins i que, a la vegada, són la forma d'aproximació al paisatge respectuosament.

Acció 8.8.1.

Reconèixer els punts d'observació del paisatge i els itineraris d'interès paisatgístic, motoritzats i no motoritzats, com a elements estructurals de l'ordenació territorial i urbanística de les Valls de l'Anoia.

Els punts d'observació del paisatge i els itineraris paisatgístics, motoritzats i no motoritzats, tenen un rol important en l'estructura del territori i, consegüentment, han de formar part de la seva ordenació. Cal, doncs, incorporar els punts d'observació del paisatge i els itineraris dins del Pla territorial parcial del Penedès, així com en el planejament urbanístic dels municipis de la unitat.

Es tracta dels punts d'observació de:

- El Capelló
- Gelida
- La Miranda d'Espiells
- Sant Jeroni
- Masquefa
- El Pàmpol
- Castell de Castellolí
- Castell de Claramunt
- Casa Alta
- Ermita Mare de Déu de Collbàs
- La Cadira
- Els Tres Mollons
- Carretera de Canaletes

Dels itineraris no motoritzats de:

- GR-5 Sender dels Miradors
- GR-172 De Bellprat a la Mussara
- Camí del Riu
- Penedès 360 (SlowBike)
- Penedès 360 (Trekking)
- Via Augusta
- Camins de Paper (la Rata - la Pobla de Claramunt - Vilanova del Camí)
- Camins de Paper (Capellades - Ca La Fou - Be-droc)

- Camins de Paper (Capellades - la Torre de Claramunt - riera de Carme)
- Camí de les Vinyes
- Serra de l'Ocata
- Cresta del Gall i castell de Cabrera
- Ruta dels salts d'aigua de Cabrera
- Les Flandes
- Camí de les Banderes
- Camí ramader de Marina
- Camins del vi i el cava: Garnatxa
- Camins del vi i el cava: Macabeu
- Camins del vi i el cava: Monestrell
- Camins del vi i el cava: Montcau
- Camins del vi i el cava: Montserrat
- Camins del vi i el cava: Subirat Parent
- Camins del vi i el cava: Sumoll
- Camins del vi i el cava: Xarel·lo
- Volta a la Conca d'Òdena

I dels itineraris motoritzats de:

- Vilafranca del Penedès -Igalada
- Igalada - Esparreguera
- Sant Pere Sacarrera -Monistrol d'Anoia
- Sant Pere de Riudebitlles -Sant Llorenç d'Hortons

Mapes de la unitat

Mapa 8.3 Valors socials i productius

Acció 8.8.2.

Promoure una xarxa de carreteres d'interès paisatgístic i mantenir-ne els valors patrimonials.

La xarxa viària secundària que creua la unitat de les Valls de l'Anoia, sostinguda sobre les carreteres locals, té una especial importància, tant per la seva qualitat, la seva continuïtat, i molt especialment per la qualitat dels paisatges vitivinícoles que creua, i en alguns casos també pel seu valor patrimonial. De la mateixa manera, com s'explicita en altres accions, l'AP-7 i la C-15, com a grans infraestructures viàries, també actuen com a vies per a la contemplació dels paisatges que creuen, sense perjudici de l'eficàcia del trànsit.

Caldria avaluar la possibilitat de promoure una xarxa de carreteres d'interès paisatgístic de les Valls de l'Anoia, connectada amb una de global del Penedès, que posi en valor els elements de més interès paisatgístic tot limitant les dimensions de la via i la velocitat de circulació, i ser accessibles en vehicle rodat multimodal (cotxe, bus, bicicleta, etc.). Aquesta xarxa hauria de rebre, allà on correspongui, les actuacions necessàries de condicionament, senyalització, manteniment i difusió per tal de potenciar la contemplació i la difusió dels valors del paisatge i el coneixement del territori. Es tracta, en primer lloc, de les carreteres citades en l'acció 8.8.1, tot i que la llista es pot anar ampliant progressivament.

Mapes de la unitat

Mapa 8.3 Valors socials i productius

Acció 8.8.3.

Posar en valor els camins que vertebrin i estructurin el territori de les Valls de l'Anoia a partir d'un pla especial.

Amb aquesta iniciativa es pretén potenciar una xarxa de senders que donin resposta a l'interès dels ciutadans vers els espais oberts com la pràctica esportiva o al gaudi i la descoberta del paisatge. Es tracta de mantenir, millorar i recuperar camins i senders des d'una visió paisatgística, patrimonial i social, prioritzant els itineraris no motoritzats inclosos en l'acció 8.8.1. El pla especial hauria d'establir unes mesures de protecció, gestió i urbanització de la xarxa de camins supramunicipal de les Valls de l'Anoia per tal de dinamitzar i valorar el seu paisatge. Els criteris principals que hauria de seguir aquest document són els següents:

- Inventariar i jerarquitzar els camins.
- Establir els paràmetres tècnics amb els quals regular les intervencions en els camins, i en especial el tractament dels murs de pedra seca.
- Determinar els paràmetres constructius: sec-

ció tipus, materials paviment, circulació rodada/no, tractament talussos, etc.

Mapes de la unitat

Mapa 8.3 Valors socials i productius

Acció 8.8.4.

Promoure una xarxa de punts d'observació del paisatge de les Valls de l'Anoia.

Aquesta xarxa hauria de rebre, allà on correspongui, les actuacions necessàries de condicionament, senyalització, manteniment i difusió per tal de potenciar la funció de facilitar la percepció dels valors del paisatge i el coneixement del territori. Per desenvolupar la xarxa es pot partir dels punts d'observació de l'acció 8.8.1. En general, les actuacions haurien de seguir les accions establertes en el punt 10.5 del capítol 6 d'objectius de qualitat paisatgística relacionades amb els punts d'observació del paisatge i els itineraris. Especialment cal tenir present que:

- El condicionament dels punts d'observació del paisatge ha de ser curosament avaluat i dissenyat d'acord amb la freqüentació i la vulnerabilitat del lloc.
- Caldria evitar l'artificialització innecessària, particularment en relació amb els valors recollits en els mapes de valors.
- Caldria prestar una especial atenció als punts d'observació del paisatge més accessibles i als que es troben en els espais urbans i periurbans, com el del Capelló, el de Gelida i el de Masquefa.

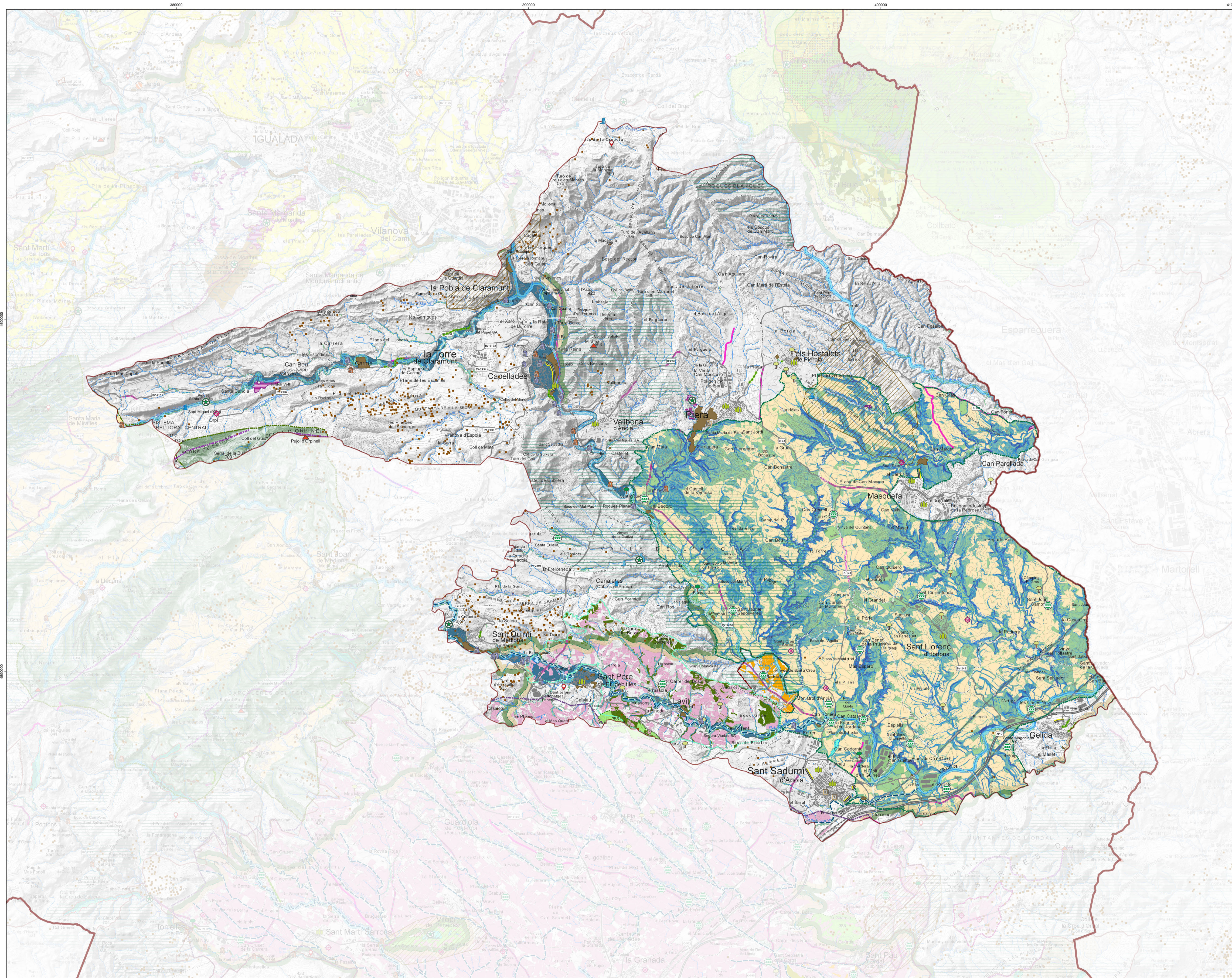
Mapes de la unitat

Mapa 8.3 Valors socials i productius

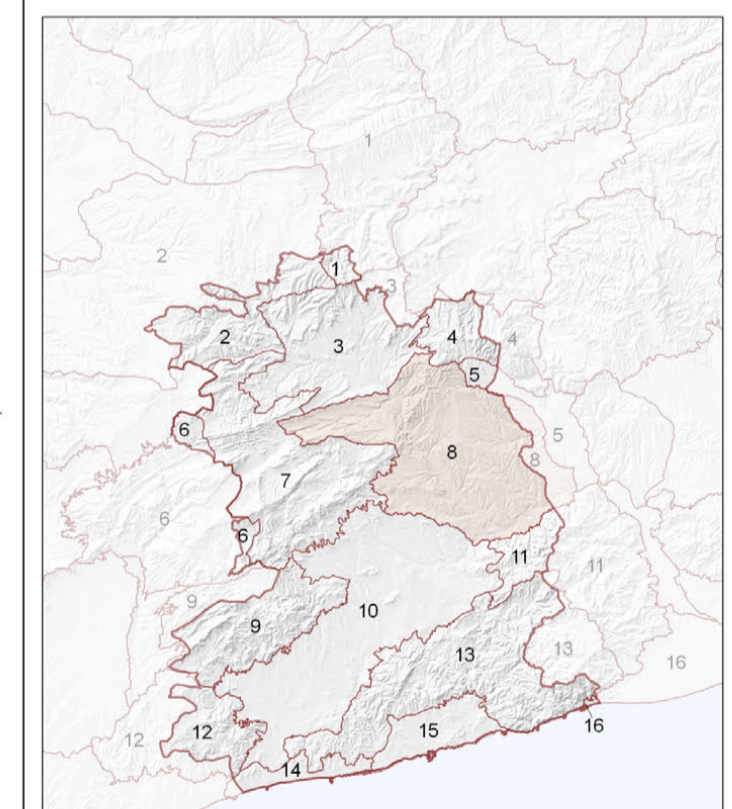
Acció 8.8.5.

Potenciar les visuals al massís de Montserrat i a la Plana del Penedès.

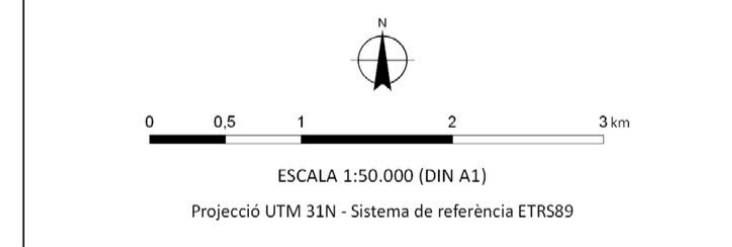
Des de gairebé tota la unitat de les Valls de l'Anoia es pot divisar el massís de Montserrat, que trenca la línia d'horitzó, o bé en direcció sud la Plana del Penedès. Dos formes orogràfiques clarament contraposades però que enalteixen el teló de fons de la unitat que dota de valor estètic a la unitat. Aquesta acció va encaminada a preservar el caràcter visual d'ambdós telons de fons, a partir d'accions des de l'àmbit de l'urbanisme, la gestió de les infraestructures viàries, la comunicació o l'educació.

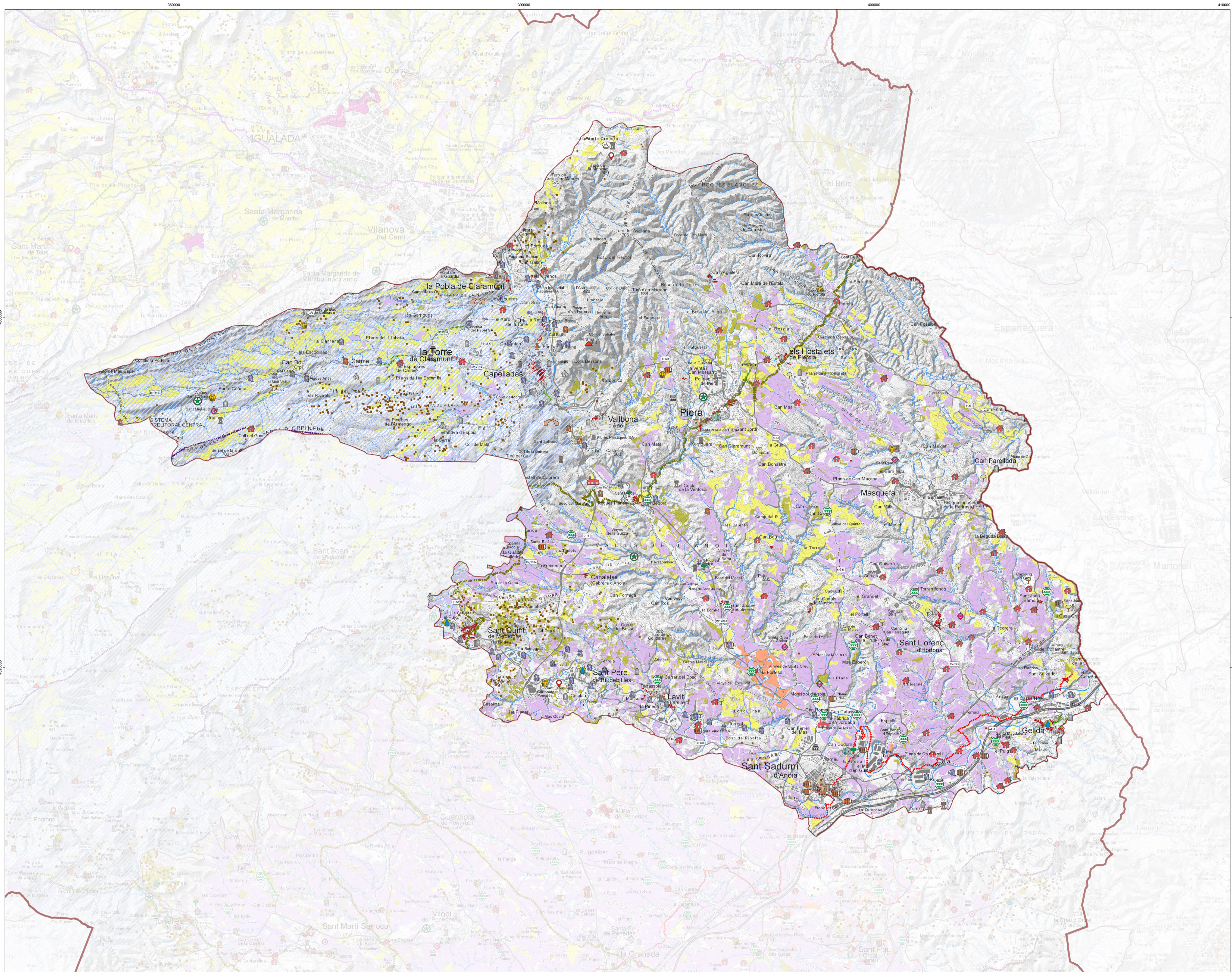
- VALORS NATURALS**
- Àrea d'interès natural local
 - Salt d'aigua
 - Bosc de ribera
 - Zona humida
 - Espai amb un acord de custòdia del territori
- Espais d'interès natural**
- Espai natural inclòs al PEIN
- Arbres singulars**
- Arbre monumental
 - Arbre d'interès local o comarcal
- Espais d'interès geològic**
- Geozona (Inventari d'espais d'interès geològic de Catalunya)
 - Terrer o badland
- VALORS ESTÈTICS**
- Paisatges d'aigua**
- Curs fluvial principal
 - Bosc de ribera
- Elements morfològics**
- Terrer o badland
 - Espai d'interès geològic
 - Linia de canvi plana-serralada
 - Valls estretes del Garraf
- Patrons agrícoles singulars**
- Rieres i conreus elevats de les Valls de l'Anoia
 - Conreu en parts cunials
 - Escarpament per erosió fluvial
 - Relleu suau
 - Geoformes circumdants
 - Mosaic agrícola de la vall del riu Bitlles (vinya i bosc)
 - Monocultiu de vinya de la plana penedesenca
 - Vinya
 - Alineacions agrícoles i ondulades de les Serres d'Anoia
 - Conreu
 - Pendent alt
 - Pendent baix
 - Serra
- Fites de referència**
- Fondos de la plana penedesenca
 - Zona d'orts
 - Présec de la Fortesa
- Fites de referència**
- Referent visual de proximitat
 - Construcció dalt d'una carena o turó
- Patrons d'assentament**
- Nucli rural formant carrers
- Elements històrics i/o culturals**
- Molí fariner
 - Molí paperer
 - Àrea estructurada per molins paperers
 - Plaça amb edificis emblemàtics
 - Parc o jardí públic
 - Arbre monumental
 - Arbre d'interès local o comarcal
 - Construccions de pedra seca
 - Carretera arbrada
- Vies panoràmiques**
- Tram de carretera
 - Carrer que limita amb espai obert
- Cims, turons i fons escènics**
- Turó enmig de la plana
 - Fons escènics emblemàtics
 - Cim emblemàtic

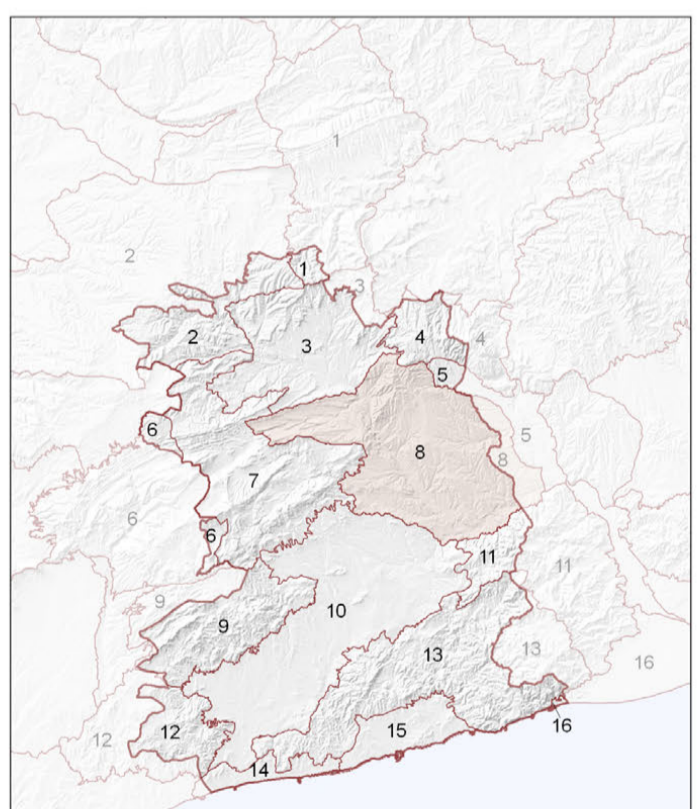
- Unitats de paisatge**
1. Anoia - Castellnou
 2. Costers de la Segarra
 3. Còca d'Odena
 4. Montserrat
 5. Pla de Montserrat
 6. Alt Gaià
 7. Serres d'Anoia
 8. Valls de l'Anoia
 9. el Montnegre
 10. Plana del Penedès
 11. Muntanyes d'Odal
 12. Massís de Bonastre
 13. Garraf
 14. Litoral del Penedès
 15. Plana del Garraf
 16. Delta del Llobregat

CATÀLEG DE PAISATGE DEL PENEDÈS
Mapa 8.1 Valors naturals i estètics
Unitat de paisatge Vallès de l'Anoia
 Juliol de 2023

- VALORS HISTÒRICS**
- Elements amb valor històric**
- Construcció defensiva
 - Construcció religiosa
 - Abre monumental
 - Abre d'interès local o comarcal
 - Jaciment arqueològic
- Paisatge urbà**
- Centre històric
 - Plaça amb edificis emblemàtics
 - Nucli rural formant carrers
 - Patrimoni indià (nombre d'elements si és superior a 1)
 - Jardi patrimonial
- Paisatge industrial**
- Molí fariner
 - Molí paperer
 - Colònia industrial
- Paisatge de les vies de comunicació**
- Camí ramader
 - Carretera arbrada
 - Via Augusta
 - Pont
- Paisatge agrícola**
- Celler o cava històrics
 - Masia
 - Construcció de pedra seca
- VALORS SIMBÒLICS**
- Espais emblemàtics**
- Aplec
 - Llegendes
 - Espai d'aigua, salut i estueig històric
 - Àrea d'interès natural local
 - Camí ramader
 - Aqüífer de Carme-Capellades
- Elements patrimonials**
- Cementiri
 - Plaça amb edificis emblemàtics
 - Nucli rural formant carrers
 - Construcció datat d'una carena o turó
 - Referent visual de proximitat
 - Patrimoni indià (nombre d'elements si és superior a 1)
 - Abre monumental
- Elements morfològics**
- Cim emblemàtic
 - Fons escènica emblemàtic
- Espais agrícoles i forestals emblemàtics**
- Construcció de pedra seca
 - Vinya
 - Olivera
 - Presseguer
 - Cereal

Unitats de paisatge

1. Base de Castellví	5. Pla de Montseny	9. el Montseny	13. Garraf
2. Costers de la Segarra	6. Alt Gaià	10. Plana del Penedès	14. Litoral del Penedès
3. Còca i Odena	7. Serres d'Anoia	11. Muntanyes d'Odal	15. Plana del Garraf
4. Montseny	8. Vall de l'Anoia	12. Massís de Bonastre	16. Delta del Llobregat

0 0,5 1 2 3 km

ESCALA 1:50.000 (DIN A1)

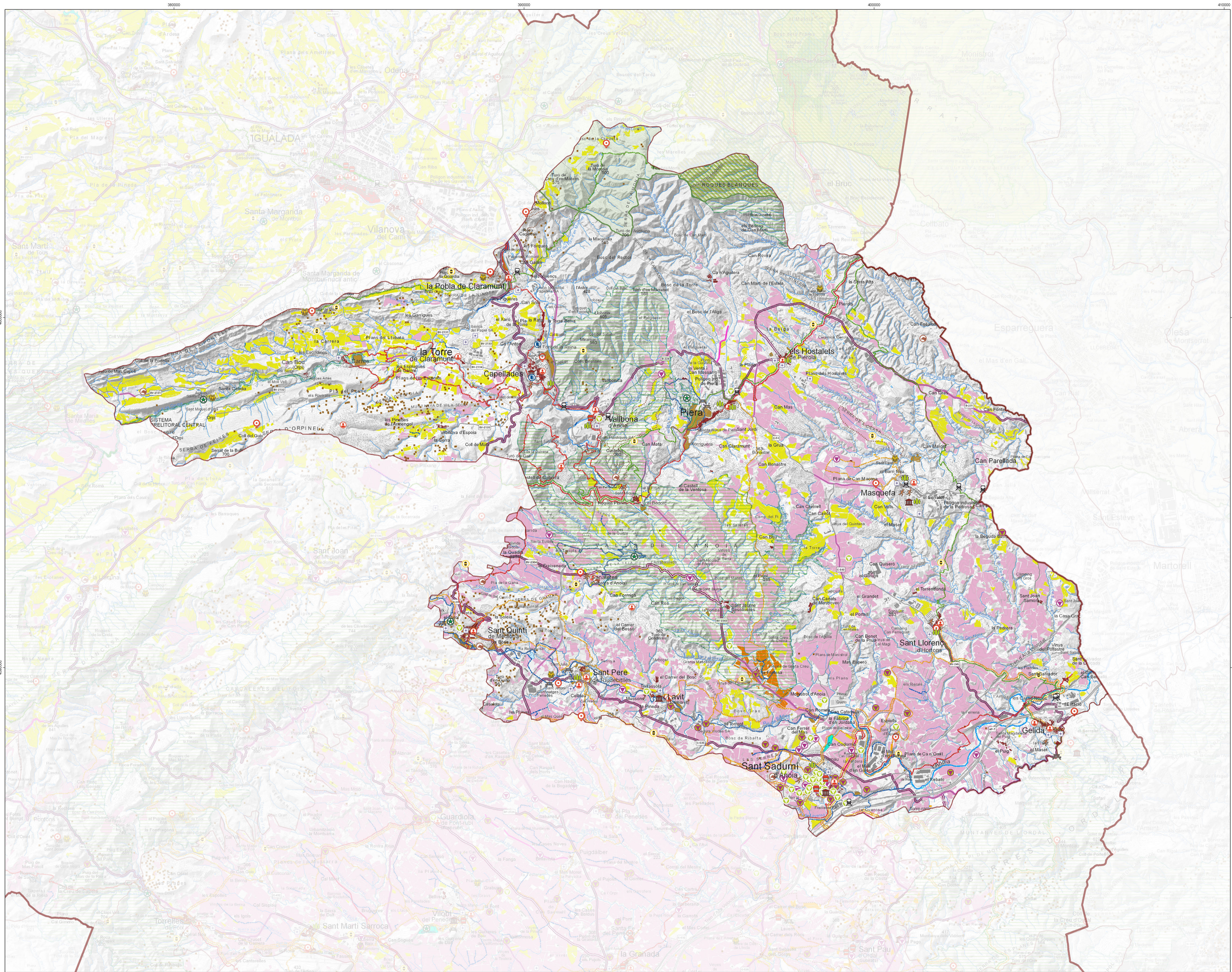
Projecció UTM 31N - Sistema de referència ETRS89

CATÀLEG DE PAISATGE DEL PENEDÈS

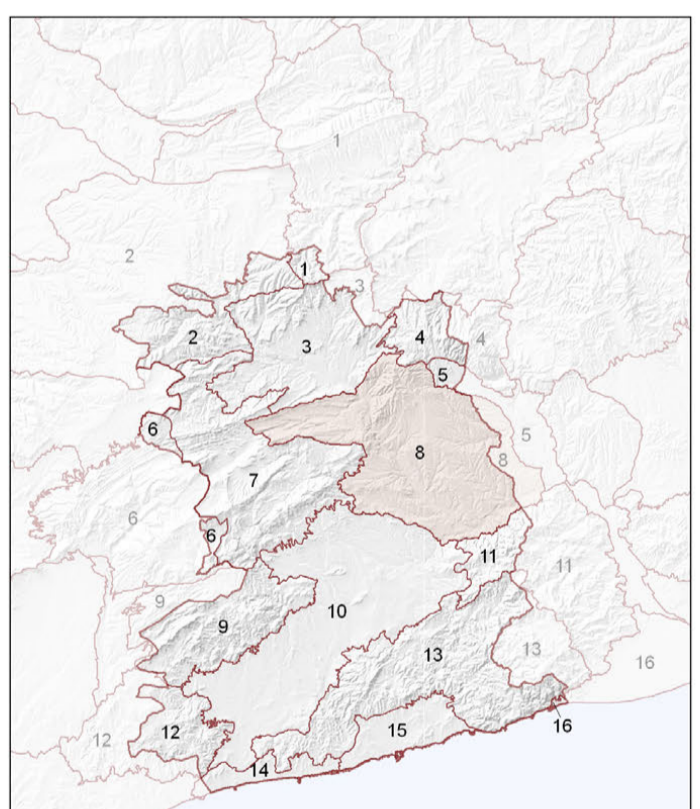
Mapa 8.2 Valors històrics i simbòlics

Unitat de paisatge Vallès de l'Anoia

Juliol de 2023

- VALORS SOCIALS**
- Descoberta del paisatge a través dels punts d'observació, camins i carreteres**
- Punt d'observació
 - Itinerari no motoritzat
 - Itinerari motoritzat
 - Tram de carretera panoràmica
 - Parc o jardí públic
- Espais públics urbans o periurbans**
- Hort urbà
 - Centre històric
 - Equipament esportiu a l'aire lliure
- Espais naturals**
- Àrea d'interès natural local
 - Espai natural inclòs al PEIN
 - Espai amb un acord de custòdia del territori
- Equipaments que promouen o faciliten el gaudi del paisatge**
- Museu o centre d'interpretació
 - Àrea d'espai
 - Centre social i cultural
- Activitats que faciliten la descoberta i interpretació del paisatge**
- Aplec
 - Camíada popular o cursa esportiva
 - Fira o mercat
 - Pesca continental
- VALORS PRODUCTIUS**
- Paisatges productius amb distintius d'origen i qualitat agroalimentària i altres àrees de producció**
- Préssec d'Ordal
 - Préssec de la Fortesa
 - Oli d'Olesa
 - Cigronet de l'Anoia
 - Cereal
 - Vinya
 - Parc rural de Montserrat
- Infraestructures, instal·lacions i iniciatives associades als paisatges productius agraris i ramaders**
- Construcció de pedra seca
 - Canal, rec i séquia
 - Explotació ramadera extensiva o mixta
 - Explotació apícola
 - Celler adscrit a la DO Penedès
 - Elaborador adscrit a la DO Cava
 - Fira o mercat
- Itineraris turístics**
- Descoberta del patrimoni cultural
 - Descoberta del patrimoni natural
 - Enoturisme i viticultura
 - Camins d'àmbit català
 - (GR) altres camins que creuen el Penedès

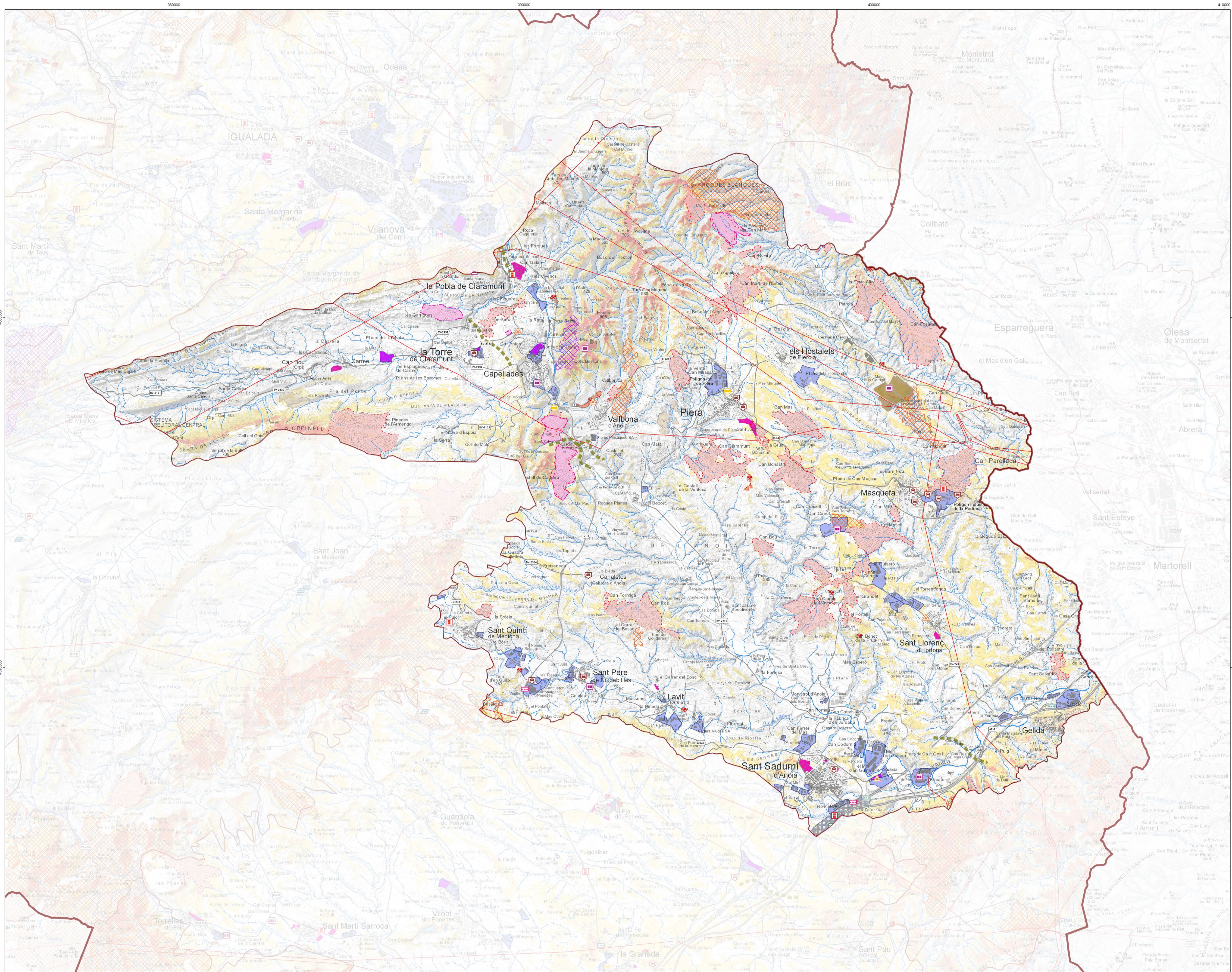
Unitats de paisatge

1. Anoia - Castellví de la Pineda	5. Pla de Montserrat	9. El Montnegre	13. Garraf
2. Costers de la Segarra	6. Alt Gaià	10. Pla del Penedès	14. Litoral del Penedès
3. Còca d'Odena	7. Serres d'Anoia	11. Muntanyes d'Ordal	15. Pla del Garraf
4. Montserrat	8. Vall de l'Anoia	12. Massís de Bonastre	16. Delta del Llobregat

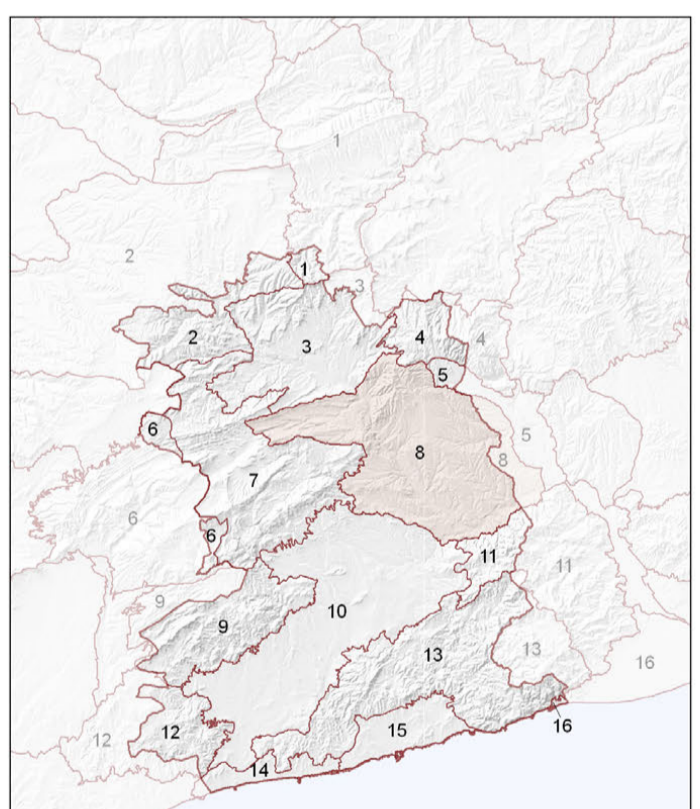
0 0,5 1 2 3 km

ESCALA 1:50.000 (DIN A1)

Projecció UTM 31N - Sistema de referència ETRS89

- Paisatges forestals**
- Incendis recents (2015-2022)
 - Incendis anteriors (1990-2014)
 - Línia d'alta tensió
 - Abocador
 - Activitat extractiva
 - Activitat extractiva abandonada i no restaurada
- Paisatges periurbans i oberts**
- Abocament de terres
 - Construcció en desús en espai periurbà o obert
 - Construcció discordant
 - Àrea d'aparcament espontània
 - Creixement industrial inacabat
 - Creixement residencial compacte inacabat
 - Urbanització inacabada
 - Àrea d'activitat econòmica
 - Urbanització de moderada o alta exposició visual
- Paisatges de les infraestructures**
- Tram de carretera molt visible
 - Carretera sense ús
 - Concentració de cartells publicitaris
- Àmbits d'especial atenció**
- Fons escènic. Visibilitat
- Alta
 - Moderada
 - Àrea crítica per a la connectivitat ecològica

Unitats de paisatge

1. Vallès Central - Penedès	5. Pla de Montserrat	9. El Montnegre	13. Garraf
2. Costers de la Segarra	6. Alt Gaià	10. Pla de Penedès	14. Litoral del Penedès
3. Conca d'Odena	7. Serres d'Anoia	11. Muntanyes d'Ostal	15. Plaça del Garraf
4. Montserrat	8. Vall de l'Anoia	12. Massís de Bonastre	16. Delta del Llobregat

0 0,5 1 2 3 km

ESCALA 1:50.000 (DIN A3)

Projecció UTM 31N - Sistema de referència ETRS89

CATÀLEG DE PAISATGE DEL PENEDÈS

Mapa 8.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Unitat de paisatge Vallès de l'Anoia

Juliol de 2023